

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 ŞUBAT 2009

Bütün Dünya

192297

SAYI: 2009/02

FİYATI: 3 TL

2000

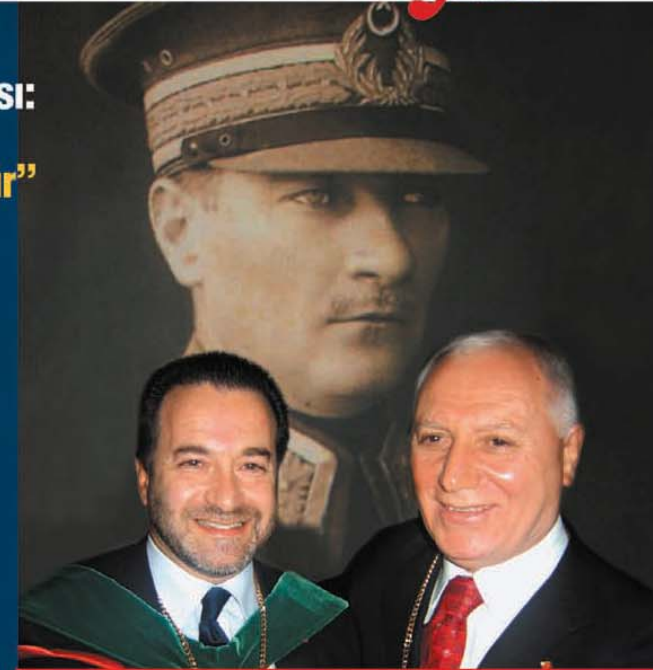
Veliyeddin Çelebi'nin
Bugün de Geçerli Çağrısı:
**"Tek Umudumuz
Mustafa Kemal Paşa'dır"**

Atatürk'ten
Başbakanı İnönü'ye:
**"Bak Senin Bakan'ın
Bana Ne Yaptı!"**

3 Türk Projesi
3 Ödül "İthal Etti"

Bir Anadolu
Karasevdaısı:
**Bedri Rahmi
Eyuboğlu**

Burcu Göker'in
Yabancı Dilde Karşılığı:
"Türk Violonist"

**Viyana'da
Türkiye'ye
sürprizle
gelen ödül**

Şehit Eşi Olmak da Çok Zor

Ali Naili Erdem:
**"Yobazlar Karşısında
Birleşmemiz Gerek!"**

Sağlıkta öncelikli kalite.

Türkiye'nin en önemli sağlık kuruluşlarınca güvenilir hizmet ve kalitenin simgesi olarak kabul edilen PAG Ltd., hastane, klinik ve laboratuvarlarımızın gereksinimlerini karşılamaya devam ediyor.

PAG Ltd.; geniş bir ürün yelpazesi, güvenilir servis anlayışı, dünyanın en büyük kuruluş ve markalarıyla her an sağlık sektörümüzün yanında.

JMS (Şırınga ve İnfüzyon Pompaları)
Burnshield (Yanık İlk Yardım Ürünleri)
Cobe (Oksijenatör ve Tubing Setleri)
Custidol (Organ Muhafaza Solüsyonu)

PAG Sağlık ve Tedavi Tesisleri Ltd. Şti
11. Sokak No: 40 / 4 06490 Bahçelievler ANKARA
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43 Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

Bütün Dünya

YEREL SÜRELİ YAYIN 2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Mehmet Muhsinoğlu

Genel Koordinatör:

Gülçin Orkut

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Çiğdem Ayhan

İşletme Genel Yönetmeni:

Sina Şen

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Redaksiyon:

Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumluları:

Nükhet Alicikoğlu

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan),
Prof. Dr. Ahmet Mumcu,
Prof. Dr. Solmaz Doğanca,
Prof. Dr. Sevil Öksüz, Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay, Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkircioğlu, Necmi Tanyolaç,
Haluk Cansın, İzmir Tolga, Alaettin Giray,
Ayhan Erten, Nuri Özakyol, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Metin Atamer, Nuray Bartoschek,
Cahit Batum, Prof. Dr. Yüksel Bozer, Sadi Bülbül,
Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop, Gürbüz Evren,
Metin Gören, İlyas Halil, Pelin Hazar, İlker İnal,
Muzaffer İzgü, Serdar Kalkan, Özüm Larçın,
Mehmet Muhsinoğlu, Filiz Leloğlu Oskay,
Saniye Özden, Yaşar Öztürk, Erdoğan Sakman,
Songül Saydam, İzlen Şen, Cheryl Tanrıverdi,
İzmir Tolga, Engin Ünsal, Mehmet Ünver,
Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu,
Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sok., No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 8016 (pbx)
Faks: (0312) 234 1216

İletişim Adresi:

Mimoza 4 / I, D: 1, Ataşehir, 34750, İstanbul
Tel: (0216) 456 2727 (pbx)
Faks: (0216) 456 2729

Abone Hizmetleri:

(0212) 314 0888

Dağıtım: Yaysat

Renk Ayrımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 30. 01. 2009

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından
1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi
ve Ticaret A.Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

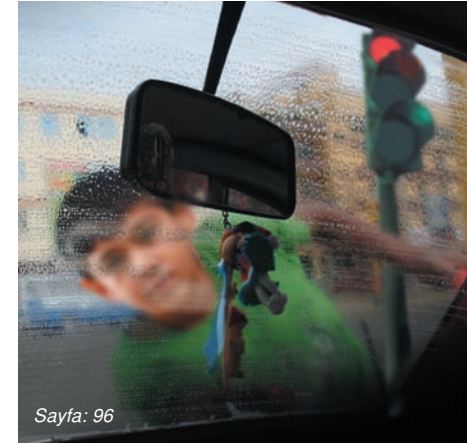
BÜTÜN KİTAPÇILARDA

İÇİNDEKİLER

- 7** Ulusal Görev,
Mesleksel Ödül
METE AKYOL
- 10** Telâffuz Sözlüğü
ORHAN VELİDEDEOĞLU
- 15** Prof. Haberal'a
Viyana'da Görkemli
Bir Sürpriz
ECZ. FEYYAZ ARTUKOĞLU
- 18** Umudumuz "Cümlemizin
Büyüğü Olan" Mustafa
Kemal Paşa'dır
- 20** Mustafa Kemal Paşa
"Sivas'tan Ankara'ya"
Yolunda Hacı Bektaş'a
Konuk Oldu
KAYA KARAN
- 24** Cumhuriyeti Kuranlar...
ALİ NAILİ ERDEM
- 26** Atatürkçü Eğitim
Anlayışından Uzaklaşma...
GÜRBÜZ EVREN
- 31** "Bak Senin Bakanın
Bana Ne Yaptı!"
ŞEBNEM ŞEN
- 34** Bedri Rahmi Eyuboğlu
KONUR ERTOP
- 41** Benden Paso!
HALUK CANSIN
- 43** Nanking Tecavüzü
MEHMET MUHSİNOĞLU
- 48** Üç Türk Projesi
Üç Ödül Kazandı
İZMİR TOLGA
- 52** 2009 Darwin Yılı
SEMRA ATAY
- 55** Mecelle ve Medeni Kanun
BARIŞ TARKAN
- 57** Atık Piller Zehirli
Birer Saatli Bombadır
CHERYL TANRIVERDİ
- 62** Benim Adım
"Türk Violonist"
BURCU GÖKER
- 66** "Derin Gırtak" Benim
PERİ BERKİN
- 70** "Divide et Impera
SONGÜL SAYDAM
- 75** Anılar ve Unutulanlar
METİN GÖREN

- 77** Osmanlılar'da Kadın
ERDOĞAN TOKMAKÇIOĞLU
- 81** Carlo Maria Broschi
YÜCEL AKSOY
- 85** Kurt Tozlarda Yuvarlanıır
ERDOĞAN SAKMAN
- 87** Şehit Eşi Olmak...
SÜHEYLA GÖKTÜRK
- 90** Gece Yolcuları
MEHMET ÜNVER
- 96** Kırmızı Işık
MUZAFFER İZGÜ
- 104** Pilatus
İZLEN ŞEN
- 111** Paylaşmak...
ALİ MURAT ERKORKMAZ
- 117** Okul Müdürüm
KAYHAN METE
- 119** Çeşme Çayı
İLYAS HALİL
- 124** Fötr Şapkalı Adam
BEKİR ÖZGEN
- 128** Sevgimiz Hiç Tükenmesin
NURAY BARTOSCHEK
- 136** Brüksel'in Yolları Taştan...
ENGİN ÜNSAL
- 139** Herkes Biraz Yabancıdır
DR. MEHMET UHRİ
- 142** Topal Osman
METİN ATAMER

- Sizden Bize* **8**
- İlk Dersimiz Türkçe* **13**
- Şubat SuDokuları* **74**
- Bilginizi Denetleyin* **101**
- Fırçalayarak* **103**
- 1001 Güzel Söz* **138**

KIRMIZI IŞIK

- Anne ve Babalardan* **148**
- Mankafa Poldi* **150**
- Kareler ve Rakamlar* **152**
- Mantık Bilmecesi* **153**
- Satranç* **154**
- Bulmaca* **156**
- Ayın Kitapları* **158**
- Bir Fotograf Bin Sözcük* **160**

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya **DAN SİZE**
 Mete Akyol

Ulusal Görev, Mesleksel Ödül...

Gazetecilik ödülleri arasında öylesine mesleksel anlamı ve kişiye özel bir ödül türü vardır ki, gazete okuyucusu da, televizyon seyircisi de bu ödülün kimin tarafından, ne nedenle ve kime verildiğini duymaz. Aslında, böylesi anlamı ve özel bir ödül kazandığını, o ödülü kazanan gazeteci de duymaz. Fakat o, bunu duyumsar. Çünkü kazandığı ödülün, bir önceki görevinde gösterdiği başarısının kutlaması olduğunu bilir. “Bir gazeteciye verilen her yeni görev, onun bir önceki görevindeki başarısının ödülü” ilkesidir bu...

Bu tür ödülün bir de, okuyucu tarafından verileni vardır.

Kendisine emanet edilen bir haberi ya da belgeyi, mesleksel ve kişisel nezaket kırmızı çizgileri içinde değerlendiren bir gazeteci, kısa bir süre içinde okuyucusunun karşısına benzer değerde bir haber ya da belgeyle çıktığında, bilin ki bu, duyulmayan, fakat duyumsanan bir ödülün belgesidir.

Bütün Dünya çalışanları geçen ay, şimdi sizle paylaştığımız işte böylesi anlamı ve çok

özel bir ödüle sahip oldular.

“Türkler ve Kürtler Cephesi’nin Batı cephesi karşısındaki ortak sesini” duyuran tarihsel belgenin, Bütün Dünya’nın bir önceki sayısında hak ettiği düzeyde değerlendirildiğini gören 90 yaşındaki sürekli okuyucumuz Sayın Halide Ertekin, “sandığındaki aile mirası” çok önemli bir belgeyi halkımıza, bizim aracılığımızla duyurmak istedi.

Bu tarihsel belge, Erzurum Kongresi’nden başlayarak Mustafa Kemal Atatürk’ün yanından ve izinden ayrılmayan Anadolu kahramanlarından ve TBMM Birinci Dönem Erzincan Milletvekili Hayırlızaade Tefik Bey’in, yaşamı süresince cüzdanında sakladığı, vefatından sonra ise kızı Halide Ertekin tarafından “aile sandığı”nda saklanan Hacı Bektaş Veli Çelebi Veliyyeddin Çelebi’nin 1923 yılında yayımladığı çok önemli bir duryurudur.

Bu belgeyi özellikle bugünlerde yayımlarken, “Ulusal bir görev” yapmamızın gururunu yaşıyoruz, mesleksel bir ödül kazanmamızın mutluluğunu duyumsuyoruz. •

SİZDEN BİZE MEKTUPLAR BİZDEN SİZE YANITLAR

*Bütün Dünya, Mimoza 4/9, D: 1, Ataşebir, 34750, İstanbul
butundunya@butundunya.com.tr Faks: 0216-456 2729*

Sayın Orhan Velidedeoğlu, evet paylaşabildiniz, bundan emin olun. Değerli yaşamınızda, değerli birikimlerinizi, biz “Bütün Dünya” okurları ile paylaştığınız için binlerce teşekkür ederim size... Hiç bilmediğim, duymadığım ya da yıllarca yanlış bildiğim, kullandığım kelimeleri, sözleri sayenizde öğrendim.

Nesimi'nin de dediği gibi, “Bütün Dünya”sız, sizlersiz geçen zamanımın kazası yok. Onun için sizleri tanıdıktan sonra, sizlersiz kalmamaya çalışıyorum ben... Ele aldığınız konuları, örnekleriyle, hikayeleriyle öyle güzel, öyle şeffaf, öyle akıcı anlatıyorsunuz ki, her yazınızda hayranlık ve minnet duyguları içinde bırakıyorsunuz beni... Bir konu hakkında bilgi verirken, verdiğiniz örnekler de bilgi dağarcığıma bir şeyler katıyor. Bilgi bilgi içinde... Her sayıda, birkaç sayfalık yazınızın her satırında buram, buram doğru bilgi okuyorum. Çok hoş, çok haz duyuyorum, her sayıda zevkle okuyorum köşenizi...

Sayın Velidedeoğlu, yeni yıl dilekeleriniz için de teşekkür ediyorum ve her sözünüze yürekten katılıyorum. Yeni yılın size, sağlık, mutluluk, huzur getirmesini diliyorum. Sağ olun, var olun, hep “Bütün Dünya”mızla ve bizimle olun.

**Fatma Pekpayzın,
Menemen, İzmir.**

Sevgili Bütün Dünya Ailesi, Ocak 2009 derginiz, her sayınız gibi yine muhteşem... Bitirene kadar elimden bırakamadım. Yine her zaman olduğu gibi dopdolusunuz. Emegi geçenlere, bu muhteşem derginin oluşumuna katkıda bulunan herkese çok teşekkür ediyorum.

Selçuk Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okuyorum. Güncel olaylarla ilgili arkadaşlarımla ilgisizliği beni çok sıkıyor. Ne yazık ki herhangi bir çabaları da yok. Herkes varsa yoksa bilgisayar başında “Facebook”ta, “Yonja”da...

Bu sayınızda özellikle Ali Naili Erdem Bey'in sözde Ermeni soykırı

rımı üzerine olan yazısını çok beğendim. Tam kararında bir uzunlukta ve olayı detaylı bir şekilde anlatıyor. Bu şekilde beğendiğim makaleleri yazarını ve derginin sayısını belirterek elektronik posta yoluyla dağıtıyorum. Böylece belki bu dergiyi takip etmeyen insanlar bu güzel düşüncelerden faydalana bilirler. Herkese çok teşekkürler...

Meryem Aktaş.

Merhaba Nuray Hanım, “Bütün Dünya” dergisinin Aralık sayısındaki yazınızda ben de çocukluk günlerime gittim. Bingöl'deyiz. Babam orada görev yapıyor, yıl 1967... Ben ilkokul ikinci sınıf öğrencisiyim. Uzun ve soğuk geçen kış akşamlarında en büyük zevkimiz, radyo piyesleri sonrasında başlayan saatler... Babam ve büyük ablam sırayla ortak seçtiğimiz bir romanı okurlardı. Dünya klasikleri olduğunu sonradan öğrendiğim romanı okumaya babam başlardı, biz de onu sessizce dinlerdik. O yorulunca ablam devam ederdi. Ben böylesine okuma sevdalı bir ailede büyüdüm. O nedenle okumayı çok seviyorum. Nuray Hanım, bana yazınızla çok özel anıları hatırlattınız, iyi ki varsınız.

Süheyla Göktürk.

YAZARIMIZIN YANITI:

Merhaba Süheyla Hanım, iletiniz için çok teşekkür ederim. Sizin babanızın yaptığını, ba-

na da annem yapardı. Özenle seçtiği kitapları bana sabırla okur, en heyecanlı yerinde “Benim yemek yapmam gerekiyor; ama ne olduğunu da merak ediyorum, sen devam eder misin okumaya lütfen” derdi. Öylesine heyecanlı bir yerde söylerdi ki bu sözü, annemin işini bitirmesini bekleyemez, ben okumaya başlardım sesli olarak... Böyle keşfettim kitap sayfaları arasındaki gizli dünyayı... Oysa şimdi ne yazık ki, hiçbirimiz annelerimiz, babalarımız kadar sabırlı olamıyoruz. Çocuklarımıza uzun uzun kitap okumaları gerektiğini anlatarak onları belki de sıkıyor, istemeden uzaklaştırıyoruz kitaplardan... Anne babalarımızın yaptığı gibi ince bir ustalıklarla sevdirmeye çalışmıyoruz kitapları...

Gördüğünüz gibi sizin iletinizle de ben kendi çocukluğuma doğru yola çıktım yeniden... Tekrar teşekkür ederim, siz de iyi ki varsınız! Selam, sevgi ve saygılarımla,

Nuray Bartoschek.

Ben özel bir dershanede Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenisi olarak çalışıyorum. Derginizin özellikle küçük hikayeler bölümünden öğretmenliğim süresince oldukça istifade ettim. Ayrıca dergi içerisindeki diğer yazıların da çok kaliteli olduğunu düşünüyorum. Dergide emegi geçen herkese yürek dolusu teşekkürler...

Alper Ertüz, İstanbul.

TÜRK DİLİ
Orhan Velidedeoğlu

Telâffuz Sözlüğü

Geçen yıl Temmuz ayında değerli bir dost, koltuğunun altında pek oylumlu bir yapıtıyla ziyaretime geldi. TRT'nin başspikerlerinden Sayın Şener Mete, sekiz yıllık bir emekle hazırladığı, 12 bine yakın sözcüğün doğru sesletimini kapsayan Telâffuz Sözlüğü⁽¹⁾ adlı yapıtını bana da sunma inceliğini gösterdi.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu başkanı, bu çok gerekli ve yararlı yapıta yazdığı “önsöz”ü şöyle sonlandırıyor:

“Bu değerli eserin radyo ve televizyon sunucularının, muhabirlerinin, metin yazarlarının ve program yapımcılarının çalışmalarına ışık tutacağına inanıyor, kendisine Türkçeye yaptığı bu değerli katkıdan dolayı tüm Üst Kurul Üyeleri adına teşekkür ediyorum.”

Sayın Şener Mete'nin yoğun bir çalışmayla sekiz senesini verdiği; üst kurul başkanının övgüye değer bulduğu bu yapıt, Mayıs 2007'de basılmış ve aradan bunca zaman geçmiş. Önsözde belirtilen “radyo ve televizyon ilgilileri” bu ışıktan ne kadar yararlanabilirdi, bilmiyorum; ancak arka kapaktaki son tümcede “Bir yayın-

da doğru sözcüklerin kullanılmasının yanı sıra, kelimelerin doğru seslendirildiğini duymak, izleyici ve dinleyicilerin en doğal hakkıdır” dense de bu doğal hakka erişebilmiş değiliz.

Bugün hâlâ, Kekova Koyu'nun güzelliklerini anlatan genç bayan sunucu mavînin bütün tonlarından; denizin masmavî renginden söz edebiliyorsa;

Önemli bir televizyon kanalının bayan haber sunucusu ısrarla “zîna” diyebiliyorsa...

Show TV'de bir program tanıtımında “Ahmet Özhan'ın hoşsohbeti” müjdeleniyor, bir başka kanalda “Hülya Avşar ile yapılacak hoşsohbet” duyuruluyorsa; NTV'nin deneyimli sunucusu 24 Eylül 2008'de Hıfzı Topuz'la söyleşisini “Ne güzel bir hoşsohbet oldu” diye bitirebiliyorsa ki, bu

ve buna benzer örnekler sayısız; bunları kim uyaracak?

Sayın Mete, sekiz sene boşa mı kürek çekti, emek verdi?

Oysa, Telâffuz Sözlüğü'nde yalnız sesletim değil anlatım da var:

“Mavi Gökrenge ma:vi”

“Zina Nikâhsız cinsel birleşme zina: ” [‘:’ imi, ‘a’ harfinin bir vokal uzatılarak okunacağını gösteriyor]

Telâffuz Sözlüğü'ne göre hoşsohbet'in sesletimi doğru. Ya anlamı?.. O da açıklanmış: Konuşması güzel ve tatlı [kişi].

Anadolu'nun bazı yörelerinde hoşsohbet (tatlı dilli) yerine dilbezek, dilbezeği de denir.

Hoşsohbet sözcüğü insanlar için kullanılan bir önadır (sıfat); ad (isim) değil. Sözü, söyleşi hoş, güzel, tatlı kişilere denir hoşsohbet diye. Bir reklamdaki gibi “Eskiden hoşsohbet vardı” denmez, “Eskiden hoşsohbet kişiler vardı” denir. Bu reklam uzun süre yayında kaldı; uyaran oldu mu?

Aklına yelken takanlardan kimileri önadı ad gibi kullanırlarsa, kimileri de adları önad yerine kullanmaya heveslenmezler mi?

Prof. Dr. Murat Belge bir yazısında “...akl-ı selim, yani “sağduyu” bir isim olmaktan çıkıp bir sıfata dönüştü: “Çok akli selim adam” gibi cümleler işitiyoruz” diyordu.

Sayın Mete “Akl-ı selim”i de sözlüğüne almış, anlamını (sağduyu) ve okunuşunu da veriyor: aKLiseli:m

Bir büyükelçi TRT 1’de düzenlenen oturumda konuşuyor: “...maalesef diyeceğim”, “insan hakları diyeceğim”, “şöyle diyeceğim”, “...diye düşünüyorum”, “şunun altını çizeceğim (konuşmanın altı nasıl çizilirse...)”, “müsaade ederseniz (müsaade etme ya da etmeme olanağımız var mı?)”, “tırnak içinde söylüyorum” diyor, iki elinin işaret parmaklarıyla havayı tırmalıyor,

ne kadar komikleştiğinin ayırdına varamadan.

Konuşma tekniğidir: Konuşma sırasında bir söze vurgu yapmak gerekirse, o söz –dinleyenlerin dikkati çekilerek– yinelenir; ama sözün

altını çizmek ya da tırnak içine almak, ciddiyetten uzaklaşmaktır.

Sayın Büyükelçi bir de “Bu bir âkittir”; “Bunlar vâkayı adıye’den-dir” demez mi?..

Telâffuz Sözlüğü'nde ne yazıyor:

Akid: akdeden, anlaşma yapan taraflardan her biri. [sesletimi] a:kid, [âkid ‘-.’]

Akid: Bağ, bağit, sözleşme. [sesletimi] akit, [âkit değil].

Vak’a: Olay, hadise. [sesletimi] vaK/a (K: Kalın k. ‘/’ imi: Keserek okuma.)

Yıllardır uyarılmalarına karşın

spiker ya da sunucularımızın, örneğin: “sohbet”, “alternatif”, “detay” yerine tertemiz Türkçemizdeki söyleşi, seçenek, ayrıntı demeleri sağlanabildi mi?..

Yıllardır yazılır, çizilir, anlatılır; kim okur, kim dinler? “Benim oğlum bina okur, döner döner gene okur!..”

AKP’li Dışişleri Bakanı Ali Babacan’ın, İran cumhurbaşkanının Atatürk’ün kabrini ziyaret etmek istememesini eleştirenlere “... böyle ufak tefek detayları tartışmayı son derece yersiz görüyorum” deyişi kadar detay sözcüğünü kullanması da ne kadar iticiydi...

Bir de bakıyorsunuz “Bankaların, kart alanlara detaylıca bilgi vermesi” isteniyor: Fransızca sözcüğe Türkçe ek... (!)

Üstelik “detaylıca”, “çok detaylı” da değil, “biraz detaylı” demektir.

Yabancı sözcüklerin yerine –varsa– Türkçelerini kullansak, böyle komik durumlara düşmeyiz.

Bazı yazarlarımız bu gibilerine “dil züppeleri” diyorlar; ne de güzel yakıştırıyorlar. •

[1] Mete, Şener: Telâffuz Sözlüğü, RTÜK, Ankara 2007

OrhanVelidedeoglu@butundunya.com.tr

Hız limiti 50 km. olan caddede polis sürücüyü durdurdu ve önce suçunu sıraladı:

“Hızlı gitmeniz bir yana yanlış yerde araba solladınız, farlarınızdan biri yanmıyor, lastikleriniz tümüyle aşınmış. Size bayli kabarik bir ceza yazmak zorundayım.”

Kalemini çıkardı, defterini açtı ve sordu:

“Adınız nedir?”

Sürücü derin bir soluk aldı ve adını söyledi:

“Schtarthewisizesky Vocgefastrlongchsclingen.”

Polis bir süre düşündü ve sonra kararını verdi:

“Şeyy...” dedi. “Bu kez ceza yazmıyorum ama, lütfen daha dikkatli olun.” •

Eşiyle yine kavga ettiğini söyleyen yeni evli genç kadın, telefonda annesinden yardım istedi:

“Anneciğim, bu kez ona iyi bir ders vermek istiyorum” dedi.

“Bir süre eve dönüp senin yanında kalabilir miyim?”

Annesi bir süre duraksadıktan sonra kızına daha etkin bir çözüm önerdi:

“Eşine gerçekten iyi bir ders vermek istiyorsan” dedi. “Ben gelip sizde kalayım bir süre.” •

İLK DERSİMİZ TÜRKÇE

Saniye Özden

Sözcük bilginizi denetledikten sonra, doğru yanıtlar için 14'üncü sayfamıza bakınız

1. âbâd (farsça) –

- a) şenlik
- b) düğün
- c) imar edilmiş
- ç) talan edilmiş

2. kabare (fransızca) –

- a) konser salonu
- b) küçük tiyatro
- c) kabartma
- ç) muayenehane

3. gaseyan (arapça) –

- a) batırma b) homurdanma
- c) bulantı ç) kinlenme

4. abanoz (farsça) – a) ağaç

- b) yaprak c) dal ç) kök

5. ablak (arapça) – a) yamuk

- çehre b) sıska çehre c) yuvarlak çehre ç) sivilceli çehre

6. delâlet (arapça) –

- a) kılavuzluk b) sürtünme
- c) aksama ç) sıyrılma

7. âcilen (arapça) –

- a) sonra b) gecikerek
- c) ertelemek ç) derhal

8. bâb (arapça) – a) kapı

- b) pencere c) salon ç) oda

9. abdal (arapça) –

- a) üfürükçü b) hoca
- c) şeyh ç) derviş

10. observatuar (fransızca) –

- a) rasathane b) meyhane
- c) ticarethane ç) tamirhane

11. padok (ingilizce) –

- a) çapraz b) paket
- c) silik ç) atın gezinti yeri

12. bittabi (arapça) –

- a) karşıt olarak b) gönüllü olarak
- c) zoraki olarak ç) doğal olarak

13. ofset (ingilizce) –

- a) işitmeyi ölçmek b) görsel
- c) baskı yöntemi ç) çiçeklik

14. şarj (fransızca) –

- a) indirme b) yükleme
- c) bindirme ç) gönderme

15. câhid (arapça) –

- a) kaçan b) savaşan
- c) yakalayan ç) barışan

İLK DERSİMİZ TÜRKÇE YANITLAR

13'üncü sayfamızda yer alan sözcüklerin doğru karşılıkları

1. âbâd (farsça) –
c) imar edilmiş.	a) kapı.
2. kabare (fransızca) –
b) küçük tiyatro.	9. abdal (arapça) –
ç) derviş.
3. gaseyan (arapça) –
c) bulantı.	10. observatuar (fransızca) –
a) rasathane.
4. abanoz (farsça) –
a) ağaç.	11. padok (ingilizce) –
ç) atın gezinti yeri.
5. ablak (arapça) –
c) yuvarlak çehre.	12. bittabi (arapça) –
ç) doğal olarak.
6. delâlet (arapça) –
a) kılavuzluk.	13. ofset (ingilizce) –
c) baskı yöntemi.
7. âcilen (arapça) –
ç) derhal.	14. şarj (fransızca) –
b) yükleme.
8. bâb (arapça) –	15. câhid (arapça) –
b) savaşan.

Uçağın pilotu, bu işte yeniydi. Denetimi kaybetmeye başla-
yınca var gücüyle yardım istedi:

"Kule, kule beni duyuyor musun? Düşüyoruz, ne yapmalıyım?
Acil yardımınız gerek!"

Kule hemen karşılık verdi:

"Anlaşıldı. Yerinizi bildirin, yerinizi bildirin."

Acemi pilot, kusursuz bir biçimde yerini bildirdi:

"Pilot kabininde, öndeki sol koltuktayım... Pilot kabininde, ön-
deki sol koltuktayım."•

Prof. Dr. Nadey S. Hakim, eliyle önce perdeyi, sonra da beraberinde kürsüye çıkardığı konuğunu işaret ederek şöyle dedi: "Karşımızda, bugünkü çağdaş Türkiye'yi var eden ve hepinizin tanıdığından emin olduğum Mustafa Kemal Atatürk, yanımda da O'nun ilkeleriyle yetişen ve bugün organ nakli konusunda dünyanın önde gelen isimlerinden olan değerli meslektaşım Prof. Dr. Mehmet Haberal bulunuyor. Kendisini kutluyor ve birlikte alkışlıyoruz."

Prof. Haberal'a Viyana'da Görkemli Bir Sürpriz

“...bu,
gerçek anlamıyla
Türk ulusuna
sunulan bir gurur
tablosudur.”

YAZAN: ECZ. FEYYAZ ARTUKOĞLU

Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal, Viyana'da tarih- sel belediye sarayının tö- ren salonunda görkemli bir sürprizle karşılaştı. “Bu sür- priz benim değerlendirmeme göre çok görkemli bir ödül olup, ger- çekte Türkiye'ye ve Türk ulusuna verilmektedir. Şu anda duyduğum övücümün ve heyecanımın nede- ni budur” dedi.

Uluslararası Cerrahlar Birliği'nin

36'ncı Dünya Kongresi'nin yapıldı- ğı Viyana Belediyesi Tören Salo- nu'nda onursal üyeliğe seçilen ve bir önceki başkan olan, Prof. Dr. Nadey S. Hakim konuşmasından sonra, “Şimdi bir dakikanızı rica ediyorum” diyerek, kendisini din- leyen topluluk arasından Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın yanına giderek kendisini kürsüye davet etmişti.

Londra, Hammersmith Hastane- si Organ Nakli Bölümü Başkanı Prof. Dr. Nadey S. Hakim ve

Uluslararası Dünya Cerrahlar Birliği'nin 36'ncı Dünya Kongresi'nin yapıldığı Viyana Belediye Sarayı (üstte) ve Uluslararası Cerrahlar Birliği'nin iki onursal üyesi: Prof. Dr. Mehmet Haberal ve Prof. Dr. Nadey S. Hakim

Prof. Dr. Haberal birlikte kürsüye çıkarak, aynı anda kürsünün arkasındaki duvarı kaplayan dev beyazperdede, mareşal üniformasıyla ve tüm görkemiyle, Mustafa Kemal Atatürk belirmişti.

Prof. Dr. Nadey S. Hakim, eliyle önce perdeyi, sonra da beraberinde kürsüye çıkardığı konuyu işaret ederek şöyle dedi:

“Karşımızda, bugünkü çağdaş Türkiye’yi var eden ve hepinizin tanıdığınızdan emin olduğum Mustafa Kemal Atatürk, yanımda da O’nun ilkeleriyle yetişen ve bugün organ nakli konusunda dünyanın önde gelen isimlerinden olan değerli meslektaşım Prof. Dr. Mehmet Haberal bulunuyor. Kendisini

kutluyor ve birlikte alkışlıyoruz.”

Uluslararası Dünya Cerrahlar Birliği üyesi 39 ülkeden gelen 200’ü aşkın cerrahın bulunduğu salondan coşkulu bir alkış yükseldi.

Prof. Dr. Nadey S. Hakim, bu takdimden sonra yaptığı konuşmada özetle şunları söyledi:

“2005 yılında derneğimizin onur üyeliğine seçtiğimiz Prof. Dr. Mehmet Haberal’ı, o günden sonra yakından tanıma fırsatlarım oldu. Türkiye’ye gittim, onun orada yaptıklarına da tanık oldum. Şu an

önünde bulunduğumuz büyük asker, büyük devlet adamı ve tüm dünyanın saygıyla andığı Mustafa Kemal Atatürk, bugünkü çağdaş Türkiye Devleti’ni kurmuştur ve yepyeni bir Türk ulusu oluşturmuştur. Prof. Mehmet Haberal, 1938 yılında vefat eden Mustafa Kemal Atatürk’ü, 2008 yılında da yaşatmaya devam eden kuşağın iyi bir temsilcisi ve O’nun izinden giderek ülkesi için durmaksızın çalışan bir bilim adamıdır.”

Prof. Dr. Mehmet Haberal da kısa bir teşekkür konuşması yaptı ve kürsüden iner inmez tüm coşkusunu, kongrede çeşitli sunumlar yapan Başkent Üniversitesi bilim ekibindeki meslektaşlarıyla kucaklaşarak paylaştı.

Viyan’a’nın tarihsel belediye sarayındaki bu “beklenmedik olay” konusundaki görüşlerini Prof. Haberal, basın mensuplarına şu sözlerle belirtti:

“İlk bakışta bir sürpriz olarak tanımlanabilecek bu olay, benim

kişisel değerlendirmeme göre, gerçek anlamıyla çok görkemli bir ödüldür ve bu, Türkiye’ye ve tüm Türk ulusuna verilmektedir.

Burada gerçekleştirilmekte olan bu üst düzeydeki bilimsel toplantıda, salonun dev perdesinde Mustafa Kemal Atatürk’ün portresinin yer alması, yalnızca benim için değil, tüm ülke halkım için bir gurur ve övünç nedenidir.”

Olayla ilgili olarak kişisel duygularını öğrenmek isteyen gazetecilere ise Prof. Dr. Mehmet Haberal, şu kısa yanıtı verdi:

“Bugüne değin pek çok ödül aldım, her birinde ayrı bir gurur ve övünç duydum. Burada, bu sürprizle karşılaştığım anda yaşadıklarım gerçekten diğerlerinden çok farklıydı. Böyle bir tablo karşısında her Türk’ün en az benim kadar duygulanacağından da hiç kuşku yok. Bu olayın yüce anlamını ve yüreğimdeki heyecanımı ancak bu sözlerle ifade edebilirim.” •

2005 yılında Uluslararası Cerrahlar Birliği’ne onur üyesi seçilen Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın onur üyeliği madalyası ve berati

Uluslararası Cerrahlar Birliği

Macar asıllı Amerikalı ünlü cerrah Max Thorek tarafından 1935 yılında kurulan Uluslararası Cerrahlar Birliği’nin amacı, dünyada sağlanan cerrahi gelişmeleri çeşitli ülkelerin önde gelen cerrahlarıyla paylaşarak üyeleri arasında bilgi alışverişi sağlamaktır. 39 ülkeden 200’ün üstünde cerrahın üye olduğu birliğin iki yılda bir yapılan genel kongresinde üye cerrahlar, ülkelerinde geliştirdikleri cerrahi yöntemleri bir sunum olarak meslektaşlarına tanıtmaktadırlar. •

Birinci dönem
Erzincan
Milletvekili
Hayırlızade
Tevfik Bey'in kızı
Halide Ertekin

Teşekkürlerimizle...

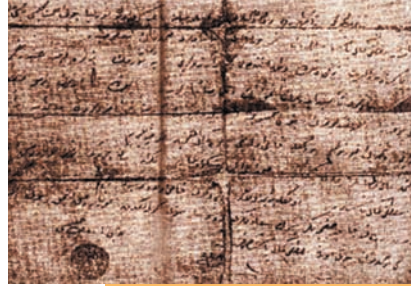
Hacı Bektaş Velisi Veliyeddin Çelebi, 25 Nisan 1923 tarihinde Anadolu Alevileri'ne bir bildiri yayınlamış ve tüm Aleviler'e, Mustafa Kemal Paşa'yı desteklemeleri öğüdünde bulunmuştur. Bütün Dünya, 1921-1940 yılları arasında postnişinlik görevi yapan Veliyeddin Çelebi'nin bu çok önemli tarihsel bildirisini bugün okurlarına iletmekten özel bir mutluluk duymaktadır.

Kurtuluş Savaşı'nda Mustafa Kemal'in yanındaki Anadolu kahramanlarından ve TBMM Birinci Dönem Erzincan Milletvekili Hayırlızade Tevfik Bey'in özel evrakı arasında saklanan bu bildirinin aslı, okurlarımıza duyurulması amacıyla, merhumun 19 Mayıs 1919 doğumlu kızı Halide Ertekin tarafından Bütün Dünya yetkililerine emanet edilmiştir. Fotoğrafta, torunlarının çocuklarının fotoğrafları önünde görülen Halide Ertekin'e, bu değerli ve anlamlı katkısı nedeniyle tüm okurlarımız adına teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Bütün Dünya Çalışanları

Veliyeddin
Çelebi

Veliyeddin
Çelebi'nin
25 Nisan 1339
tarihli
beyannamesi

Umudumuz 'cümlemizin büyüğü olan' Mustafa Kemal Paşa'dır

Anadolu'da bulunan ceddin Hacı Bektaş Veli hazretlerine samimi muhabbeti olan bilcümle muhibban (dostlar) ve hanedan taraf-ı halisanelerine (hanedanımızın yüce mensuplarına), Bu milleti ihya ile istikbalimizi temin eden ve vücudu alileri kaffei islamiyane baisi şeref olan (yüce varlıkları ile tüm İslam aleminin şeref duyduğu) Türkiye Büyük Millet Meclisi reisi celili, (yüce başkanı) Gazi namdar (Gazi olarak ünlenmiş) Mustafa Kemal Paşa hazretlerinin neşir buyurdıkları (yayımlamış bulundukları) beyanname cümlelerinin malumudur.

Gazi paşa i müşarünileyhin terakki ve teali i vatan (Gazi Paşa Hazretleri'nin vatanın ilerlemesi ve yücelmesi) hakkındaki her bir arzularını yerine getirmek bizlere farzı ayındır (bizler için bilinen bir gerçektir).

Milletimizi kurtaracak ve saadetimizi temin edecek, ancak onun efkârı satıbanileridir (yapıcı yüce fikirleridir). Bunu inkar edenlerin bizimle münasebeti (kesinlikle ilgisi) yoktur. Tarikati aliyemizin (Yüce tarikatımızın) bütün mensuplarına müşarünileyh hazretlerinin (söz konusu yüce kişiliklerinin) göstereceği namzetlerden maadasına (başkasına) rey vermemelerini, vatanımızın kurtulmasının ancak bu veçhile kabil olduğunu (bu yolla mümkün olduğunu) sizlere kemali ehemmiyetle (önemle) tavsiye eylerim.

Bu nasihatımla amil olmayanlar (bu önerimi yerine getirmeyenler) bizden değildir. Hak erenlerin onlara destegir (yardımcı) olmasını tekrar beyan ederim ki, bu milleti kurtaracak ancak Gazi Mustafa Kemal Paşadır; onunla beraber olanlar mukaddes vatanımızın has (öz) evlatlarıdır.

Hiçbir ferdin sözünü dinlemeyiniz, sözümden zerre kadar harice çıkmayınız. Sizin saadetinizi düşünenler, sizi kölelikten kurtaracak, Büyük Millet Meclisi Reisi ve cümlemizin büyüğü olan Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'dir.

Tarih: 1339 (1923) Nisan 25
Hacı Bektaş Veli Çelebisi Veliyeddin
(Mühür ve imza)

MUSTAFA KEMAL PAŞA

‘Sivas’tan Ankara’ya’ yolunda

HACI BEKTAŞ’A KONUK OLDU

Mustafa Kemal’in Sivas’tan Ankara’ya geldiğini hepimiz biliriz de, yolda onun bir davet üzerine Hacıbektaş’a uğradığını ve burada Hacı Bektaş Veli soyundan Cemaleddin Çelebi’nin konuğu olduğunu galiba bilmeyenlerimiz vardır. Yazarımız Kaya Karan, bu konuda bilgi verirken, önceki sayfalarımızda aslının yer aldığı “çok önemli” bildiriye yayımlayan Veliyeddin Çelebi hakkında da tanıtıcı açıklamalarda bulunuyor.

YAZAN: KAYA KARAN

Hacı Bektaş Veli’nin soyundan gelen Çelebi’ler, “uygun görülüp” postta oturma yükümlülüğünü üstlendiklerinde, Hacı Bektaş’ı manevi olarak temsil etmekle kalmamışlar, Osmanlı yönetimi tarafından resmen Hacı Bektaş Veli Vakfı yesi’nin mütevellisi olarak da tanınmışlardır.

Postnişinlik görevi yaptıkları saptanan altı Çelebi’den biri dışında tüm Çelebi’lerin mezarları, Hacı Bektaş Veli tekkesinde, Kırklar Meydanı olarak adlandırılan bölümde bulunmaktadır.

Gelenek uyarınca Kırklar Meydanı’nda toprağa verilmesi gerekmesine karşın mezarı Kırklar Meydanı dışında olan tek Çelebi, 31 Mayıs 1940 tarihinde ölen Veliyeddin Çelebi’dir.

Bu tarihte yürürlükte olan tekke ve zaviyelerin kapatılmasıyla ilgili yasa uyarınca, Kırklar Meydanı’na gömülme olanağı bulunmadığından Veliyeddin Çelebi, Hacı Bektaş Veli Tekkesi dışında gömülmüştür.

Varlıkları saptanan Kalender Çelebi, Hacı Feyzullah Çelebi, Bektaş Çelebi, Mehmet Hamdullah Çelebi ve Cemaleddin Çelebi’den sonra postta oturması uygun görülen Veliyeddin Çelebi, 1867 yılında doğmuş ve büyük

kardeşi Ahmet Cemaleddin Çelebi’nin 1921 yılında ölmesi üzerine uygun görülerek yüklendiği postnişinlik görevini, öldüğü 1940 yılına değin sürdürmüştür.

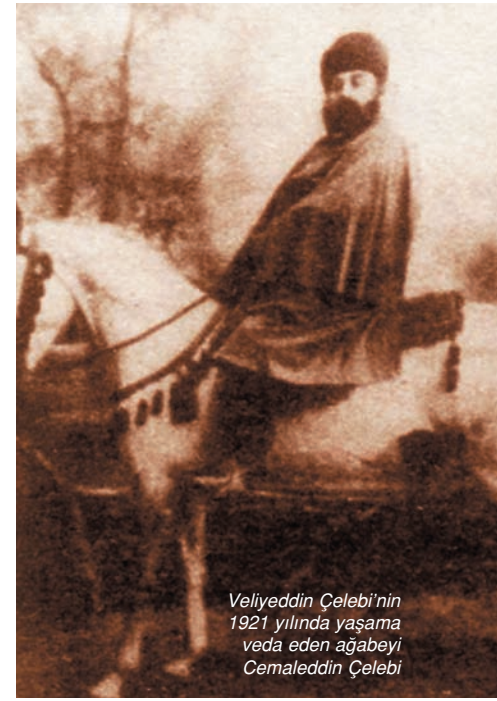
Mustafa Kemal Paşa, Ankara’ya gitmek için Sivas’tan ayrılmadan önce kendisine yapılan bir davet üzerine Hacıbektaş’ı ziyaret etmiş ve 22 Aralık 1919 tarihinde, Cemaleddin Çelebi’nin konuğu olmuştur. (Hacı Bektaşlılar, Mustafa Kemal’in konukları olduğu bu tarihi, o yıldan sonra her yıl 22 Aralık’ta törenlerle anmaktadırlar.)

O dönemde postnişinlik yapmakta olan Cemaleddin Çelebi, sağlık sorunları nedeniyle dışarı çıkamadığından, Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarını, Hacıbektaş’a yaklaşık 5 kilometre uzaklıktaki Beştaşlar Mevkii’nde karşılamak üzere, kendisinden sonra postta oturacak kardeşi Veliyeddin Çelebi’yi görevlendirmiştir.

Veliyeddin Çelebi, Beştaşlar’da otomobilinden inen Mustafa Kemal Paşa’yı, ağabeyinin gönderdiği yaylı at arabasına davet etmiş ve postnişin Cemaleddin Çelebi’nin köşküne onu, bu arabayla getirmiştir.

Yaylı at arabasını kullanan Hulusi Çavuş, ilerideki yıllarda Türk-İş başkanlığı ve tabii senatörlük yapan Halil Tunç’un babasıdır.

Bu ziyarette Mustafa Kemal, vatani düşmandan kurtarmak için

Veliyeddin Çelebi’nin 1921 yılında yaşama veda eden ağabeyi Cemaleddin Çelebi

bir kurtuluş savaşı başlatacağını söylemiş, onun bu açıklaması üzerine de Cemaleddin Çelebi, tüm güçleriyle kendisine destek olacağı sözü vermiştir.

23 Nisan 1920 yılında Ankara’da kurulan ilk mecliste Kırşehir milletvekili sıfatıyla ikinci başkan seçilen Cemaleddin Çelebi, sağlık nedenleriyle Ankara’ya gidemediği için bu görevini yerine getirememiştir.

Veliyeddin Çelebi postta oturduktan sonra, büyük kardeşi Cemaleddin Çelebi gibi Mustafa Kemal’i tüm gücüyle desteklemeye devam etmiştir.

Aslını, önceki sayfalarımızda yayımladığımız bir bildiriyle o, tüm Anadolu Alevileri’ne, Mustafa Kemal Paşa’yı desteklemeleri öğüdü vermiştir.

Mustafa Kemal Paşa'nın Hacıbektaş'ı ziyareti, her yıl 22 Aralık tarihinde düzenlenen etkinliklerle mahalli bir bayram olarak kutlanmaktadır. Mustafa Kemal Paşa'nın 22 Aralık 1919 tarihinde Hacıbektaş'ı ziyaretlerinde ağırlanmış olduğu Ulusoy Ailesi'ne ait ev de, "Atatürk Evi" olarak düzenlenmiştir.

2 5 Nisan 1923 tarihinde kaleme aldığı ve "Anadolu'da bulunan ceddim Hacı Bektaş Veli Hazretleri'ne samimi muhabbeti bulunan bil cümle muhibbana" sözleriyle başlayan ve tüm yurda kendi imzasıyla dağıtılan bildirisinde Veliyeddin Çelebi, "Gazi Paşa'nın vatanın yükselmesi ve gelişmesiyle ilgili her türlü arzusunu yerine getirmek bizlere farz-ı ayn'dır (kutsal bir buyruğu yerine getirmekle eşitir). Milletimizi kurtaracak, saadetimizi temin edecek olan onun düşünceleridir. Bunu inkâr edenlerin bizimle katiyyen münasebeti yoktur" diyerek, Anadolu'daki tüm Aleviler'e, Mustafa Kemal Paşa'yı "işaret etmiştir".

Bu bildirinin yayımlandığını öğrenen Mustafa Kemal Paşa, bir telgrafla Veliyeddin Çelebi'ye teşekkürlerini iletmiş, ayrıca bildirinin yurdun her köşesine dağıtımını sağlamak için ordu komutanlarına talimat vermiştir.

Veliyeddin Çelebi Atatürk ile olan ilişkilerini cumhuriyet kurulduktan sonra da sürdürmüştür. Atatürk, Ankara'da İsmet Paşa Mahallesi'nde Veliyeddin Çelebi için bir ev düzenletmiş, kendisini burada ağırlatmıştır. Çelebi'nin Ankara'da ağırlanmasıyla ilgili olarak Dersim Milletvekili Mustafa Saltuk görevlendirilmiştir. Saltuk, Atatürk'ün Veliyeddin Çelebi için "Çok büyük bir insan... Onunla konuşunca adeta ruhum yıkılıyor. Kaynak suyu gibi temiz, ok-

yanus gibi geniş ve derin" dediğini aktarmaktadır.

Veliyeddin Çelebi doğaya düşkün, yardımsever bir kişiydi. Şair unvanını hak edebilecek denli şiirler yazması yanı sıra, yetenekli bir hattattı da...

Arapça, Farsca ve Fransızca bilen Veliyeddin Çelebi, Latin harflerinin kabulünden sonra, yeni harfleri öğrencilerle birlikte ileri yaşlarındaki yurttaşlara da öğretecek olan görevlileri yetiştirmek

amacıyla, alfabeyi tanıtıcı kurslar düzenlemiş, bu kurslarda gönüllü öğretmenlik yapmıştır.

31 Mayıs 1940 tarihinde ölen Veliyeddin Çelebi, 1925 yılında yürürlüğe giren tekke ve zaviyelerin kapatılmasıyla ilgili yasa uyarınca, Kırklar Meydanı'na gömülme olanağı bulunmadığından Hacı Bektaş Veli Tekkesi dışında gömülmüştür. Mezarı Hacıbektaş Çilehane Tepesi'nde Zemzem Çeşmesi'nin karşısındadır. •

Trafiğin sıkışık bir saatinde yolun ortasındaki trafik polisine bir adam yaklaştı ve kucağındaki pengueni göstererek sordu:

"Biraz önce yolda buldum bunu" dedi. "Nereye götürmemi önerirsiniz?"

Trafik polisi, penguenin bayvanat bahçesinden kaçmış olabileceğini düşündü ve adama onu, bayvanat bahçesine götürmesini önerdi.

Aradan bir saat kadar geçtikten sonra trafik polisi, biraz önceki adamı ve pengueni yanından el ele geçerlerken gördü ve baklı olarak merak etti ve sordu:

"Ben size onu bayvanat bahçesine götürmenizi önermiştim" dedi. "Oysa siz bâlâ sokaklarda geziniyorsunuz?"

Adam, sakın bir biçimde yanıtladı meraklı trafik polisini:

"Önerinizi yerine getirdim, polis bey" dedi. "Hayvanat bahçesi gezintisi çok boşuna gitti, şimdi de sinemaya götürüyorum." •

Öğretmeni Barış'a, üzüntünün tersinin ne olduğunu sordu. Barış, duraksamadan "Sevinç" diye yanıtladı.

Öğretmen bu kez, yorucu sözcüğünün tersini sordu. "Dinlendirici" diye yanıtladı Barış.

"Büyük" sözcüğünün tersine "küçük", "beyaz"ın tersine "siyah", "gece"nin tersine "gündüz" yanıtlarından sonra öğretmen yanda bir arkadaşıyla konuşan Rana'ya "Kısa kes" deyince Barış bu sözün de kendisine sorulduğunu sandı ve şu yanıtı verdi:

"Fazla uzattımız..." •

YAŞAMDAN GÖZLEMLER
Ali Naili Erdem

Cumhuriyeti Kuranlar...

Devrimlerin aydınlığında bir Türkiye'yi yaşatmak isteyenler her türlü yobaz görüşün karşısında güç ve fikir birliği yapmak zorundadırlar. Unutulmamalıdır ki, dost olmayanların ellerini ülkemizden çıkarmak, bir varlık yokluk savaşındır.

Cağdaş ve uygar bir Türkiye'yi var etmek isteyenler, Gazi'nin çevresinde toplandılar. Ne tarikatlara ne cemaatlara itibar ettiler ne de aşiretlere... "Bir tek tarikat vardır o da uygarlıktır" dediler. Bilimi, akli ve teknolojiyi iktidar kıldılar. Bunun için de Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin giriş kapısına "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" diye yazdılar.

O cumhuriyetten bugünkü cumhuriyete geldik. Şimdi tarikatlara ve cemaatlerin boruları ötüyor, söylentileri her gün duyuluyor. Uygarlık tarikatını anımsayan yok.

Bugünlere bir günde gelmedik. 1980 sonrasının başbakanlarından biri, "Ben Nakşibendi tarikatındanım" dedi. Bir başka başbakan "Din siyasetin emrindedir" açıklamasında bulundu. Ve siyasi İslam, gelip tahtını kurdu. O siya-

si İslam ki, doğduğu ülkede batmış ve girdiği her ülkeyi krize sürüklemiştir. Çıkarın peşinde konganlar, siyasi İslam'a sarılmışlardır. Oysa İslam bir siyasi dava değildir. İslam, huzur, kardeşlik ve eşitlik davasıdır. Ancak İslam'ı "Siyaseti ibadet, ibadeti siyaset" olarak tanımlayanlar, her yere saldırdılar ve İslam'a kötülük ettiler.

Siyasal İslam temelleri geçmişte olan tarihsel bir ideolojidir. Savundukları ideoloji kesinlikle din değildir. Hele İslam hiç değildir. Amaçları devletin yapısını, Kur'an'ın dışında ikinci bir İslam var edip ona dayamaktır. Fikir ve amaçlarına göre sekiz ayrı grupturlar. Kimi Cahiliye Devri'ni savunur, kimi kıyafetlerin ve ibadethanelerin kutsallığını savunur, kimi köklü değişikliklerin yapılmasını ister, kimisi de takiiye ile meşguldür. 21. 8. 1987'de Muhammed Hamid Ebu Nasr'ın "Türkiye'de er

geç bir İslam devleti kurulacaktır. Atatürk dinden çıkmış bir kimse-dir. Hilafet yeniden kurulacaktır" sözleri ülkemizde azımsanmayacak taraftar bulmuştur.

Bilinen bir gerçektir ki, hilafet dini bir makam olmayıp siyasi bir makamdır. Ve Atatürk, 1927 tarihli konuşmasında "Efendiler, açık ve kesin söylemeliyim ki, İslamlar'ı bir halife heyulasıyla hâlâ işgal ve yanıltma gayretinde bulunanlar yalnız ve ancak İslamlar'ın ve özellikle Türkiye'nin düşmanlarıdır. Böyle bir oyuna hayal bağlamak da ancak ve ancak cehalet ve gafletin eseri olabilir" demiştir. Daha 1927'lerde yapılan bu uyarıya karşın bu habis görüşler hâlâ kimi çevrelerde yer bulmaktadır.

Toplum yaşamımızda siyasal İslam'ın zaman zaman alevlenmesinin en önemli nedenlerinden biri Arap eşittir İslam tarzındaki yanlış görüştür. Arap ayrıdır, İslam ayrıdır. Ancak içlerinde hâlâ Haçlı

ruhunu yaşatan Batılılar, bu yanlışlığı ısrarla kullanmaktadırlar.

Bir ikinci neden Komünizm tehlikesine karşı ortaya çıkarılan yeşil kuşak projesi içinde Türkiye'nin yer almasıdır.

Bu iki nedenin dışındaki üçüncü neden de silah satışlarıdır. Ve ne yazık ki, bu nedenlerin tümü de ülkemizde vardır.

Konuya ilgi duyanlar şunu bilmelidir ki, bu görüşlerin sahipleri sıradan insanlar değildir. Aksine çok yönlü araştırmalar içinde olan fikir ve eylem bazında üstün bilgi ve kültüre sahiptirler. Nitekim yapılan açık oturumlarda siyasal İslam'ı savunanlar zengin bir bilgiyi sergiledikleri halde karşısındakiler İslam terminolojisini bilmeyecek denli boşlardır.

Devrimlerin aydınlığında bir Türkiye'yi yaşatmak isteyenler her türlü yobaz görüşün karşısında güç ve fikir birliği yapmak zorundadırlar. Unutulmamalıdır ki, dost olmayanların ellerini ülkemizden çıkarmak, bir varlık yokluk savaşındır. •

Hasta, kendisini ziyarete gelen arkadaşına hastalığını anlatıyordu: "Ateşim çok yükselince doktor çağırarak zorunda kaldık" dedi.

Arkadaşı merakla sordu:

"Vay canına!.." dedi. "Ne kadar yükseldi ki?"

Hasta, olayın önemini belirterek arkadaşının sorusunu yeniden yanıtladı:

"Bana bir şey söylemedi; ama..." dedi. "Alnıma eliyle değil, maşayla dokundu." •

EVRENSEL BAKIŞ AÇISI
Gürbüz Evren

Atatürkçü eğitim anlayışından uzaklaşma süreci

Bir Çin atasözü şöyle der: Bir yıl sonrasını düşünüyorsan pirinç ek. On yıl sonrasını düşünüyorsan meyve fidanı dik. Yüz yıl sonrasını düşünüyorsan insan eğit.

Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümünün ardından yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlayan gerici güçler, Atatürkçü eğitim sistemini değiştirecek ve Atatürk'ün öğretilerinin içini boşaltacak çalışmalara ağırlık vermiştir. Çin atasözü söz konusu çevrelerin eğitim alanına yönelik hesapları gayet güzel özetlemektedir. İşte bu yazımda, Atatürk karşıtlarının eğitim sisteminde değişikliği hedefleyen çalışmalarından somut örnekler vereceğim.

9 Ağustos 2006 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Kurum Tanıtım Yönetmeliği'nde yapılan bir değişiklikle, okulların adındaki Türkiye Cumhuriyeti ibaresinin yeri değiştirildi.

Milli eğitimde Yönetici Atama Yönetmeliği değiştirildi. Temel eğitim politikalarını belirleyen, kitap-

ları inceleyen ve programları hazırlayan, Talim Terbiye Kurulu'nun sadece tüm üyeleri değil 167 uzmanı da görevden uzaklaştırıldı.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, önce yardımcı ders kitaplarının ve eğitim araçlarının, sonra ders kitaplarını, çalışma kitaplarını ve öğretmen kılavuz kitaplarını inceleme ve denetleme yetkisi Talim Terbiye Kurulu'ndan alındı.

"Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmeyen hiçbir kitap ve eğitim aracı okullarda kullanılamaz" hükmü yardımcı ders kitap ve araçları için kaldırıldı. İlköğretim okulları ve liselerde yardımcı ders kitabı olarak okutulacak, kitap, dergi, kaset, CD gibi eğitim araçlarının, devlet denetimi olmaksızın öğrencilere tavsiye edilebilmesi sağlandı. Bu düzenlemeler irticai yayınların okullara ulaşması ve giderek artıp yaygınlaşmasının önünü açtı.

700'e yakın imam, kurumlarası nakil yoluyla Milli Eğitim Bakanlığı kadrosuna geçti.

Milli eğitime bağlı anaokullarında görevlendirilmek üzere alınan türbanlı öğretmenler kurayla atandı. Özel Yurtlar Yönetmeliği değiştirilerek, bu yurtlarda dinsel propaganda yapmak suç olmaktan çıkartıldı.

Başbakan Erdoğan'ın, "Onuncu Yıl Marşı'nı okumakla Türkiye raylarla donanmıyor. Bu işler lafla olmuyor. Marşı oku, demir ağlarla ör. Neyi ördün yahu neyi? Ama bak, biz örüyoruz, öreceğiz inşallah. Daha da devam edeceğiz. Demir ağlarla ördük diye bunlar konuşuyorlar. Nereyi örmüşler?" açıklamasından bir süre sonra "10 Yıl Marşı" ders kitaplarından çıkartıldı.

Kimi belediyelerin eğitim hizmeti bahanesiyle küçücük çocuklarımızı yanlış yönlendirecek çalışmalar başlatması da ayrı bir sorun olarak önümüze çıkmaktadır. Örneğin Beyoğlu Belediyesi'nin, ilköğretim öğrencilerine dağıttığı "Resimli Trafik Rehberi"nde şu ifadeler yer aldı:

"Kuşkusuz trafik kazaları da diğer büyüklü küçüklü bütün olaylar gibi takdir-i ilahidir. Çünkü herşey Allah'ın takdirine bağlıdır. Onun ilminin, takdirinin dışında bir şey olmaz, olamaz. Hatta bir yaprak dahi onun izni olmadan kıpırdamaz. Bu bakımdan bazılarının, 'Vatandaş trafik

kazaları kader değildir' teraneleri, bizim tevhid / birlik esası üzerine kurulu inançlarımıza aykırıdır."

İstanbul Kartal'da bir ilköğretim okulunda, 5'inci sınıf öğrencileri için hazırlanan Türkçe kitaplarının içine dua kitabı da eklendi. Ümraniye Belediyesi, Çanakkale Savaşı'nın "bazı üstün güçlerin varlığı" ile kazanıldığını ileri süren bir çizgi filmi, ilköğretim öğrencilerine izletti ve dağıttı.

Ders kitaplarında aktarılan bilgilerin de çarpıtıldığı, başta Atatürk ve Ulusal Kurtuluş Savaşı olmak üzere birçok konunun eksik ve yanlış öğretildiği bir süreçteyiz. Bu alanda da verilecek somut örnekler var. Yeni ders kitaplarında Padişah Vahdettin ile Damat Ferit'in İngilizler'le işbirliği yaptığı, Vahdettin'in İngilizler'e sığındığı bilgisi bulunmuyor, Atatürk'le Vahdettin arasın-

Ders kitaplarında aktarılan bilgilerin de çarpıtıldığı, başta Atatürk ve Ulusal Kurtuluş Savaşı olmak üzere birçok konunun eksik ve yanlış öğretildiği bir süreçteyiz.

da uyum olduğunu çağrıştıran ifadeler yer alıyor.

8'inci sınıflarda okutulan "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi" kitabında, tarikatlar yeni bir anlam yüklenerek övülüyor.

8'inci sınıfta okutulan "İnkılâp Tarihi" kitabından, Atatürk'ün eşi Latife Hanım'ın başı açık fotoğrafı çıkartılıp yerine başörtülü fo-

tografı kullanıldı. Kamuoyundan gelen yoğun tepkiler üzerine ilk fotoğrafa dönüldü.

Halifelüğün kaldırılışının laikliğe geçişin büyük adımı olarak ele alınmadığı yeni ders kitaplarında, laiklik tanımlanırken, laikliğin dinsizlik olarak algılanmasına yol

Liseler için hazırlanan ders kitabına Atatürk'ün Nutku konulmazken, "Türkler 1 milyon Ermeni'yi ve 30 bin Kürdü katletti" diyen Yazar Orhan Pamuk'a yer veriliyor.

açacak "dini olmayan şey" ifadesi kullanılıyor. Küçük bir öğrencinin "dini olmayan şey" ifadesinden ne anlayacağını ve laikliğin bu ifadede nasıl bir zarar göreceğini uzun uzun anlatmaya gerek yok sanırım.

Liseler için hazırlanan ders kitabına Atatürk'ün Nutku konulmazken, "Türkler 1 milyon Ermeni'yi ve 30 bin Kürdü katletti" diyen Yazar Orhan Pamuk'a yer veriliyor.

Yeni ders kitaplarında, "Şeyh Sait Ayaklanması"nın adı "Doğu İsyanı" olarak değiştirilirken, Şeyh Sait'in tarikat lideri olduğu ifadesine yer verilmiyor.

2007-2008 eğitim öğretim yılında lise 3 coğrafya kitabında Türkiye fiziki haritasında Ağrı Dağı'nın adı Ararat olarak değiştirilmesi nasıl yorumlanmalı bilemiyorum.

Lise son sınıflarda geçen yıl okutulan "T. C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük" kitabında "Ermeni Sorunu" konusu verilirken kullanılan yer adlarının çoğu Türkçe ve şu an kullanılan adlar değildir. Kitapta Süleymanlı yerine Zeytun adı kullanılmaktadır. Zeytun en önemli Ermeni isyanlarından birinin çıktığı yer olması nedeniyle Ermeniler için simgesel bir anlamı vardır.

Fransız ressam Eugene Delacroix'ın Fransız Devrimi'ni anlatan, elinde Fransız bayrağı taşıyan göğüsleri açık kadının yer aldığı resim, 2001-2006 yılları arasında okutulan 7'nci sınıflar için "Vatandaşlık Bilgisi ve İnsan Hakları" kitabında yer almıştı. Kitabın 5 yıllık onay süresi sona erince söz konusu resme yeni kitapta yer verilmedi.

2 Ekim 1920'de Konya'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne karşı İngiliz ve Fransızlar'ın desteğiyle başlayan "Delibaş Mehmet İsyanı" ve isyancıların başı Delibaş Mehmet'in bir İngiliz rahibin yardımıyla Yunanistan'a sığınması yeni kitaplarda yer almıyor. Delibaş Mehmet bugün Konya'nın kimi yörelerinde evliya olarak tanıtılıyor.

İlköğretim öğrencileri için başlatılan "100 Temel Eser" uygulamasıyla yayımlanan kitaplara Atatürk, Cumhuriyet ve laiklik karşıtı ifadeler, hurafeler ve

argo sözler, yabancı masal kahramanlarının diyaloglarına İslami söylemler serpiştirildi. Tarikat liderlerinin yasaklanmış kitapları, takma adlarla öğrencilere sunuldu.

"100 Temel Eser" uygulamasından kimi örnekler:

"Mendilin ipeklisi / Tarlanın tezeklisi / İyi olur oğlanlar / Karının göbeklisi."

"Ecevit'in kafası / Cum Sezer'in sopası / Aptal olduk hepimiz / Kafaları kopası."

"Öküzü saldırm çiftte / Sırtımda güllü küfe / Aç gireyim konyuna / Döndük cumhuriyete."

Bir tarikatın günlük yayın organı olan gazeteyle aynı tarikatın yönetimindeki bir dershanede, kısaca OKS olarak bilinen Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı'na hazırlık amacıyla yayımlanan deneme kitapçığındaki Türkçe test sorularından bir örnek verelim:

"Atatürk, büyük bir asker, büyük bir devlet adamı ve diplomat olduğu kadar eğitim alanında da ulusumuzun çağ değiştirmesini sağlayan büyük bir önderdir."

Bu parçaya göre Atatürk için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- Eğitim alanında yeni bir anlayış oluşturduğu
- Devlet idaresinde büyük işler yaptığı
- Milletine karşı büyük bir sevgi duyduğu

d) Askeri alanda önemli bir noktada olduğu

Sorunun doğru yanıtı olarak Atatürk'ün milletine karşı büyük bir sevgi duyduğu söylenemez denilen "c" şıkkı gösteriliyor.

Laiklik karşıtı eylemler nedeniyle ceza almış olan hoca lakaplı bir kişinin, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün verdiği izinle okullarda evrim kuramına karşı yaradılışı anlatmasına ve kitaplarının da okullarda dağıtılmasına izin verildi.

Şimdi de kimi liselerin internet sitelerinde irtica propagandası yapan yazılardan örnekler verelim:

"Laiklik kavramını istismar ederek insanımıza dünyayı dar etmeye çalışanların, cumhuriyet tarihi boyunca laiklik kavramı üzerinde ittifak ettikleri tek konu-

2007-2008 eğitim öğretim yılında lise 3 coğrafya kitabında Türkiye fiziki haritasında Ağrı Dağı'nın adı Ararat olarak değiştirilmesi nasıl yorumlanmalı bilemiyorum.

nun, bu kavramı bir cadı kazanı gibi kaynatıp inanç ve fikir sahiplerini, bu kazanda eritme olduğuna şahit olmuş bir kuşağız."

"Evlenmeden birkaç gün önce resmi nikâh denen uyduruk formalite, kimseyi davet etmeden, gözlerden ırak bir şekilde tamamlansın. Böylece bizim nazarımızda İslam nikâhının nikâh olduğu,

resmi nikâhın ise beş paralık kıymeti olmayan bir formalite olduğu dostu düşmana ayan beyan ispat da edilmiş olur.”

Tüm bu örneklerden sonra bir anımsatma yapalım. Anayasa'nın 174'üncü maddesi öğretim birliğini öngörmektedir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası ise özgür ve bilimsel eğitimi emretmektedir. Yukarıdaki örneklerin ardından aşağıdaki verilere baktıktan sonra öğretim birliği ve Milli Eğitim Temel Yasası'nın geçerliliğini koruyup korumadığını siz değerli okuyucuların takdirine bırakıyorum.

2003 yılında 3 bin 852 olan Kur'an kursu sayısı 2007 yılında

7 bin 36'ya ulaşmış, yazları açılan Kur'an kurslarının sayısı ise 2004 yılında 54 bin 372 iken 2006 yılında 58 bin 500'e yükselmiştir. Bu kurslarda eğitim gören öğrenci sayısı ise 1 milyon 436 bin 168'dir. Bunlar bilinen ve kayıtlı Kur'an kurslarıdır, verdiğim sayılar kaçak Kur'an kurslarını kapsamamaktadır.

Bütün Dünya okuyucuları arasında çok sayıda öğretmenin bulunduğunu biliyorum. Bu değerli okuyucularımızdan özellikle ders kitaplarında saptadıkları yanlışları ve eksikleri paylaşmalarını bekliyorum. •

GurbuzEvren@butundunya.com.tr

Komşu iki çiftlikten birinin sabibi, yavru köpeğini kendi çiftliğinde eğitiyor, yemeğini kendi çiftliğinde yediyor; fakat bayvanın doğal gereksinimini karşılayacağı saatlerde onu, komşusunun çiftliğine gönderiyordu. Öteki çiftliğin sabibi bu durumdan şikayete başlayınca, komşusu “Çok sevimli bir yavru... Çok sevimli bir yavru, değil mi?” diyerek onun şikayetini önlüyordu.

Şikayet edemeyeceğini anlayan komşu, bir süre sonra bir dana satın aldı ve o da danasını aynı yöntemle büyütmeye başladı.

Dananın bakımını, beslenmesini kendi çiftliğinde yaptırıyor, bayvanın doğal gereksinimi için o da komşusunun çiftliğini kullanıyor, herhangi bir şikayeti ise, “Çok sevimli bir yavru... Çok sevimli bir yavru” diyerek peşinen önlüyordu.

Komşusunun kendisine hiçbir söz söylememesinden kuşkulan komşu, bir gün onun çiftliğine dev bir TIR aracının girdiğini görünce meraklandı ve komşusuna bu dev araçla ne getirttiğini sordu:

Öteki çiftliğin sabibi, konuyu önemseymiş gibi yaparak yanıtladı komşusunu:

“Çok sevimli bir yavru, çok sevimli bir yavru” dedi. “Çok sevimli bir fil yavrusu...” •

Atatürk başbakan İnönü'ye telefon açtı:

‘Bak, senin bakanın bana ne yaptı!’

YAZAN: ŞEBNEM ŞEN

Yazarımızın kendine özgü anlatım biçemiyle yeniden kaleme aldığı bu anıyı, hiç kuşkuumuz yok, siz de dostlarınıza anlatmak isteyeceksiniz.

Atatürk'ün olmasını istediği düzeyde bir “devlet adamı” örneği oluşturan Abidin Özmen, Milli Mücadele yıllarında Mudanya kaymakamı olarak görev yaparken, Yunanlılar'a karşı ajanlık çalışmalarını da yönetmişti. Bu çalışmaları sırasında Yunanlılar'a tutsak düşmüş, Atina Hapishanesi'nde 30 ay hapis yattıktan sonra, Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasıyla özgürlüğüne kavuşmuş ve yurda dönmüştü. Abidin Özmen, Afyon, Bitlis, Muş, Antalya ve Bursa valilikleri, Bursa Emniyet müdürlüğü ve 14 Haziran 1935'te istifa edinceye değin, V. Dönem Aydın milletvekilliği ve milli eğitim bakanlığı görevlerinde bulunmuştu. Yeğeni yüksek mimar H. Rahmi Özmen, amcası Abidin Özmen ile Atatürk arasında geçen bu anının unutulup gitmesine gönlü razı olmamış ve kaleme aldığı bu değerli anının, gazeteci yazar arkadaşı Vahap Okyar aracılığıyla 15 Eylül 1985 tarihli “Kolay İlan” gazetesinde yayımlanmasını sağlamıştır. ➤

Milli Eğitim Bakanı Abidin Özmen

“Cumhurbaşkanımız Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri’nin emirleriyle huzurunuzda gelmiş bulunuyorum, Sayın Bakan Bey. Bu iki yavruyu da, Cumhurbaşkanımız Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri’nin emirleri üzerine huzurunuzda getirdim. Bir de bu mektubu size vermeme emrettiler Cumhurbaşkanımız.”

Milli Eğitim Bakanı Abidin Özmen, Cumhurbaşkanlığı yaverlerinden birinin getirdiği iki çocuğun başlarını okşadıktan sonra mektubu açtı, okumaya başladı:

“Bay Abidin Özmen,

“Milli Eğitim Bakanı,

“Yaverimle size, iki fakir ve kimsesiz çocuğu gönderiyorum. Uygun göreceğiniz bir liseye bu iki çocuğun parasız yatılı olarak kaydını yaptırıp...”

Bakan Abidin Özmen, üzerinde “Eylül 1934” tarihinin bulun-

duğu mektubu okuduktan sonra Cumhurbaşkanını Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün bu emrini yerine getirmek için hemen harekete geçti.

Ortaöğretim genel müdürünü odasına istedi ve yapılmasını istediklerini kendisine tane tane açıkladı:

“Yaver beyin yanındaki bu iki çocuğun evraklarını alınız ve çocukların Haydarpaşa

Lisesi’ne paralı yatılı olarak kaydını yaptırınız” dedi. “Her iki çocuk için de üçer yıllık yatılı öğrencilik bedeli tutarının makbuzlarını hazırlatın, makbuzların üzerindeki velisi ve ödeyen hanesine de Gazi Mustafa Kemal Atatürk adını yazdırarak, bana getiriniz.”

Ortaöğretim genel müdürü “Emredersiniz, Sayın Bakanım” dedikten sonra bakanın makamından ayrıldı ve kendisine verilen emri, kısa bir süre içinde yerine getirdi, öğrencilerin üç yıllık yatılı öğrencilik bedellerinin makbuzlarını elleriyle bakan beye verdi.

Bakan Abidin Özmen makbuzları inceledikten sonra Atatürk’e hitaben kısa bir mektup kaleme aldı ve makbuzlarla birlikte bir zarfa koydu, Atatürk’e vermesi için yavere uzattı.

Mektup, “Muhterem Atatürk” diye başlıyor ve şöyle devam ediyordu:

“Yaver Bey ile göndermiş ol-

duğunuz iki çocuk hakkındaki emirlerinizi aldım. Ancak, arkasında Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu ve Cumhurbaşkanı Atatürk gibi birisi bulunduğu için bu iki çocuğu fakir ve kimsesiz olarak kabul etmem, hem yasallarımız hem de mantığımız izin vermedi.

“Bu nedenle her iki çocuğun kaydını Haydarpaşa Lisesi’ne paralı yatılı olarak yaptırıp. Üçer yıllık okul taksitlerine ait makbuzları da ekte takdim etmekteyim.”

Atatürk, mektubu okuduktan sonra Başbakan İsmet İnönü’ye telefon etti ve “Bak, senin milli eğitim bakanın bana ne yaptı!” diyerek, hatta biraz da keyiflenerek, olayı anlattı.

Başbakan İsmet İnönü, bakanı adına özür dilemeye hazırlanırken, Atatürk onun sözünü kesti:

“Yok yok, sakın özür dileme” dedi. “Tam aksi, çok memnun oldum. Sana da, bu memnuniyetimi bildirmek için telefon ediyorum.”

Başbakan İnönü’nün bir süre duraksaması üzerine de, sözünü şöyle tamamladı:

“Keşke her devlet adamımız bu medeni cesarete sahip olsa ve bunu gösterebilse...”

“Bütün Dünya”, okurlarının anlayış ve değerlendirmesine emanet ettiği bu anıya bir yorum eklemeye ya da bu anıyı günümüzde olup bitenlerle kıyaslamaya gerek görmemektedir. •

Kadının evinde cam kırılmıştı. Camcıyı aradı ve bir an önce gelip yeni cam takmasını söyledi.

Yarım saat sonra kapı çaldı. Kadın seslendi:

“Kim o?”

Kapıdaki, beklediği kişiydi:

“Camcıyım” dedi. “Siparişiniz üzerine gelmiştim...”

Kadın kapıyı açtı ve ustaya, camın takılacağı pencereyi gösterdi.

Beş dakika sonra kapı yine çaldı.

Kadın yine seslendi:

“Kim o?”

Kapıda bu kez, beklemediği biri vardı:

“Camcıyım” dedi. “Pencerenizin kırık camını onarmaya gelmiştim...”

Kadın şaşırıp ve şaşkınlıkla “Nasıl olur bu?” dedi. “Bir terslik olmalı... Camcı biraz önce gelmişti.”

Kapıdaki kişi de bir terslik olduğunu kabul etti:

“Haklısınız, bir terslik oldu, bayan” dedi. “Pencereden aşağı düştüm...” •

BÜYÜK YAPITLARIMIZ
Konur Ertop

Anadolu'ya Tutkun Bir Ozan-Ressam:

Bedri Rahmi Eyuboğlu

"Benim işim gücüm nakış, nakışın âlâsını da benim köylüm yapmış. Benim bir kanadım da şiir, şiirin ağababası da benim köyümde söylenir."

B. R. Eyuboğlu

Bedri Rahmi Eyuboğlu'nun esin kaynağı türküydü, kilimdi, çoraptaki nakıştı, bakır-daki işlemeydi. Şiirlerinde, düzyazılarında Anadolu'yu anlattı. Tablolarında, duvar bezemelerinde, yazmalarında çizgiler, renkler Anadolu sanatının duru güzelliğini yansıttı. Anadolu insanına, halk sanatına vurgundu.

Düzyazıyı şiirle harman eden yazılarını derlediği kitabını "Canım Anadolu" diye adlandırmıştı. 1953'te bu kitabı yayımladığı sıralarda edebiyat dünyamızda köy yazıları, köy romanı serpilip gelişme dönemindeydi. Anadolu'nun Bedri Rahmi'nin sanatını beslemesi, onun Anadolu'yu anlatması, 1967'de köy yazını bıçakla kesilmiş gibi tükendikten sonra da sürdü. Bedri Rahmi bu yeni dönemde de üretimini eski çizgisinde sürdürdü.

Bedri Rahmi'nin kişiliği, düşünceleri, sanatı üzerinde annesinin, babasının, ağabeyinin derin etkisi olmuştur. Baba Rahmi Bey, Havza'da, az sonra Kurtuluş Savaşı'nda Kütahya'da kaymakamdır. Beş çocuğunu okumaya, yabancı dil öğrenmeye, dünyayı aklın ışığında görmeye yönlendirmiştir. Anne Lutfiye Hanım sağduyusu, ince beğenisi, halk kültürünün zengin birikimiyle çocuklarına kol kanat germiştir. İlerlemiş yaşlarında her biri kültür sanat alanlarında büyük başarıları imzalamış kardeşler, pazartesi akşamları onun çevresinde toplanırlar.

Ağabey Sabahattin Eyuboğlu kardeşiyle çok yakından ilgilenmiş, onun çalışmalarına yön kazandırmıştır:

"Cömert bir çeşme gibi akmanın zevkini bilmez miyim? (...) Akan su, ne kadar lezzetli olursa olsun eser değildir."

“Servetini bol keseden harcıyorsun. Şiiri kendin yapamıyorsun. ‘İşte şiir için gerekli olan herşey, alın, ne isterseniz yapın’ diyorsun. (...) Eser ancak bazı zorunlukları kabul ederek, kendi tasarladığımız bir yetkinliğe varmanın derdini çekerek, yontarak, törpüleyerek yapılır.”

Anadolu insanı, Anadolu sanatı Bedri Rahmi’yi beslemiş, Anadolu’nun değerleri onun sanatının temeli olmuştur. Söyle der:

“Bu Anadolu var ya
bu Anadolu
Bu misli menendi
görülmemiş cömert ana
Bu her yanı meme her yanı
dudak bu her yanı gül
Bu zırnık almadan veren
habire veren yediveren gül
Bu Anadolu var ya
bu Anadolu
Bu yosma denizde üç defa
islanan
Gülbüz ırmaklar ortasında
susuzlukta çatlayan
Bu Anadolu var ya
bu Anadolu
Bu sapsarı sıtma bu
masmavi gurur
Ne tosunlar doğurmuş
ne tosunlar
Bak daha neler doğurur.”
Bedri Rahmi, Anadolu’nun
doğasına tutkundur:
“İskilip’te bir hafta kaldım.
Memlekete girerken aklımı oynat-

tıyordum. Bütün Anadolu anılarını
biraraya toptasak bile yine tasar-
layamayacağımız bir memleket.”

Anadolu’nun el sanatlarını
dikkatle gözden geçirir. Onun
günümüz sanatıyla birleşen yan-
larını bulmaya çalışır:

“Geçen gün Eren, Kapalıçarşı’dan birkaç Antalya peştemalı
getirdi. Koyu kahverengi bir yün
fon üstüne, serpilme beyaz, kırmızı,
mavi çengeller, noktalı virgüller.
En büyük ses beyazın. Sonra kırmızılar konuşuyor. Sonra koyu kahverengi. En son maviler konuşmuyorlar, fısıldıyorlar. Böyle bir düzene can kurban! Ben Batı ustaları arasında hep bu düzene hayran oldum.”

Bedri Rahmi türkülerini can kulağıyla dinlemektedir:

“Canım türküler! Sesle söz hele
bir anlatmayagörsün. İnsanın yü-
reğini içinden çekip çıkarıyorlar.

“Bu türkülerden çok şeyler
çıkacağına inanıyorum.”

Eski bakırcı ustalarının ürün-
leri, bir gün tümüyle ortadan kal-
acak diye yakını:

“Buraya her nevi
bakır işleri düşüyor. Aralarında ne
güzel dövülmüş
güğümler, bak-
raçlar var. Bunların çoğu emekle,
göz nuruyla ve yanılmaz bir biçim
zevki ile yapılmış işler. Bu bakırcı-
ların en ufak zerresine kadar mesle-
ğini severek yapan işçilerin göz
nuru ve harareti sinmiş.

“Bu bakırlar daha beş on gün
bu pazarlarda satılacak. Ondan
sonra paydos!”

Bedri Rahmi’nin resimle şiiri
düzyazının içine yerleştiren ga-
zete yazılarından bir bölümü,
“Canım Anadolu” kitabındadır.
Bu yazılarda Anadolu’nun sanat,
kültür değerleri geniş yer tutar.

Yazar, “Aşık Veysel” filminin
hazırlıkları için Sivas’ın Şarkışla
ilçesinde, büyük halk ozanının
köyü Sivrialan’a gider. Amacını,
“Köyü köyle, köylüyü köylünün
kendisiyle anlatabilmek” diye
açıklar. Aydınların Anadolu’ya
uzak durmasından yakını:

“Niçin gücü yetenler Pen-
dik’ten ileri gidemez, soluğu der-
hal Avrupa’da alır? (...) Biz mem-

leketimizi hayal meyal biliyoruz.”

Anadolu’yu anlatırken ön
sırada yer verdiklerinden biri,
“tezek”tir:

“Köylü bizim efendimizdir, deriz
ya tezek de köylünün efendisi-
dir. 952 senesin-
de tezek memleketimizin yüre-
ğine saplanmış bir bıçak, sırtı-
mıza lök gibi çullanmış bir yara.
Bütün aydınlarımızın yüzüne
sürülmüş bir karadır.”

1950’lerde Anadolu’nun çağ-
dışı görüntülerinden birini de
“kağrı” oluşturur:

“Bir yanda tepkili uçakla Hac-
ca giden Hacılar, bir yanda inim

inim inleyen kağnılar... Kağrı gırcısını duyar duymaz en külüstür otobüs, birden gözüme tay gibi, sipa gibi şirin gözüksü. (...)

"Eğer bizim nesil kağrıyı müzede görmeden göçüp giderse en kabadayımızı kağrı sırtında taşısınlar, cümle çilekeş öküzlerin tırnakları yakamızda, en yanık kağrı gırcıları kulağımızda olsun. Amin."

Yazarın "otobüs" için de anlatacakları vardır:

"Kırşehir'den bir otobüse bindik, yarısı otobüs, yarısı ahır, arka tarafa koyun, keçi almışlar, otları ve tezekleri de beraber. Hele o şoförün bir köylüye ettiği eziyet, onun çalımı, kurumu, haksızlığı, daha neler de neler..."

Yazarın yeri geldikçe şiir diliyle konuştuğu gözlenir. Örneğin Ürgüp'ü anlatırken bir düş kenti, dizelerle canlanır:

"Bir masaldır yelken açmış
Yelkeni taş, rüzgârı taş
Teknesi taştan
Bir kadehtir dolup taşmış
Köpüğü taş, salkımı taş,
Saçağı taştan.
Bu bir acayip dünyadır
her yanı taştan
Güpegündüz bir rüyadır
Yatağı taş, yorganı taş,
yastığı taş
Uykusu taştan."

1940'larda ressamlar için yurt gezileri düzenlenmiş, farklı yurt

köşelerini konu edinen tablolar devletçe sergilenmiştir. O gezilere katılan Bedri Rahmi anlatmaktadır:

"Bir ay kadar Bursa'nın her yanında resim yaptık, sonunda han avlularına dadandık. Bir de gördük ki bizi Bursa'da saran ne han, ne hamam, ne dükkân: Bizi mıknaş gibi boyuna kendine çeken hep o rengârenk köylüler. Bursa hanlarında rastladığım köylü çeşidini Anadolu'nun hiçbir tarafında böyle toplu bir halde görmek nasip olmamıştı.

"Bunların arasında dünyanın en gürbüz, en sevimli, en cana yakın insanlarını, yanbaşılarında da insanın yüreğini söken hastaları, yaralıları, sıtmalıları gördüm. Bizim memleketimiz ne bazı zifiri karanlık yürekliğin ileri sürdükleri gibi sadece zindan, ne de yürek yerine krizantem takılmış alaca kafaların uydurdukları gibi safi gülistandı.

"Biz memleketimizin her yanında zindanla gülistanı koyun koyuna, bir çekirdekte, bir salkımda, bir çalıda, bir çırpıda gördük. Köyümüzü, köylümüzü yakından tanıdıkça bir elma şiridir dilimde dal budak sarı:

'Benim memleketim
kocaman bir elmadır
Bir yanı aktır neyleyim
bir yanı karadır
Canımız çekirdek
misali içinde

Aklımız fikrimiz dalındadır."

"Canım Anadolu" kitabında resim sanatının sorunları üzerine yazılar da bulunmaktadır. Kitaptaki yazıların birçoğu sonradan yazarın "Tezek" adlı kitabına alınmıştır. Orada da Anadolu'yu türlü yönleriyle konu edinen yazılarla sanat sorunlarını ele alan yazılar yan yanadır.

Bu yazılarda Anadolu'nun doğasına, insanına, sanatına sevgi artık doruğa tırmanır:

"Merhaba kekik! Merhaba karamuk! Merhaba kuzukulağı! Merhaba yemlik! Yeşilin mübarek olsun ebegümeci!.. Sen hep böyle fincan fincan mı çiçek açarsın ayva ağacı? Merhaba nane molla, merhaba maydanoz, yahu bu boya kıtlığında bu kadar yeşili nereden buldunuz? Merhaba köprüler, dönemeçler, merhaba Kirazlıyayla. Merhaba Uludağ. Bu seninki kara değil yeşil sevda."

"Bursa yollarında yeşili gördüm. Ben böylesine katmerli yeşil ömrümde görmedim. Bursa'nın yalnız sonbaharını görmüş, bayılmışım. Baharını görür görmez ayıldım. Aklımı başıma devşirdim. Ben böyle belalı bir bahar, böyle bitip tükenme bilmeyen, açıldıkça açılan, uzadıkça uzayan bir bahar İstanbul'da görmedim, Avrupa'nın yarısından çoğunu dolaştım görmedim."

Doğa ve yurt sevgisinin genç kuşaklara nasıl kazandırılacağını araştıran yazar bu konuda kendi yaşadıklarını aktarmaktadır:

"Mektepte bize dünya kadar şehir isimleri ezberletmişlerdi. Fakat yanbaşıımızdaki dağa, ayağımızın altındaki otlara severek bakmayı telkin etmek hiçbir hocanın aklından bile geçmemişti.

"Eğer bir gün sanat kapılarını

azıcık aralık bulup başımızı oradan içeri sokmak nasip olmasaydı belki hâlâ tabiat yine büyük bir hapishane gibi kaskatı dört yanımızda dikilip duracaktı.”

Bu yaşam deneyimin sonucu olarak, yazarın –“Korka korka” diyerek– öğretmenlere söyledikleri şunlardır:

“Allah rızası için öğrencilerinizi yıldırmayınız. Onlara herşeyden önce çevreye ilgi ve sevgiyle bakmayı öğretiniz. Onlara zorla okumanın üstünkörü, sahte ilgilerin kötülüğünü anlatınız. Onlara içersinde bulundukları havanın tadından, değerinden bahsediniz.

Bedri Rahmi Eyuboğlu'nun Atölyesinin Girişindeki Yemin

*“Bugüne kadar resim sanatı alanında
Yapılagelmiş olanları inceleyeceğime
Kendini bütün dünyaya kabul ettirmişler
Arasında beni en çok saranlarını ayırarak
Onlara kendi aramalarımı, denemelerimi
Katacağıma
Alışıl gelmiş, basmakalıp, hazırlop
Klişeleşmiş çiğnene çiğnene tadı tuzu
Kalmamış hiçbir şeyi tekrarlamayacağıma
Elimden çıkan her çizgiye
Her lekeye
Her renge
Her beneğe
Kendi aklımı
Kendi tecrübemi
Kendi tasamı
Kendi ömrümü, yüreğimi basacağıma
Aldığım nefes, içtiğim su, bastığım toprak
Gözüm, kulağım, burnum,
Elim, belim, dilim, derim üstüne
Yemin ederim*

*Yemini bozduğum gün
Burdan giderim.”•*

“Her ne pahasına olursa olsun onlara tabiat sevgisini aşılayınız. Okulun hayattan soğumak için değil, bir an önce hayata bağlanmak, onu yakın ve daha çok sevmek için icat edildiğini ispat ediniz.”

Altmış yıl sonraki Anadolu’da örneğin tezekle kağınının yeri Bedri Rahmi’nin kitabındaki gibi değilse de, Anadolu’yu konu edinen tüm bu yazıların artık önemi kalmamış sanılmamalıdır. Bedri Rahmi’nin Anadolu yazıları derin bir duyarlılığı, Anadolu’ya içtenlikle bakışı yansıtmaktadır. Ona sahip çıkıştır. Eskimeyen yanı budur. •

Benden Paso!

YAZAN: HALÛK CANSIN

Seçmen listesindeki adresimizde adlarımızı, yedi kat yabancıların adlarıyla paçal edilmemiş olarak bulabilmek gibi bir şansımız oldu diyelim, **iyi de kime, hangi tarafa oy vereceğiz? Kim suçlu, kim değil? Kim günahkâr, kim vefakâr? Herşey birbirine girmiş görünüyor.**

Ah ah, neydi eski seçim günleri... Hiçbirini unutamam. Sabah karanlığı denilecek vakitte evden fırlardık. Kahvaltı etmeyi, dönüşümüze bırakarak! “Bir an önce gidip kuyrukta uzun uzun beklemeyen, görevimizi yapıp bitirelim ve eve gönül rahatlığıyla dönelim” diye...

Karım da, benim kadar tez canlıydı. Çocuğumuz deseniz, o da seçme hakkını kazandığı yıl, komşudaki bütün arkadaşlarından daha erken oy kullanmayı, adeta bir maç heyecanı içinde kendisine hedef saymıştı.

O dönemler, öyleydi işte! Sandık başına gittiğimizde “Acaba seçmen listesinde adımız var mı, yok mu, bizim adresimize başkaları da yazılmış mı, yazılmamış mı,

ölü olarak mı kaydedilmişiz, diri olarak mı?” sorularından hiçbirini aklımıza getirmeden, sandık görevlilerinden zarflarımızı alır, kapalı hücrede oyumuzu içine koyup sandığa huzur içinde attıktan ve parmağımızı da boyattıktan sonra evimizin yolunu tutardık.

Yolda rastladığımız konu komşuya, “Biz görevimizi hepimizden önce tamamladık. Siz daha yeni mi geliyorsunuz?” diye şakayla takıldık. Ondan sonrası, dönüş yolunda önünden geçerken aldığımız sıcak birer simitin de katılımı ile, artık her pazardan biraz daha da teferruatlı hazırlanmış kahvaltı sofrasına yerleşmek... Gazetelere göz atmak... Ve sonuçların TV kanallarına akma-ya başlayacağı akşam saatlerini tatlı bir heyecanla beklemek!

Bütün bunların hepsi, günü-

müzde ancak bir hayalden ibaret...

Seçmen listesindeki adresimizde adlarımızı, yedi kat yabancıların adlarıyla paçal edilmemiş olarak bulabilmek gibi bir şansımız oldu diyelim, iyi de kime, hangi tarafa oy vereceğiz? Kim suçlu, kim değil? Kim günahkâr, kim vefakâr? Herşey birbirine girmiş görünüyor.

Radyosu ile, televizyonu ile, gazetesi ile bütün haber kaynakları, bir zaman var ki meteoroloji raporlarından daha çok siyaset dünyasındaki fırtınaların, tsunamilerin tafsilatı ile dolmuş durumda... Kafalarına bastırılı bastırılı polis otolarına sokuşturulan insanların sütunlardaki yahut ekranlardaki görüntüleri kaybolurken, yerlerinde 2009 modeli pırl pırl, muhteşem makam arabalarının pencerelerinden bizlere el sallayan beşuş çehreler beliriveriyor.

Öyle bir durum ki, bundan yedi ay önce “içeriye alınmış” kişilerin, hangi suçlardan sanık olduklarını, biz şöyle duralım, henüz kendileri bile öğrenebilmiş değiller. Yedi ay bu! Yedi saat değil!

Ve ortalık, soru işaretleri ile ünlem işaretlerinden bu derece

geçilmez hale gelmişken, politika aleminden bir tek kişi olsun, çıkıp da “Bu kargaşa ortamında seçim meçim yapmaya kalkışmak, halkla alay etmektir” diyor, diyemiyor!

İktidar partisinin karşısındaki şu parti de, bu parti de, o parti de demiyor bunu...

Neymiş, 29 Mart günü geldiğinde, millet, eski mutlu dönemlerde olduğu gibi, yine seçim sandıklarına gitsinmiş. Seçmen listelerinde bir türlü düzeltilmeyen ve her düzeltme teşebbüsünde biraz daha derinleşen karmasaya aldırmadan, ayrıca kimlerin de neden “içeride”, neden de “dışarıda” olduklarını bilmeden, oyunu kullansınmış. Yok efendim, yok öyle şey!

Kuralları hakem tarafından değil, takımlardan birinin teknik direktörü tarafından konulmuş ve düdüğü de ona teslim edilmiş bir maça, hangi saf beyinli futbol takımı çıkmayı kabul eder? Ya da hangi saf yürekli taraftar, çoluğu, çocuğu ile birlikte, takımına arka çıkma hesabıyla, sabah erkenden yollara düşüp tribünde yer alır?

Martın 29’u gelip çatığında, isteyen istediği gibi hareket etsin.

Ama benden paso!•

“Yaşamayı seviyorum. Zaman zaman, çılgınca, kabredici bir biçimde mutsuz oldum, üzüldüm ama... Tüm bunlara karşın, yalnızca yaşıyor olmanın bile başlı başına muhteşem bir şey olduğunu çok iyi biliyorum.”•

Agatha Christie

KÖŞEDEN BUCAKTAN

Mehmet Muhsinoğlu

Nanking Tecavüzü

1937 Çin-Japon Savaşı sırasında, 13 Aralık Pazartesi günü Japon İmparatorluk Ordusu’nun 50 bin askeri, “Tüm tutsakları öldürün” emrini alarak, Çin’in başkentine girdi.

Daha sonra “Nanking Tecavüzü” olarak adlandırılan ve 6 hafta süren katliamda, kentin 600 bin olan nüfusundan, 150 bini “savaş tutsağı” asker olmak üzere, toplam 300 bin kişi Japonlar tarafından öldürüldü.

Japon ordusu Çin’in başkenti Nanking’i ele geçirince, Çin hükümeti burayı terk edip ülkenin iç bölümlerinde, Yangtze Nehri yakınlarındaki Hankow kentine yerleşti.

General Iwane Matsui, Çin direnişini kırmak amacıyla başkent Nanking’in yıkılmasını emretti. Öteki birçok kent de yakılıp yıkılmıştı.

Japon askerine çocukluk döneminden itibaren verilen eğitime göre, teslim olmak, düşünülmesi bile olası görülmeyen bir korkaklıktı. Teslim olan ya da tutsak alınan Çin askerinden gelebilecek herhangi bir tehlikeyi önlemek ise, Japon komutanların öncelikli hedefiydi.

Çinli savaş tutsakları kamyonlarla Nanking varoşlarına taşındı.

Taşınma işlemi tamamlanınca, komutanları tarafından gelecek savaşları akılda tutmaları ve acıma duygularını atıp tutsaklara en büyük eziyeti çektirmeleri emri verilen Japon askerlerince, katliam başlatıldı.

Bu acımasız, eşi görülmedik vahşet, yine Japonlar tarafından filme alınıyor, fotoğrafla belgeleniyordu. Canlı tutsaklar üzerinde süngü talimi yapan, kılıçla boyunlarını vurup kafalarını uçuran, “anı” olarak kesik baş toplayan, cesetler arasında gururla poz veren Japon askerlerinin güldüğü görülüyordu, bu film ve fotoğraflarda...

Kimi savaş tutsakları makineli tüfeklerle taranırken, bir bölümü birbirlerine bağlanıp benzinle yakılıyor ya da kendilerine kazdırılan mezarlarına, diri diri gömülüyorlardı.

“Japon Advertiser” gazetesinde yayımlanan fotoğraflı bir ha-

Kılıçla kafa koparma yarışmasını, 100 kafa ile kazanan iki Japon subayının fotoğrafı, bir spor başarısı elde etmiş şampiyonlar gibi, "Japan Advertiser" gazetesinin birinci sayfasında yayımlanmıştı.

ber, Nanking'de yaşanan vahşetin belgeleri arasında yer almıştı:

Kılıçla kafa koparma yarışmasını, 100 kafa ile kazanan iki Japon subayının fotoğrafı, bir spor başarısı elde etmiş şampiyonlar gibi, gazetesinin birinci sayfasında yayımlanmıştı.

1937 Aralık ortasından, 1938 Şubat başına değin devam eden bu inanılmaz vahşet sonunda, Nanking sokakları ceset yığınlarıyla dolmuş, kent kan gölüne dönmüştü.

İşgal süresince, Çin halkını uyuşturmak için Japonlar yaş farkı gözetmeden herkese afyon ve eroin dağıtmıştı. 50 bin kişinin bu nedenle eroinman olduğu, kent in afyon batakhanelerinde kaybolup gittiği hesaplanıyordu.

Tüm bunlara ek olarak, "Rahatlatıcı Kadınlar" adıyla ünlene sistem başlatılmış, seks kölesi yapılan genç Çin kızları, Japon askerlerini "rahatlatmaya" zorlanmışlardı.

Yetmiş yaşındaki kadınlardan, 8 yaşındaki kız çocuklarına değin hepsi "hayvani" bir tecavüze uğ-

百人斬り超記録

向井106—105野田

兩少尉さらに延長戦

【東京山陽にて十二日浅海 鈴木南特派員】 昨、入るまで、百人斬り競争といふ、戦時中、軍の士気を鼓舞する目的で、野田少尉と向井少尉の間に、百人斬り競争が行われ、向井少尉が106、野田少尉が105の記録を樹立した。この競争は、戦時中、軍の士気を鼓舞する目的で、野田少尉と向井少尉の間に、百人斬り競争が行われ、向井少尉が106、野田少尉が105の記録を樹立した。この競争は、戦時中、軍の士気を鼓舞する目的で、野田少尉と向井少尉の間に、百人斬り競争が行われ、向井少尉が106、野田少尉が105の記録を樹立した。

radılar. 20 binden fazla –kimi hesaplara göre 80 bin kadar– kadın ve kıza Japon askerleri tarafından tecavüz edildi.

Böylesine aşağılanan bu insanların çoğu, daha sonra tanıklık etmemeleri için süngülenerek ya da vurularak öldürüldüler.

Hamile kadınlar bile tecavüzden kurtulamadılar.

Geleceğin annelerinin süngüyle karınları deşilmiş, ceninler sağa sola atılmıştı.

Baskın yapılan evlerde, Çinli erkekler kendi kızlarına tecavüze zorlanmış, erkek çocuklara anneleriyle seks yaptırılmış, erkekler kız kardeşleriyle ilişkiye girerken, bu rezillik ailenin öteki üyelerine zorla seyrettirilmişti.

İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesinden hemen sonra kurulan "Uzakdoğu Uluslararası Askeri Mahkemesi"nde yargılanan Japon eski Başbakanı ve Kwantung Ordusu Komutanı Hideki Tojo ile 6 üst düzey komutan, işledikleri savaş suçlarından dolayı 12 Kasım 1948 Cuma günü Tokyo'da asıldılar.

Eski Başbakan General Tojo, savaş suçları mahkemesinde yargılanmaktan kurtulmak için kendini göğsünden vurarak intihara kalkıştı; ancak ölüm cezasına çarptırıldı ve cezası 1948'de infaz edildi.

Japon eski Başbakanı ve Kwantung Ordusu Komutanı Hideki Tojo...

"Nanking Tecavüzü"nü düzenleyen General Iwane Matsui ve savaş tutsaklarına karşı vahşet uygulayan Heitaro Kimura asıl idam edilenler arasındaydı.

Bu arada öteki 16 sanığa, insanlığa karşı işledikleri suçlar ve özellikle Çin halkına uyguladıkları sistematik soykırım nedeniyle, ömür boyu hapis cezası verildi.

Toplam 25 sanıktan geriye kalan 2 kişi ise daha az ceza aldılar.

İngiltere, Fransa, ABD ve Sovyetler'i temsilen 4 savcının görev yaptığı Nuremberg Mahkemesi'nin aksine, Tokyo Mahkemesi'nde yalnızca Amerikalı Joseph B. Keenan, başsavcı olarak görevlendirildi. Avustralyalı yargıç William

İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesinden hemen sonra kurulan "Uzakdoğu Uluslararası Askeri Mahkemesi"nde yargılanan Japon komutanlar...

Flood Webb başkanlığındaki duruşmada Çinliler, tutanak gibi öteki hukuk işlemleriyle ilgili katkıda bulundular.

Tokyo'da yapılan esas yargılamaya ek olarak, Japonya dışında kurulan çeşitli mahkemelerde, yaklaşık 5 bin Japon, işledikleri savaş suçlarından dolayı yargılandılar ve 900'den fazla sanığa idam cezası verildi.

3 Kasım 2008'de "CNN", devlete ait Çin gazetesine dayanarak yayımladığı bir haberde, "Japon Hava Savunma Kuvvetleri Komutanı General Toshio Tamogami'nin bir makalesinde,

'Ülkemizin saldırgan olduğunu öne süren suçlamalar kesinlikle yalan' dediği için görevinden kovulduğunu, Japon Savunma Bakanlığı'nın da bu haberi doğruladığını" bildiriyordu.

1995'te İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin 50'nci yıldönümü kutlamalarında, Japon Başbakanı Tomiichi Murayama, Asya'daki komşularına verdiği zarar ve ıstıraptan dolayı Tokyo'nun vicdan azabı çektiğini ve yürekten özür dilediğini söylemişti.

Ve 2001'de Başbakan Koizumi de, 20'nci yüzyılın ilk yarısında Kore yarımadasını işgal eden Japonlar'ın, Koreliler'e davranışından ötürü özür dilemişti.

Koizumi demecinde, Japon

ordusu tarafından sömürgecilik ve yayılmacılık mücadelesinde çok büyük zararlar verildiğini bildirmiş, şöyle devam etmişti:

"Bu tarihsel gerçeği içtenlikle kabul etmeliyiz. Çekilen büyük vicdan azabını ve yürekten özür dilediğimizi ifade etmekten mutluyum.

"Bu arada İkinci Dünya Savaşı

sırasında, Japonya'nın içinde ve dışında yaşamını kaybedenler için de başsağlığı diliyorum."

Savaş döneminde Güneydoğu Asya, Çin ve Pasifik adalarının büyük bölümü, sömürgecilik ve yayılmacılık politikası güden Japonlar'ın eline geçmişti. •

m.muhsinoglu@gmail.com

Dünya bilgi şampiyonasında, bir aday finale kalmıştı.

Sunucu üç soru daha soracak, onları da bilirse aday, şampiyon seçilecekti. Salonda hiç kimseden çıt çıkmıyordu ve heyecan herkeste son haddindeydi.

Sunucu sorulardan ilkinin sormaya başladı:

"Kartaca Hükümdarı Anibal, bildiğiniz gibi, filin üstünde savaşırdı. Onun bindiği filin bakıcısının adı nedir?"

Yarışmacı bu soruya hemen yanıt verdi:

"Anifilbacus..."

Sunucu, "Bravo, bildiniz!" dedi ve salon alkıştan inledi.

Sunucu hemen ikinci soruyu sordu:

"Napolyon'un Waterloo Savaşı'ndan önce kaldığı otelin sahibinin adı nedir?"

Yarışmacı bu soruya da hemen yanıt verdi:

"Mösyö Pierre Vincent..."

Sunucu büyük bir şaşkınlık içinde "Bravo doğrusu, bunu da bildiniz" dedi ve salon yine alkıştan inledi.

Sunucu alkışlar kesildikten sonra son soruyu sordu:

"Firavun Keops zamanında yapılan piramitte çalışan işçilerin ustabaşısının adı nedir?"

Salonda herkes kıpırdanmaya başladı ve "İnsaf artık, bu kadarı da olmaz" sesleri yükseldi. Saniyeler ilerlemeye başladı. On saniye... Beş saniye... Üç saniye...

Aday, kronometreyi durdurdu ve "İyice emin olmak için bir şey sormak istiyorum" dedi ve aklını karıştıran soruyu sordu:

"Gündüz vardiyasını mı soruyorsunuz, gece vardiyasını mı?" •

DÜNYANIN DÖRT KÖŞESİ
İzmir Tolga

Türk Projesi Ödül kazandı

Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk kez düzenlenen ve en prestijli uluslararası çevreci yarışması olması hedeflenen "Green Dot (Yeşil Nokta) Ödülleri", 2009'un ilk günü açıklandı. Türk tasarım ekibi üç dalda "Uluslararası Çevreci Tasarım Ödülü" kazandı. Ulaşım, yapı, ürünler, çevreci servisler ve kavramsal alanda geliştirilen çalışmaların ayrı başlıklar altında değerlendirildiği bu yarışma, tasarım otoritelerince "Çevre Oscarları" olarak da kabul ediliyor.

Türkler'in bilim, teknoloji ve öteki alanlarda yurt dışında gösterdikleri başarılar ve kazandıkları ödüllerle ilgili örnekler verdiğimiz yazılarımıza bir yenisini ekliyor, üç Türk projesinin daha giderek uluslararası ödül kazandığı haberini sizlerle paylaşmak istiyoruz.

Dünyanın önde gelen tasarımcıları ve sponsorlarının katılımıyla, geleceğin biçimlendiği önemli bir tasarım organizasyonu olması öngörülen bu etkinlikte, sıradışı yapıtlar bir yıl süreyle saygın müzelerde, uluslararası ortamlarda ve TV kanallarında sergilenecek. Kazanan yapıtların yüksek tirajlı bir kitapta toplanmasıyla, dünyada çevre bilincini vurgulayan çabalara bir yenis eklenmiş olacak.

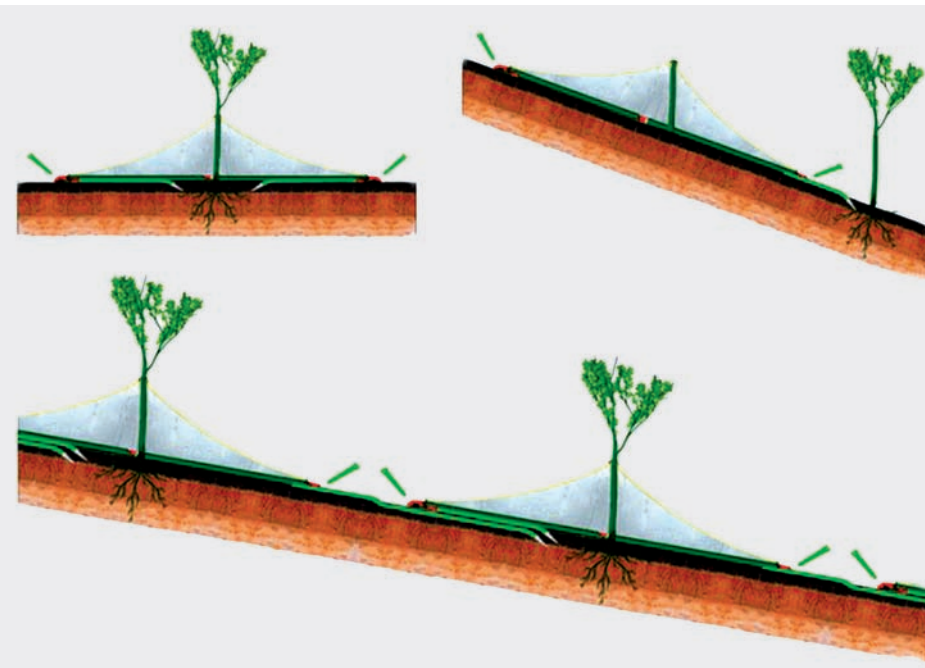
Jüri tarafından gruplarında "en çevreci ve yaratıcı" bulunan yapıtların sahiplerine ödülleri, 2009 Haziran ayında Miami kentinde düzenlenecek büyük bir törenle verilecek.

"2008 Green Dot Award" yarışmasına 52 ülkeden binin üzerinde proje katıldı. Türk tasarım ekibi, çevreci ulaşım aracı dalında "Volitan" projesiyle birinciliği, çevreci ürün grubunda "Aqua-Trap" (Su Kapanı) projesiyle ikinciliği, kavramsal dalda "Fire-Knight" (Yangın Şövalyesi) (susuz orman yangını söndürme aracı) projesiyle mansiyon kazandı.

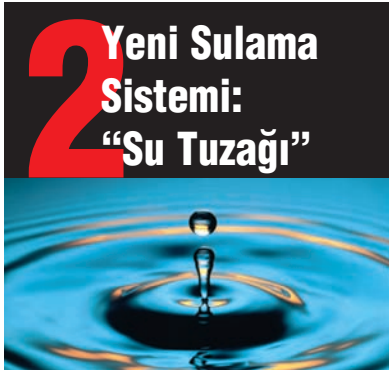
Dr. Hakan Gürsu ve ekibi, Uluslararası Çevre Oscarları'nda da 3 ödülü birden kazanarak, ulusal çevre duyarlığımızı dünya kamuoyuna yansıtma konusunda önemli bir görevi başarıyla yerine getirmiş oldu. Grubun 27 ayda aldığı 6'sı uluslararası ve 13'ü ulusal olmak üzere toplam 19 ödül, sağladıkları başarının görkemini vurgulamaktadır.

Volitan projesi "IDA 2007" yarışmasında iki dalda büyük ödülü ülkemize getirmeyi başarmıştı. ODTÜ öğretim üyesi ve Endüstri Ürünleri Tasarımcısı Dr. Hakan Gürsu başkanlığındaki "Designnobis" ekibinin "Volitan" projesi, bu kez ayrıca, Dünya Çevre Oscarları olarak kabul edilen "Green Dot Award" yarışmasında da, ulaşım dalında büyük ödüle layık bulundu.

Yeni dikilen ağaçların sulama sorununa pratik çözüm üreten “Aqua-Trap” (“Su Tuzağı”) projesinin aldığı ikincilik ödülü de, susuzlukla yüzleşen ülkelerin geleceği için alternatif çözüm arayışına katkı anlamına geliyor. Doğal ortamda kaybolan ve buharlaşan su zerreciklerini toplamayı ve ağaç köklerine yönlendirmeyi amaçlayan ürünün, ağaçlandırma çalışmalarını önemli ölçüde destekleyeceği düşünülüyor.

Aynı ekip, “Aqua-Trap” (“Su Tuzağı”) projesiyle ise aynı yarışmada ikincilik ödülünü kazandı. Yeni dikilen ağaçların sulama sorununa pratik çözüm

üreten bu projeyle, susuzlukla yüzleşen ülkelerin geleceği için yeni bir çözüm getiriliyor. Doğal ortamda kaybolan ve buharlaşan su zerreciklerini toplamayı ve ağaç köklerine yönlendirmeyi amaçlayan “Aqua Trap” projesiyle, ağaçlandırma çalışmalarının önemli ölçüde desteklenmesi amaçlanıyor.

Bu projeyle ikincilik ödülünü kazanan Türk ekinde, Dr. Hakan Gürsu’dan başka yine Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nden Sözümlü Doğan, Muzaffer Koçer, Alper Karadoğaner, Tolga Çağlar ve Ankara Üniversitesi’nden mimar Gülsüm Baran yer aldılar.

“Yangın Şövalyesi” projesinde, elektrik enerjisiyle desteklenen aracın, doğal malzeme kullanarak, etkili bir söndürme ve soğutma gücüne sahip olması öngörülmüyor.

Türk ekibi, “Fire-Knight” (“Yangın Şövalyesi”) projesiyle aynı yarışmada mansiyon kazandı. Bu projede, elektrik enerjisiyle desteklenen aracın, yangın öncesi ve sonrası hizmet edebilmesi, doğal malzeme kullanarak, etkili bir sön-

dürme ve soğutma gücüne sahip olması öngörülmüyor. Orman yangınlarına karşı geleceğin etkin çözümü olarak değerlendirilen ve uluslararası patent alabilecek pek çok buluşu içeren bu projede araç, yanmakta olan bir ormanın içine giriyor, alevlerin arasına dalıyor ve yerden aldığı toprağı yüksek tazyikle alevlerin üzerine püskürterek, yangının kısa sürede önlenmesini amaçlıyor. “Yangın Şövalyesi” aracının tasarımında dikkat çeken bir başka özellik ise, bu aracın tümüyle yerli teknoloji kullanılarak üretilmesidir.

Bu ilkler ve uluslararası ödüllerle kanıtlanan bu başarılar, tüm teknolojik üstünlükleri yanı sıra, ulusal bir övünç de oluşturuyorlar. •

izmirtolga@butundunya.com

2009

Darwin Yılı

YAZAN: SEMRA ATAY

Kurucusu olduğu Evrim Teorisi nedeniyle büyük tartışmalara neden olan İngiliz Biyolog Charles Darwin 200'üncü doğum yılı ve "Türlerin Kökeni" adlı yapıtının yayımlanışının 150'nci yıldönümü nedeniyle, 2009 yılı boyunca çeşitli etkinliklerle anılacak.

(12 Şubat 1809-19 Nisan 1882)

Almanya'nın Dresden kentindeki Hijyen Müzesi'nde, 12 Şubat'ta 3 gün sürecek Bir Eğitimci Olarak Darwin Konferansı düzenlenecek, mart başında "Evrimsel Teori" hakkında Vatikan'da bile konferans verilecek, Darwin'le ilgili yeni kitaplar yayımlanacak.

Bu kitaplar arasında, Darwin uzmanları tarafından kaleme alınan evrim teorisine ilişkin olanlar ve yaşamı boyunca yaklaşık 7 bin 500 mektup yazmış olan Darwin'in mektuplarından orijinal örneklerin yer aldığı ya-

pıtların da bulunduğu belirtildi.

Çocukluğunda okula pek se-
verek gitmeyen Darwin'in doğa
tarihine duyduğu ilgi, önce Edin-
burgh Üniversitesi'nde tıp, sonra
Cambridge Üniversitesi'nde te-
oloji okurken gelişti. Tıp öğreni-
mini kan görmeye dayanamadığı
için yarım bırakan daha sonra
papaz olmaya karar veren Dar-
win, bugün bilim ve düşünce
dünyasında devrim yaratanlar
arasında gösteriliyor.

Darwin, gençlik yıllarında

İngiliz keşif gemisi "Beagle" ile
katıldığı uzun yıllar süren araş-
tırmaları, özellikle de Güney
Amerika kıyılarındaki Galapa-
gos Adaları'ndaki gözlemleri so-
nucu, Evrim Teorisi'nin ilk tasla-
ğını oluşturdu.

"Beagle" gemisinde
yaptığı beş yıllık
yolculuk sırasında,
zamanın ünlü je-
ologu Charles Lyell'in ortaya attı-
ğı, geçmişteki jeolojik süreçlerin
bugünkülerle aynı olduğunu sa-
vunan teoriyi destekleyecek pek
çok gözlem yaptı ve iyi bir jeolog
olarak ünlendi.

Aynı yolculukta, canlıların
coğrafi dağılımı ve fosiller üze-
rine yaptığı dikkatli gözlemler
sonucunda, türlerin birbirine
dönüşümüyle ilgilenmeye baş-
ladı ve 1838'de doğal seçim
fikirini geliştirdi.

Daha önce benzer fikirlerin
sapkınlık olarak nitelendirildiği-
ni ve bastırıldığını görmüş oldu-
ğundan, uzun süre fikirlerini en
yakın arkadaşları dışında kimse-
ye açmadı.

İngiliz kaynaklarına göre,
doğabilimci, coğrafyacı, antro-
polog ve biyolog Alfred Russel
Wallace (8 Ocak 1823-7 Kasım
1913) Charles Darwin ile aynı
zamanlarda evrim kuramı konu-
sunda çalışmıştı.

Darwin, dinsel ve muhafaza-
kâr çevrelerden tepki çekeceğini

düşünerek çalışmalarını ölümün-
den sonra yayımlanmak üzere ra-
fa kaldırmışken, benzer bir çalış-
ma hazırlayan Wallace'dan aldığı
mektup, çalışmalarını yayımlama-
sı için ona cesaret vermişti.

Darwin ile Wallace, Evrim Te-
orisi ve Doğal Seçim üzerine bir-
likte bir tez yazıp yayımlamışlardı.

Darwin'in 1859'da yayımladığı
"Türlerin Kökeni Üzerine" adlı ki-
tabı, canlıların ortak atalardan ev-
rilerek çeşitlendiği fikrinin geniş
kabul görmesini sağladı.

Daha sonra yayımladığı "İn-
sanın Türeyişi" ve "Cinsiyete
Mahsus Seçim" kitabında insan
evrimini ve cinsel seçim fikrini
inceledi. "İnsan ve Hayvanlarda
Duyguların İfadesi" adlı kitabın-
da ise, insanların ve hayvanla-
rın duygularını ifade ediş biçim-
leri arasındaki benzerlikleri or-
taya koydu.

Ancak teorisinin tam olarak
açıklandığı "Türlerin Kökeni" adlı
yapıtı, 1859 yılında, Darwin 50
yaşındayken yayımlandı.

Darwin bu teoriyle, yeni
canlıların var olanlar-
dan türeyerek evrimleş-
tiğini ve canlılarda evri-
min doğal seçme yoluyla gerçek-
leştiğini savundu.

Evrimsel Teori, Darwin'e öv-
gü olduğu denli yergi de getir-
di. Teorinin, tüm canlıların bir
yaratıcı tarafından yaratıldığını
savunan Yaratılış Teorisi ile kar-

Eşi denli, çocuklarının hastalıklarına karşı da savaşım veren Emma Darwin, kızları Anne ve Mary ile oğulları Charles Waring'in ölüm acılarına katlanmak zorunda kalmıştı.

şı karşıya getirilmesi, Darwin'in evrim karşıtı çevreler tarafından sert biçimde eleştirilmesine neden oldu.

Bu tartışmalar günümüzde de güncelliğini koruyor.

Öte yandan biyolojide bir devrim olarak görülen Evrim Teorisi, bilim dünyasının önemli bir bölümü tarafından ayakta alkışlandı, Darwin pek çok ödülün sahibi oldu.

Charles Darwin evliliğini, kuzeni Emma ile yaptı. Onbeş yılda (1841-1856) 10 çocukları olan Darwin çifti, bu arada oğulları Francis'in eşi ölünce, torunları Bernard'ı da büyüttüler.

Üretim işleriyle uğraşan zengin bir ailenin çocuğu olan Emma, gençlik yıllarında Paris'e

gönderildi ve Frédéric Chopin'den piyano dersleri alıp büyük bir Avrupa gezisine çıktı.

Değişik kişilerin evlilik tekliflerini geri çeviren Emma, Charles'in önerisini 11 Kasım 1838'de 30 yaşında kabul etti, 29 Ocak 1839'da Maer, Staffordshire'da St. Peter Anglikan Kilisesi'nde evlendiler.

Charles'in evlendikten hemen sonra ortaya çıkan ve uzun süren hastalıkları döneminde gösterdiği sabırla anımsanan Emma, çocuklarını da otoriter olmayan bir tutumla yetiştirmiş, onların başarıya ulaşmasında, örneğin, Sir George Darwin'in bilim adamı olmasında önemli rol oynamıştı.

Eşi denli, çocuklarının hastalıklarına karşı da savaşım veren Emma Darwin, kızları Anne ve Mary ile oğulları Charles Waring'in ölüm acılarına katlanmak zorunda kalmıştı.

Kimi kaynaklar, çocuklarının ölümünden sonra Charles Darwin'in inançlarında da önemli değişim olduğunu öne sürmektedir.

Emma, İngiltere'nin Downe köyü mezarlığında, Charles Waring'in erkek kardeşi Erasmus ile birlikte, Darwin ise, kimyacı, Astronom ve Matematikçi John Herschel ve Fizikçi Isaac Newton ile birlikte Westminster Abbey'de sonsuzluk uykusunu sürdürmektedirler. •

Mecelle ve Medeni Kanun

YAZAN: BARIŞ TARKAN

TBMM'de 83 yıl önce 1926'da yine bir şubat günü, Türk Medeni Kanunu kabul edilmişti.

isviçre Medeni Kanunu örnek alınarak, 17 Şubat 1926 tarihinde düzenlenen Türk Medeni Kanunu, 4 Ekim 1926'da yürürlüğe girmişti.

Medeni hukuk, "Kişilerarasındaki ilişkileri düzenleyen, kişilerin doğumdan ölümüne değin ilişkilerini düzenleyen özel hukuk dalı" olarak tanımlanmaktadır.

Türk Medeni Kanunu, toplumsal yaşamımızda başlıca şu çağdaş değişiklikleri getirmişti:

- Kadın-erkek eşitliği sağlandı.
- Resmi nikah zorunluluğu ve tek eşle evlilik esası getirildi.
- Kadınlara, istedikleri mesleğe girebilme hakkı tanındı.
- Mahkemelerde tanıklık yapma olanağı sağlandı.
- Miras ve boşanma konularında kadın-erkek eşit duruma getirildi.

• Patrikhanelerin, din işleri dışındaki yetkileri kaldırıldı.

• Siyasal alanda kadınlara 1930'da belediye seçimlerine katılma, 1934'te ise milletvekili seçme ve seçebilme hakkı tanındı.

Osmanlı İmparatorluğu'nda "dinsel hukuk yasaları" fıkıh kuralları geçerli olduğu için ayrı bir medeni kanun yoktu. Mahkemelerde fıkıh kitapları uygulanıyordu. Özellikle şeyhülislamın verdiği fetvalar mahkemelerin işlerini oldukça kolaylaştırmıştı.

Tanzimat Fermanı'ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun bir medeni kanunun olması ve bunun da özellikle Fransa'dan alınması için büyük gayret gösterildi.

Dönemin ileri gelenleri arasındaki anlaşmazlıklar sonucunda, bu başarılamadı ve 1868 yılında yine

Türkiye Cumhuriyeti hukuk sisteminin temel yasaları, Mahmut Esat Bozkurt'un adliye vekilliği döneminde hazırlanmıştı.

fıkıh kitaplarına dayanan Mecelle meydana getirilmeye başlandı.

Mecelle, 1868-1876 tarihleri arasında kitaplar biçiminde hazırlanmıştı. Tümü 1851 madde olan Mecelle, aile ve miras başta olmak üzere, normal bir medeni kanunda bulunması gereken konuları içermiyordu.

Bu nedenle İkinci Meşrutyet'ten sonra, Mecelle'yi bir medeni kanun olarak tamamlamak üzere çeşitli komisyonlar kuruldu. Bunlardan yalnızca aile hukukunu düzenleyen Hukuk-ı Aile Kararnâmesi yürürlüğe girdi.

Söz konusu kararname, Müslüman, Hristiyan ve Yahudi aile hukuklarını düzenliyordu.

Medeni Hukuk, kişiler hukuku, aile hukuku, eşya hukuku ve miras hukukunu kapsamakta, Borçlar hukuku ve Ticaret hukuku da, “medeni hukukun uzantısı” olarak kabul edilmektedir.

Medeni Kanun'nun kapsama alanının genişliği, başlangıç bölümünün birinci maddesinde şöyle belirtilmektedir:

“Kanun, sözüyle ve özüyle değiştiği bütün konularda uygulanır. Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa, hakim, örf ve adet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir. Hakim, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanır.”

Medeni Kanun, ilerideki yıllarda toplumsal gelişmelerin oluşturduğu gereksinimler doğrultusunda tümüyle gözden geçirilerek yenilenmiş ve bu yeni oluşumla 22 Kasım 2001 tarihinde kabul edilerek 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

“4721 sayılı Medeni Kanun” adıyla yürürlüğe giren bu kanun, hükümleriyle birlikte 1030 maddeden oluşmaktadır ve sondan üçüncü maddesiyle de, ilk Medeni Kanunu'nun “yaşam”ına son vermektedir.

Yeni Medeni Kanunu'nun bu konudaki 1028'inci maddesi şöyledir:

“17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanun-u Medenîsi yürürlükten kaldırılmıştır.”•

BİR BAŞKA BAKIŞ
Cheryl Tanrıverdi

Atık piller zehirli birer saatli bombadır

Altı yıl önce bir makale için çöp ayrıştırma konusunda araştırma yaparken, pillerle ilgili internette ayrıntılı bilgi bulmuştum. Aralarında kamu kurumlarının internet sitelerinin de bulunduğu, atık pillerin çevreye nasıl zarar verdiğini anlatan çok sayıda kaynak okuduğumu anımsıyorum.

Geri dönüşüme gönderilebileceğinden ya da uygun bir biçimde ortadan kaldırılabilirliğinden, her kaynak, pillerin özel çöp kutularına atılmasını öneriyordu.

Okuduğum herşey büyük anlam taşıyordu. Ancak, kullanılmış pillerimi nereye atabileceğimi öğrenmek istediğimde sonuca

ulaşamamıştım. Derdimi anlayan birilerini bulmam bile çok zor oldu. Çevreye olan çok sayıda zararını mantıklı bir biçimde açıklamaya çalıştığım, birçok kimse- nin neden söz ettiğimi anlamadığının ayırdına vardım. En sonunda, bilgi edinip beni tekrar arama sözü veren yardımsever bir bele-

Kullanılmış piller özel çöp kutularına atılmalı, hiçbir zaman öteki çöplerle karıştırılmamalıdır.

diye görevlisiyle konuştum. Sö-zünü tuttu ve kısa süre sonra be-ni aradı. O zamanlar, pillerin yok edilmesiyle ilgili düzenlemeler ne yazık ki yoktu. Belediye görevlisi bayan bana, yapımı devam etmekte olan modern tesislerde pil atık pil bölümü olacağı bilgisini vermişti.

S atın aldığım elektrikli diş fırçasının Türkçe kullanım kılavuzunda ömrü biten pilin uygun biçimde yok edilmesi ya da servise geri gönderilmesi gerektiği açıkça belirtildiği halde biten pili ürünü satın aldığım mağazaya götürdüğüm zaman, mağaza sahibi buna bir anlam verememiş gibi görünüyordu. Ben de kulla-

nılmış pillerimi biriktirip geri dönüşüm projelerinde kullanılmak üzere, ülkelerine dönecek olan Avrupalı arkadaşlarıma vermeye başladım. Onlar için sorun olmuyordu; çünkü bir seferde yalnızca bir ya da iki pil veriyordum.

Artık bu günlerin geride kaldığını belirtmekten mutluluk duyuyorum. Birkaç ay önce kimi yerlerde atık pil kutuları görmeye başladım. Geçenlerdeyse okul, mağaza, eczane, hastane ve otel gibi yerlerde atık pil kutuları olduğunun ayırdına vardım. Fakat bunca atık pil kutusuna karşın, görünen o ki birçok kimse hâlâ pillerin zehirli birer saatli bomba olduklarının ayırdında değil. Türlerine göre değişmekle birlikte pil-lerde cıva, kurşun, kadmiyum ve

Bozulan piller, zararlı maddeler açığa çıkarır.

nikel gibi ağır metaller bulunur. Atık piller doğru biçimde yok edilmezse, bu elementler insan ve hayvan sağlığını tehdit eder.

Çoğu kimse bu durumdan endişe ediyor gibi görünmüyor. Bir pil bittiğinde gidip hemen yenisini alıyorlar. Ömrü dolan pilin sonu genellikle evdeki çöp kutusu oluyor. Kimse onun nereye gittiğini ve çöp toplandıktan sonra pile ne olduğunu düşünmüyor. Piller hakkında daha fazla bilgiye sahip olursa, onları çöp tenekesine atmadan önce iki kez düşünülür.

Hepimiz pil kullanırız, ömürleri dolduğunda bu pillerin her biri gizil bir tehdit oluşturur. Evde, yolda ya da iş yerinde kullandığımız, pille çalışan aygıtları bir düşünün. El feneri, radyo, duvar sa-

ati, kol saati, oyuncak, telefon, kamera, CD çalar, hesap makinesi, uzaktan kumanda... Piller yaşamımızı kolaylaştıran kullanışlı araçlardır. Onlarsız bir yaşam güç olur.

F akat pilleri sonuçlarını düşünmeden atıverdiğimizde, ağır metaller besinlerde ve balıklarda birikebilir, içme suyuna ve soluduğumuz havaya karışabilir. Bu metallere uzun süre maruz kalmak beyin, akciğer ve böbreklerde rahatsızlığa neden olabiliyor. Ağır metallerin kansere ve sinir hastalıklarına da neden olabilir. Kurşunun etkisinde kalmaksa erken doğumla, yavaş gelişimle ve küçük çocuklarda zekâ geriliğiyle sonuçlanabiliyor.

Atık piller çevreye uygun bir biçimde geri kazanılıyor ya da ortadan kaldırılıyor.

Evdeki çöpe atılırsa, bir tane pil bile çok ağır sonuçlara yol açabilir. Türk çevreciler bir atık pilin 800 bin litre su ve 4 metre-kare toprağı kirletebileceğini ve böylece yıllarca kullanılamayacak duruma getirebileceğini iddia ediyorlar.

Neyse ki, Türk yasalarına göre artık atık pillerin ayrı toplanması gerekiyor. Ayrıca, pil ve pille çalışan aletler satan mağazaların, müşteriler tarafından getirilen atık pilleri kabul etme zorunluluğı var. Yönetmeliğin başarısının temelinde toplama, geri dönüşüm ve ortadan kaldırma aşamalarının tümünde etkin rol alan Taşınabilir Pil Üretici-

leri ve İthalatçıları Derneğı (TAP) yer alıyor. Artık tüm Türkiye’de birçok yerde TAP kutuları ve bidonları var.

Atık pilleri doğru biçimde ortadan kaldırmanın yanısıra, kullanımı azaltmak ve savurganlığı önlemek yönünde çaba göstermek gerekiyor. Olanaklıysa, daha düşük miktarlarda cıva ve ağır metal içeren yeni geliştirilmiş pillerden kullanın. Yeni bir pil satın almadan önce gerçekten gereksinim duyup duymadığınızdan emin olun. Kullanmadığınız zaman pil le çalışan oyuncakları ve oyunları kapatın. Tek kullanımlık yüzlerce pilin yerine şarjlı pil kullanmaya özen gösterin. Ancak, uzun süre kullanılan şarjlı pilin de ağır metal içereceğini ve güvenli bir bi-

çimde yok edilmesi gerektiğini unutmayın. Kimse pilleri çevreye uygun ve doğru bir biçimde yok etmenin zahmetli bir iş olduğundan söz etmemeli. Satın alıp eve getirmek kolay. Evde biriktirdikten sonra atık pil kutusuna götürüp atmak da o denli kolay olmalı. Tek bilmeniz gereken, atık pillerin çevre için ciddi bir tehdit

oluşturduğu. Buna inandıktan sonra, ömrü dolan pilleri yok edilmek üzere arada bir alıp toplandıkları yere götürmek hiç de zor olmamalı. Tehlikenin ayırdında olduktan sonra fazla çaba göstermeye gerek kalmıyor. •

Çeviri: Pelin Hazar

CherylTanrıverdi@butundunya.com.tr

Öğretmen, ilkokula yeni başlayan miniklere sordu:

“Sayı saymayı bilen var mı?”

Hemen bir minik el kaldırdı, “Ben biliyorum öğretmenim” dedi. “Babam bana öğretti.”

Bundan oldukça hoşlanan öğretmen, öğrencisine sorusunu hemen sordu:

“Söyle bakalım, üçten sonra kaç gelir?” dedi.

Minik öğrenci, biç duraksamadan “Dört” diye yanıt verdi.

Öğretmen, minik öğrencinin istekli oluşunu görünce, ona bir soru daha sordu:

“Peki dokuzdan sonra kaç gelir?” dedi. Minik öğrenci yine biç düşünmeden “On” dedi.

Bunun üzerine öğretmen “Çok iyi. Baban iyi bir öğretmenmiş. Peki, ondan sonra kaç gelir?” dedi bu kez de...

Minik öğrenci, yanıtı bilmesinin gururuyla şöyle yanıt verdi: “Vale.” •

Biri makine mühendisi, biri elektrik mühendisi ve biri de bilgisayar mühendisi üç arkadaş pikniğe gitmek üzere yola çıktılar.

İssiz bir yerde arabaları bozulunca, makine mühendisi bozulduğun nedeninin bir mekanik arıza olabileceğini söyledi.

Elektrik mühendisi olayı, kendi açısından değerlendirdi:

“Bence arabanın ateşleme sisteminde bir sorun var” dedi. “Bujileri temizleyelim.”

Bilgisayar mühendisi ise, kapıyı açtı, dışarı çıktı ve arkadaşlarına da aynı öneride bulundu:

“Şimdi siz de aşağı inin ve sonra arabaya hep birlikte yeniden binelim, arkadaşlar” dedi. “Bakarsınız arıza kendiliğinden düzelir.” •

Benim adım Türk Violonist'

YAZAN: BURCU GÖKER

Amerika'da, Lawrence Üniversitesi Konser Salonu'nun kulisinde o akşam ben dinleyicilerimin karşısına çıkmayı bekliyordum, dinleyicilerim salonda, benim karşılarına çıkmamı bekliyorlardı.

Onların da benim de beklediğimiz o an, işte gelmişti. Alkışları duyuyordum. "Bekliyoruz, hadi gel" diyordu alkışlar... Derin bir nefes aldım ve hazır olduğumu başımı hareket ettirerek bildirdim kulisteki görevlilere... Onlar da kapıyı açtılar.

Sahneye ilk adımlarımı attığımda ilk gördüğüm, ışıklardı. Orkestra elemanlarının bana dönmüş yüzlerini ikinci ya da üçüncü adımdan sonra gördüm...

Gülümseyerek, sahnede benim için açılmış aradaki yolda yü-

rüyerek orkestra şefinin bulunduğu yere geldim ve tüm orkestra üyelerini başımla selamladım. Başkemancı olarak orkestrayı akort ettirmem gerekiyordu.

Akort görevimi yerine getirdikten sonra başkemancı yerime oturdum. Aklımda bu akşam çalacağım sololar vardı. O an gözlerim bir anda, salonun ilk sırasına takıldı. Karşımda, biraz ötemde, Lawrence Üniversitesi'nin rektörü oturuyordu. Gözleriyle değil, sımsıcak gülümsemesiyle bakıyordu bana... Tüm bedenimi saran heyecanım, bir kat daha arttı. Yatıştırmam, denetimim altına almam gerekiyordu bu heyecanımı... Rektörü görmezlikten geldim ve gözlerimi öteki sıralara kaydırdım. Bu kez en sevdiğim hocamın gözleriyle buluştu gözlerim... Benim en büyük destekçim ho-

cam Profesör Hans Ternes, eşiyle birlikte oturuyordu ve aynı gülümseyen gözlerle ikisi birlikte beni kucaklıyorlardı.

Benim kendilerini sevdiğim, kendilerinin de beni sevdiklerini bildiğim kişileri görünce heyecanıyla kendime güven duygum yer değiştirdiler. Heyecanım gitti, ondan boşalan yere kendime güven duygum yerleşti. Orkestra şefi sahneye gelip bana elini uzattığında, işte bu kendime güven duygumla ayağa kalktım, onun elini, bu kendime güven duygumla sıktım.

Konser başlamıştı, parçaları büyük bir ustalıkla ve kolaylıkla çalıyordum. Solo bölümlerim geldikçe büyük bir zevk alarak hocam Profesör Ternes'i ve eşi Mara'yı düşünüyorum, onları düşündükçe daha coşkulu bir mutlulukla çalıyordum. Yüreğimde oluşan bir coşku ve mutluluk, kemanımdan konser salonuna yayılıyordu.

En son parçanın en son notasını çaldığımızda, konserin ne de çabuk geçtiğinin o an ayırdına vardım. Saat tam 20:00'de

başlayan konser, verilen 20 dakikalık arayla birlikte iki buçuk saat sürmüştü; ama bu süre benim için "göz açıp kapayıncaya değin" diyebileceğim denli bir anda geçip bitivermişti.

Salondan gelen alkış sesleri ne denli coşkuluymuştu, ne denli içtenlikliydi. Üstelik dinmiyordu da... Yine rektörümüze takıldı gözlerim... Bu kez koltuğunda oturmuyor, ayağa kalkmış, ayakta alkışlıyordu. Yalnız o değil, birbirlerini

izleyerek tüm dinleyiciler ayağa kalkmışlar, ayakta alkışlıyorlardı. Orkestra şefimiz selam vererek bu alkışlara karşılık veriyor, kulise dönüyor, fakat bitmeyen alkışlar nedeniyle bir kez daha, yetmi-

yor, bir kez daha, bir kez daha sahneye geliyordu.

Ve sahneye her geldiğinde dinleyicilere beni işaret ediyor, beni bir adım daha öne çıkarıyor ve tüm bu alkışları bana yönlendirerek, dinleyicilere teşekkür etmek görevini de benim omuzlarıma yüklüyordu.

Bir sanatçı alkışlar karşısında eğilerek selam vermekten yorulur mu? Yorulmaz; ama nedense ben çok yoruldum. Ayakta güçlükle

*Konser başlamıştı,
parçaları büyük
bir ustalıkla ve
kolaylıkla çalıyordum.
Solo bölümlerim geldikçe
büyük bir zevk alarak
hocam Profesör Ternes'i
ve eşi Mara'yı düşünüyorum,
onları düşündükçe
daha coşkulu bir
mutlulukla çalıyordum.*

durabiliyordum. Bedensel yorgunluğun çok ötesinde bir yorgunluk ya da bambaşka bir duyguydu ayaklarımı giderek titretmeye başlayan bu duygu...

Orkestra şefimi izleyerek sahne arkasına geldim ve alkışların giderek durmaya başlamasını orada, onla bekledim.

Alkışlar durduktan sonra tam soyunma odasına gitmeye hazırlandığım anda, orkestra şefimin kolları arasında buldum kendimi... Dinleyicilerden sonra şimdi ona gelmişti kutlama sırası... Ben de onu kutladım ve yeniden soyunma odasına yöneldiğimde, bu kez dinleyici bölümüyle kulisini bağlayan kapının açıldığını gördüm. Bir baraj kapağı açılmıştı sanki... Kendimi bir anda, büyük bir kalabalık seli içinde buldum. Giyinme odasına giden koridor, salonun kapısından taşan insan seliyle dolmuştu. Soyunma odasına gitmeyi unuttum, bir adım bile atamıyordum bu selin içinde...

Dinleyiciler bir yandan coşkuyla kutluyorlar, bir yandan da meraklarını giderecek çeşitli sorular soruyorlardı. Kimi kutluyordu, kimi kaç yıldır keman çaldığını soruyordu, kimi kaç saat çalıştığını, kimi de adımın nasıl söylendiğini öğrenmek istiyordu. Bu soru bombardımanı altında kulağımda ön sıraya geçen ve ilk yanıtlamam gerektiği-

ne inandığım soru, "Memleketimin neresi olduğu" sorusuydu.

"Nereden geliyorsunuz?", "Orijininiz nedir?", "Memleketiniz neresi?" sorularının tümünü tek sözcükle yanıtlamak üzereydim ki birden, "O bir Türk'tür. O, dünyalara bedel bir Türk'tür" yanıtı duydum. Sevgili hocamın sesiydi bu... Dinleyiciler kalabalığının arkalarından bir yerden sevgili hocam Profesör Hans Ternes, nerede olsa hemen tanıyacağım o gür sesiyle, tüm soruları "O bir Türk'tür. O, dünyalara bedel bir Türk'tür" diyerek yanıtlıyordu.

Hocam bu yanıtını durmaksızın birkaç kez yinelerken, bir yandan da önündeki kişiler arasından eşine ve kendine yol açıyor, bana yaklaşıyordu.

Kıpırdayamadan durduğum yere geldiklerinde ise, onlar beni kucaklayarak ve öperek kutladılar, ben de onlara teşekkürlerimi kendilerine tüm içtenliğimle sarılarak bildirdim.

Kavuşma ve kutlama törenimizden sonra hocam beni, eşiyile arasına aldı ve koridoru adım atılamayacak denli dolduran kalabalığa dönerek, meraklı dinleyicilere beni, en çok gururlandığımı bildiği kimliğimle tanıttı:

"İyi bakın Burcu Göker'e ve iyi tanıyın Burcu Göker'i" dedi. "O olağanüstü bir Türk klasik

müzik keman sanatçısıdır. Adını söylemekte güçlük çekerseniz, size yardımda bulunayım: Ona 'Türk violonist' deyin, kendisi daha mutlu olur."

Adım yabancı dillerde güç okunabildiği için, hatta değişik yabancı dillerde değişik biçimlerde okunduğu için, üniversitedeki hocalarım ve arkadaşlarım bana adıyla hitap ederlerken güçlük çekiyorlardı.

O gecedan sonra hocalarım ve arkadaşlarımla aramızdaki bu "sorun" tümüyle ortadan kalktı. Çünkü benim artık, yeni bir adım var üniversitede... Tanıyanlarımla kolaylıkla söyleyebildikleri, benimse en çok duymak istediğim

ve her duyduğumda, ayrıca çok özel bir gurur ve zevk de duyduğum yeni bir adım var:

"Türk violonist."

Bu olayın üstünden geçen beş yıldan buyana, hakkımda yabancı basında çıkan tüm yazılarda ve kişilerin birbirleriyle konuşmalarında benden hep, "Türk violonist" olarak söz ediliyor.

Yurt dışında yaşayan bir sanatçı olarak ben artık ne Burcu'yum ne de Göker'im. "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı" kimliği yurt dışında kendi adım olarak taşıyorum, büyük toplulukların karşısında kendimi, adım olarak kullandığım "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı" kimliğiyle tanıtıyorum.

Size de tanıtayım kendimi:

"Klasik müzik keman sanatçısı 'Türk violonist'im ben."

Bu adımı her duyduğumda, o an üzerimde beyaz ayyıldız işlemeli kırmızı bir giysi varmışcasına bir ürperti oluyor, yüreğimde de, beynimde de, bedenimde de...•

Watergate Skandalı'nın "1 numaralı muhbir"i son günlerinde itiraf etti:

'Derin Gırtlak' BENİM

YAZAN: PERİ BERKİN

"Vanity Fair"ın özel haberinde, FBI'nın 91 yaşındaki eski Başkan Yardımcısı W. Mark Felt, "Washington Post" muhabirleri Bob Woodward ve Carl Bernstein'e, Başkan Richard Nixon'ın devrilmesi için yardım eden gizli kaynağın kendisi olduğunu söylüyor.

W. Mark Felt'in ölümünden üç yıl önce, John D.O'Connor imzasıyla yayımlanan özel haber böyle başlıyordu:

"1999 Ağustos'unun güneşli bir Kaliforniya sabahı, kalabalık bir kolejin İspanyolca profesörü Joan Felt, ev işlerini tamamlayıp okula gitmek için ayrılmaya hazırlanıyordu. Ön kapının beklenmedik biçimde vurulduğunu duyunca duraksadı. Kapıyı açtığı anda, kendini 'The Washington Post'tan gazeteci olarak tanıtan, 50'li yaş-

larda kibar bir adamla karşılaştı.

"Santa Rosa'nın banliyösünde ki evde, kendisiyle birlikte yaşayan babası W. Mark Felt'i görüp göremeyeceğini soruyordu. Adının Bob Woodward olduğunu söylüyordu adam..."

"Woodward'un adını anımsayamadı Joan, o hafta telefonla arayan öteki birçok gazeteciden farklı olmadığını düşünüyordu. Watergate Skandalı yüzünden rezil olan Başkan Richard Nixon'ın, 1974'te görevinden istifa edişinin 25'inci yıldönümüydü, ne de olsa!

Gazeteciler sürekli olarak babasının -Watergate yıllarında FBI'nın iki numaralı adamı- Beyaz Saray'ın suç oluşturan davranışları hakkında iki genç gazeteciye, adının açıklanmaması koşuluyla içeriden düzenli bilgi veren ünlü kaynak, "Derin Gırtlak" olup olmadığını soruyorlardı.

Joan, öteki "Derin Gırtlak"

adaylarına da benzeri telefonlar edildiğinden emindi.

Yıllar boyu bu adlar, tarihçiler arasında bir çeşit ev oyununa dönüşmüştü.

Gizli bilgilerin basına sızmasını yüreklendiren en üst basamaktaki yönetim yetkilisi kimdi? Sonradan ortaya çıkan büyük bir politik casusluğun örtbas edilmesi amacıyla, adaleti engellemeye çalışan Nixon yönetiminin kirli çamaşırlarının ortalığa dökülmesi için kim uğraşıyordu? 1868'de (17'nci başkan) Andrew Johnson'ın yargıda suçlanmasından buyana, en önemli anayasal krizin patlak vermesine ve bir süre içinde ulusun yazgısının değişmesine kim yardımcı oluyordu?

Joan'ın garibine gitti, ötekilere benzemeyen bu muhabir, şahsen gelmişti oraya... Üstelik babasının arkadaşı olduğunu iddia ediyordu. Joan özür dileyip babasıyla konuştu.

O zaman 86 yaşındaydı babası... Yıllar içinde dikkati son derece zayıflamıştı.

Kapıdaki yabancından söz eden Joan, babasının "Bob"la görüşmeyi seve seve kabul etmesine çok şaşırmıştı."

Watergate Skandalı'yla ilgili 241 sayfalık FBI dosyası, Nixon'un Mark Felt -"Derin Gırtlak"- ile ilgili 3 saat 44 dakika süren ses kayıtları ve FBI'nın Başkan Nixon'la iliş-

Derin incelemeler sonunda, bir ucu Beyaz Saray'a dek uzanan karmaşık bir siyasi casusluk, sabotaj ve rüşvet ağı ortaya çıkarılmış ve Richard Nixon, başkanlığı bırakmak zorunda kalmıştı.

kileri hakkındaki notlar, günümüzde internette yayımlanan ABD belgeleri arasında yer alıyor.

2008'in bitimine 12 gün kala, ABD'nin eski başkanlarından Richard Nixon'ı istifaya zorlayan Watergate Skandalı'nın kaynağı, "Derin Gırtlak" lakaplı Mark Felt'in 95 yaşında öldüğü haberi ise, konuyla ilgili arşivin -şimdilik- son bölümünü oluşturuyordu.

Mark Felt, 2005 yılında "Derin Gırtlak"ın kendisini olduğunu itiraf etmişti.

Felt Ailesi, 95 yaşındaki Mark Felt'in Kaliforniya'daki evi yakında bir bakımevinde öldüğünü açıkladı.

"Derin Gırtlak" adıyla bilinen

Watergate Skandalı'nın kahramanı iki gazeteci, Bob Woodward (sağda) ve Carl Bernstein

Mark Felt, "Washington Post" gazetesi muhabirlerinin, Nixon'ın başkanlık yetkilerini kötüye kullanmasını açığa çıkarmalarına yardımcı olmuştu.

Watergate Skandalı, Başkan Nixon'un 1974'de yüz kızartıcı bir biçimde istifasıyla sonuçlanmıştı. "Washington Post" gazetesinin haberine göre, Felt, son yıllarda iki kez felç geçirmiş ve ayrıca Alzheimer hastalığına yakalandığı için Watergate dönemine ilişkin anımsadıkları, hemen hemen tümüyle silinmişti.

Dönemin yapımı bir porno filminden esinlenilerek "Deep Throat" (Derin Gırtlak) adı takılan FBI

ajanının gerçek kimliği, on yıllarca gizemini korumuştur. Mark Felt, 2005 yılında "Derin Gırtlak"ın kendisini olduğunu itiraf etmişti.

Felt, "Vanity Fair" dergisine "Derin Gırtlak" dedikleri adam benim" biçiminde açıklama yapınca dek, "Washington Post" gazetesi, Felt'in kimliğini doğrulamayı reddetmişti.

Watergate Skandalı'nın kahramanı iki gazeteci, Bob Woodward ve Carl Bernstein, bu konudaki sessizliklerini, ancak Felt'in ölümünden sonra bozacaklarını söylemişlerdi.

Mark Felt, 1972 Haziran'ında, Washington'daki Watergate binasında bulunan Demokrat Ulusal Komitesi karargâhındaki bir hır-

sızlıkla ilgili olarak inceleme yapan iki gazeteciye yol göstermişti.

Hırsızlık olayının ucu, Nixon'ı yeniden başkan seçtirmek için kurulmuş olan destek grubuna ulaşmıştı. Daha derin incelemeler sonunda, bir ucu Beyaz Saray'a dek uzanan karmaşık bir siyasi casusluk, sabotaj ve rüşvet ağı ortaya çıkarılmış ve Richard Nixon, başkanlığı bırakmak zorunda kalmıştı.

"BBC"nin bildirdiğine göre, Mark Felt'in ülke siyasetine büyük zarar veren bu gizleri ortaya çıkarmaya niçin karar verdiği tam

olarak bilinmiyor. Ancak "Washington Post"a göre, Felt, Nixon yönetimi sırasında, FBI'ın, işlenen kimi suçları ve örtbas edilen olayları soruşturmasını bozmaya çalışmasından nefret ediyordu.

Gazeteye göre Felt, tümüyle arka planda ve gizli kalmakta ısrar etmişti. Felt'in, uzun yıllar, yaptıklarının sonuçları yüzünden vicdan hesaplaşması içinde yaşadığı, devlet gizlerini açıklamakla kendisini FBI'a ihanet etmiş gördüğü de, öne sürülen iddialar arasındaydı. •

Mahalleye yeni atanan postacı bir eve mektup getir-

mişti. Babçe kapısının üstünde kocaman barflerle "Dikkat köpek var" yazısını görünce, içeri girmeye çekindi. Fakat mektup taahhütlü olduğundan, ev sahibine kesinlikle imza karşılığı teslim edilmesi gerekiyordu. Babçe kapısının zili olmadığı için postacı, korka korka kapıyı açtı, çevresine dikkatle bakarak eve doğru yürümeye başladı.

Tam eve yaklaştığı sırada yolun kenarında kocaman bir köpeğin uyumakta olduğunu gördü. Geniş bir kavis çizerek eve, köpeğe yaklaşmadan gitti ve zili çaldı. Sonra da, kapıyı açan ev sahibine imza karşılığı mektubu teslim etti.

Merakını yenemeyen postacı, işini tamamladıktan sonra ev sahibine sordu:

"Babçe kapısında 'Köpek var' uyarısını gördüğümde içeri girmeye gerçekten çekinmişim" dedi. "Oysa köpeğinizin sesi bile çıkmadı, mışıl mışıl uyumasını sürdürdü. Köpeğiniz madem tehlikeli değil, o zaman o uyarı yazısını neden yazdınız?"

Ev sahibi gülmesini önleyemedi:

"Köpeğim gelenlere zarar vermesin diye değil, gelenler köpeğime zarar vermesin diye yazdım o yazıyı" dedi. "Eve gelen kişilerin kimileri, dikkat etmedikleri için, bilerseniz kaç kez hayvanın üstüne basıp, zavallının canını yaktılar." •

EVRENSEL KÜLTÜR
Songül Saydam

‘Divide et Impera’

‘Böl ve Yönet’

Anlamıyla Türkçe’de, uygulamasıyla da Türkiye’de çok sık kullandığımız “Böl ve Yönet” deyiimi ve kavramı, insanlık tarihinde de çok sık kullanılmıştır. İlk uygulamaları savaş alanlarında görülen bu “saldırı” yöntemi, savaşların toplumsal alanlarda da görülmesi üzerine giderek, siyasal ve toplumsal bir yöntem olarak da kullanılmaya başlamıştır.

Birçok tutum ve davranış biçimlerini hayvanlardan öğrenen insanlar, “Böl ve Yönet” uygulamasını da hayvanlardan öğrenmişlerdir. Hayvanların “Böl ve Avla” olarak kullandıkları bu yöntemi insanlar, “Böl ve Yönet” olarak kullanmışlardır.

En çarpıcı örneklerine sık sık belgesel filmlerde rastlanan bu yöntem, özellikle aslan ve kaplan gibi yırtıcı özellikli hayvanların avlanma sahnelerinde görülüyor. Pusuya yatan yırtıcı hayvan, avlayacağı sürüyü önce kovalamaya başlıyor, sonra bölüyor, daha sonra yönetip yönlendiriyor ve en sonunda da, bütünden koparmayı başardığı zayıf ve güçsüz bölümü “ele geçiriyor”.

Hayvan dünyasının bu acımasız yöntemi günümüzde insanlar arasında da görülüyor. Aidiyet duygusunun giderek zayıflaması insanların, aile, mahalle, kent, dünya ve insanlıkla olan bağlarının çelik tellerden pamuk ipliğine dönüşmesiyle “Böl ve Yönet” yönteminin uygulaması daha da kolaylaşıyor.

Tinercinin, kapkaççının, hırsızın, dolandırıcının, saldırganın cesaretini de artıran da, kişilerdeki “bütünü umursamayan” bu tutumdur.

İsmet İnönü’nün “Namuslu insanların en az namusuzlar kadar cesaretili olmaları gerektiği” uyarısı, işte bu noktada daha da önem kazanıyor.

Ya geçerliliğini bugün de sürdüren bir zamanların Almanya’sından miras kalan şu anekdottaki derse ne dersiniz?

“Naziler geldiklerinde önce komünistleri götürdüler, ben sesimi çı-

Fransa Kralı XI. Louis

karmadım. Çünkü ben bir bilim adamıydım. Sonra Yahudiler'i götürdüler, ben yine sesimi çıkarmadım. Çünkü ben bir bilim adamıydım. En sonunda beni götürmeye geldiler, hiç kimse sesini çıkarmadı. Çünkü ülkede, ses çıkarmak kimse kalmamıştı."

Kökleri bu denli eskiye dayanan "Divide et Impera" sözünü ilk kimin söylediği tartışmalıdır. Bilinen en eski yazılı kayıtlarda Büyük İskender'in babası Makedonya Kralı Philip'in adı geçiyor. Tarihçi Polybius, Kral Philip'in anlayışının "Böl ve Yönet" olduğunu belirtiyor. Bu "yöntem", bu nedenle, tarihte daha çok Roma İmparatorluğu'nun

politikası olarak iz bırakmaktadır.

Romalılar ele geçirdikleri her yerde "Böl ve Yönet'i sıkça kullandılar. Aynı yöntem bugün İngiliz ve ABD patentleriyle tanınan siyaset biçimi olarak anılmaktadır.

Afrika'nın çizilmiş sınırları, kimi ülkelerin hatta kentlerin adı önünde yer alan kuzey / güney, doğu / batı, aşağı / yukarı önadları "Böl ve Yönet" uygulamasının açık örnekleridir.

Latince kökenli bu söz M. Hurault'un 1588'de yayımlanan yapıtından sonra yaygın kullanım buldu. Francis Bacon 1615 yılında I. James'e yazdığı mektubunda bu deyişe yer verdi. Bosuet ve Montesquieu'nun da kullandığı söz çok kişi, Machiavelli'ye de mal etmektedir. Bunların başında gelen Jonathan Swift, 1732 yılında "Machiavelli'nin düşündüğü gibi 'Böl ve Yönet' 1870'de yayımlanan Brewer'in sözlüğünde de, bir ulusu parçalara bölüp ya da düşmanlarını birbirine düşürsen istediğini elde edebilirsin. Machiavelli'nin özdeyişi." diye yazmıştı:

Machiavelli ise "Savaş Sanatı" adlı yapıtında "Böl ve Yönet'e şöyle yer veriyor:

"Düşmanları bölmek konusuna gelince, düşman kentini basıp onların kentlerini savunmak amacıyla savaşı ikinci plana atmalarını sağlamak yapılacak en iyi şeydir."

Victor Hugo'nun ünlü yapıtı "Notre Dame'in Kamburu"nda anlattığı dönemin Fransa Kralı XI.

Louis parlamentoda bu sözü kullanınca, bu deyimın sahibi de oldu:

"Divide et Impera... Eğer hi-zipler birbirlerine düşürülürse ve yönetene karşı birleşmelerine izin verilmezse, yönetmek daha kolay sürdürülür."

"Evrensel örümcek" lakaplı, diplomasi ustası XI. Louis, Yüzyıl Savaşları yüzünden neredeyse

nüfusunun yarısını yitiren Fransa'yı ilerletmek için "Böl ve Yönet" politikası izledi. Topraklarını genişletmek için "Böl ve Yönet" diplomasisini ve veraset ilişkilerini ustaca kullandı. Sık kullandığı "Böl ve Yönet" ise, dünyaya onun mirası olarak kaldı. •

SongulSaydam@butundunya.com.tr

Bir gün çiftlikte sabana koşulan inek, sahibine şöyle dedi:

"Ben hastayım. Yarın çalışmayacağım."

Ertesi sabah çiftçi eşeğini sabana koştu. Akşam, hasta olduğunu söyleyen inek, eşeğe sordu:

"Nasıl, kolay oldu mu?" dedi. "Patron bir şey demedi ya..."

Eşek, arkadaşını rabatlatacak sözler söyledi:

"Eh idare ederdi; ama merak etme patron bir şey demedi" dedi. Bu yanıt ineği çok mutlu etti. O akşam da sahibinin yanına gitti ve tekrar hasta olduğunu, çalışamayacağını söyledi. Sabibi de çaresiz yine eşeği sabana koştu. Zavallı bayvan akşam perişan bir balde döndüğünde inek yine merakla sordu:

"Nasıl geçti? Patron bir şey demedi ya."

Güçlülkle konuşan eşek şöyle yanıt verdi:

"Bugün biraz daha zorlandım; ama yine idare ettim" dedi. "Patrona gelince bir şey demedi; ama bir ara baktım kasapla konuşuyordu." •

Tüm gün boyunca balık tutmaya çalışan bir balıkçı, artık eve döneceği sırada, küçük bir balık yakalamayı başardı.

Balık "Lütfen beni bırakın efendim" diyerek yalvarmaya başladı. "Nasıl olsa sizin dişinizin kovuğuna bile gitmem. Ama şimdi beni bırakırsanız, denizin sularında büyüyecek geliyorum de, hiç olmazsa, bir dahaki sefere tuttuğunuzda işinize yarayım."

Balıkçı, onu sımsıkı elinde tutarak "Hayır, küçük balığım!" diye yanıt verdi. "Şimdi sen benim elimdesin. Bırakınca kaçacaksın ve belki de, bir daha seni elime hiç geçiremeyeceğim. Eldeki küçük bir şey, akıldaki büyüktür çok daha değerlidir." •

SUDOKU

Nükhet Alicikoğlu

6		2				3		9
	4		6		1		7	
7								4
		8	1		9	7		
	7						6	
		5	8		3	2		1
9								8
	1		3		6		5	
5		7				4		6

Sudoku'yu
Yapamayanlar İçin

			5		2			
	4		1		7		3	
		1				2		
7	1						5	6
5	6						8	1
		6				8		
	3		7		8		2	
			3		5			

Sudokusuz
Yapamayanlar İçin

Yanıtlar 95'inci sayfamızdadır.

SPORUN DÜNYASI

Metin Gören

Anılar ve Unutulanlar

Kimler geldi, kimler geçti sporumuzdan... İz bırakanlar, alkışlananlar ve de unutulmayanlar... Dönemlerinin en parlak sporcuları, yöneticileri ya da yetki organlarının başındakiler... Türk sporunun çatısını kuranlar, yapısına harç koyanlar, belleklerimize kazınanlar...

Ve de, ne yazık ki, unutulmalar... Adlarının anımsanmadığı, mezarlarının kaybolduğu, hizmet kanıtı belgeleri tozlanmaya mahkum edilenlerdi bunlar... Kaç kişi anımsar bir dönemin en büyük atleti, Avrupa Fatihi Ekrem Koçak'ı... Orta mesafe koşularının en büyük yıldızını... Ve kendisine, "İkinci ol, onbin doları al" biçiminde iğrenç Yunan önerisine, öneriyi getiren yüzüne tükürük kondurarak anlamlı yanıt veren ve birinci gelerek şeref kürsüsüne vücuduna sardığı Türk bayrağı ile çıkan Ekrem Koçak'ı kim anımsar...

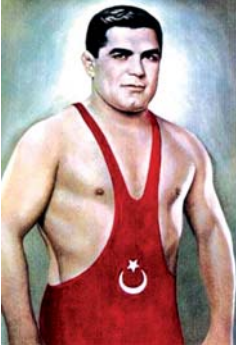
1956 yılında İspanya'nın Barcelona kentinde yapılan Akdeniz Oyunları'nda, 1500 metrede şampiyon olduktan sonra hastaneye kaldırılıp tam 4 ünite kan verilen bu harika şampiyonun yaşadığı acıyı kim bilir ve şimdiye dek kim merak etmiştir? Arkadaşından ödünç aldığı çivili ayakkabının

yarılan tabanından, ayaklarına bir bıçak gibi girip çıkan paslı çivilere aldırış etmeden ve yıllar sonra bunun bedelini ayağı kesilerek ödeyen bir büyük şampiyonun, yaşamla ölüm arasında kurduğu olumsuz iletişimi ve sonunda Azrail'e yenik düştüğünü kim bilir?

Koçak gibi olağanüstü şampiyonlar için en azından, yılda bir kez bir tören düzenlemek neden kimsenin aklına gelmez? Ve neden bu denli şampiyonların adları halkımızın belleklerine gönderilmez, anımsatılmaz, anılarda yaşatılmaz? Neden, Cahit Önel anlatılmaz ve neden Aydın Onur'un, İsmail Akçay'ın, Muharrem Dalkılıç'ın, İlhami Koç'un, Aycan Önel'in, Canel Konvur'un, Çetin Şahiner'in adlarından söz edilmez? Neden 1968 yılında Meksika'da yapılan Olimpiyat Oyunları'nda, 34 yaşında ilk kez şampiyon olan Mahmut Atalay unutulur? Ve final karşılaşmasında Fransızlar'ın şımarık güreşçisi Daniel

Robin'in acı gücüyle, iki kaburga kemiğini kıran Atalay'ın ölümünden kaç kişinin haberi vardır?

Karşılaşma sonrasında Fransız güreşçinin, "Türk gibi güçlü söyleminin ne demek olduğunu, kemiklerim kırıldıktan sonra daha çok anladım" tümcesi, birileri tarafından genç güreşçilerin körpe beyinlerine neden enjekte edilmez ve neden ata sporunun giderek yok oluşuna göz yummak gibi bir olumsuzluk sergilenir? Ve neden, Mustafa Dağistanlı gibi olağanüstü bir sporcu, Hüseyin Akbaş gibi müthiş bir yetenek, Ahmet Ayık gibi şampiyonlar şampiyonu ve Hamit Kaplan gibi efsane güreşçi unutulmuşlar arasına girer, anılarda bile saklanamaz? Yaşar Doğu'yu

Yaşar Doğu

anımsamak, Celal Atik için sözde törenler düzenlemek, sanki zorunlu olan bir görevi yerine getirmenin yüzlere yansıttığı bir olumsuzluktan öteye gitmemektedir. Neden, gönülden anımsama olguları yok oldu? Ve neden Türk sporunda, görev savmalar egemen?

Ve neden ülke halkımın en çok ilgi duyduğu futbol oyununa harc koyanlar anımsanmaz? Efsane başkanlar Hasan Polat'ı evinde, Orhan Şeref Apak'ı mezarında kimler ziyaret etti ve kimler bu değerli insan-

lara yaptıkları hizmetlerden ötürü teşekkürlerini sundu? Futbolumuzun arşivlere girmesinde ve programlanmasında yadsınmaz katkıları olan futbol adamı İbrahim Onuk'u geçtiğimiz günlerde yitirdiğimizden kaç kişinin haberi oldu? Metin Oktay'ı mezarı başında Galatasaray camiasının anması, Beşiktaşlılar'ın Baba Hakkı'ya dua okuması ve Fenerbahçe yönetim kurulunun kullup başkanları Şükrü Saracoğlu'nun ölüm yıldönümünü anımsanması kuşkusuz bir vefa borcudur. Ancak

tüm bunlar lokal bir etkinlik içinde yapılmalıdır. Kişiler için törenler düzenlemeli, genç kuşaklara, işte bunlar örnek insanlar diyerek bıkmadan anlatılmalıdır. Yaşamlarını sürdürenler unutulmalıdır. Turgay Şerenler, Coşkun Özarılar... Ve Lefterler, Şükrü Ersoylar, Ogünler... Sü-

leyman Seba, Recep Adanır, Nazmi Bilgeler... Trabzon'da, Ahmet Suat Özyazıcı ile nice oyuncularını anımsamak, Adana'ya Muharrem Gülergin, Met Ahmet, Füze Selami ve Kartal Yaşar'a değin uzanmak gerekir. Futbol fişkıran alan İzmir'de sayısız yıldızlara öpücükleri göndererek Kars'a dek gidilmelidir. Bu ülkenin başarısı için ter akıtan herkese saygı duymak, anlamlı bir görev olmalıdır. •

MetinGoren@butundunya.com.tr

İLGİNÇ İŞLER ve İLGİNÇ KİŞİLER
Erdoğan Tokmakçıoğlu

18'inci Yüzyıl Başlarında Osmanlılar'da Kadın

Bir Batılı gezgin 18'inci yüzyılın sonlarında İstanbul'la ilgili anılarında Türkiye'deki kadınlar hakkında şu izlenimlerini dile getirir:

• Kadınlar, ancak ailelerinin onayı ve çıkarı söz konusu olduğu zaman yargıç karşısına çıkar ya da bir devlet görevlisiyle görüşebilir. Onlar da dul ya da belirli bir yaşın üstündekilerdir. Yargıç ya da herhangi bir devlet dairesine gittiklerinde hademe tarafından içeri alınırlar, herkesin içinde ziyaret nedenlerini anlatırlar. Eğer gizli bir şey söyleyeceklerse alçak sesle konuşurlar. Kadınlar, peçeli olmalarına karşın, yargıç ya da görevli kesinlikle onların yüzüne doğru bakmaz.

• Çok eşli evlilik memlekette sanıldığı kadar yaygın değildir. Ayrıca, orta halliler ve yoksul kesimde giderek azalmaktadır. İstanbul'da hiç evlenmeden câriyeleriyle yaşayanlar da vardır. Ancak câriyeler kesinlikle Avrupa'daki "metres"lere benzemez. Câriyelerin dünyaya getirdikleri

çocuklar, nikahlı bir kadından doğmuş kadar meşrudur ve onlarla aynı haklara sahiptir.

• Evlerdeki hareme evin erkeklerinden başka kimse giremez. Hatta hiçbir uşak, hadım bile olsa, hareme adımını atamaz. Haremdeki tüm işleri câriyeler görür. Genellikle evlerin alt katlarında bir tür "görüşme yeri" vardır ki, burada câriyelerin en yaşlısı, evin kâhyasına (erkek) evin (ko-

nağın, köşkün, yalının vb.) hanımının isteklerini iletir. Bu konuşma “dolap” denilen bir yer vasıtasıyla gerçekleştirilir.

Sarayların ve her tür harem-selamlık bölümlerini içeren meskenlerin haremlelerinde genç kızlar, kadınlar kendi aralarında güldürü ağırlıklı oyunlar oynayarak eğlenirler. Bunlardan biri de şöyledir:

“Kızlardan biri erkek gibi giyinir. Dudağının üzerine de bir bıyık oturtulur. Başına da başlık niyetine bir yarım, içi boş kabak ya da karpuz geçirilir. Sonra bahçede bir eşiğin üzerine eşiğe tersine biner, bir eliyle eşiğin kuyruğundan tutarken öbür eliyle de soğan ya da sarmısak başlarından yapılmış tesbihini çeker gibi yapardı. Bir başkası eşiği dürtükler ve hayvan yürüdükçe, üzerindeki kız kahkahalar atıp kıkırdayarak hayvanın üzerinde dengede durmaya çalışır, ötekiler de şarkı söyleyip el-

lerini çırparak tempo tutarlardı.

Boğaziçi Kayıkları

•İstanbul’da Boğaziçi’ndeki kayıkların genellikle dört ile yedi arasında değişen çift kürekleri vardır. Genellikle yaldızlıdır. Kayıkların dışını beyaza boyamak, yalnızca devlet büyüklerine tanınmış bir tür imtiyazdır.

Kayıtta halı ya da örtü üzerine oturulur. Dayanılacak yerler ise çuha ile kaplıdır. Hükümdar ve hanedan üyelerinin dışında yalnızca sadrazam yeşil renkli çuhadan bir tente ile örtülü, oniki çifte kayak kullanabilir.

Boğaziçi’nin Anadolu ve Rumeli yakalarındaki rıhtımlarda yüzlercesine rastlanan halk kayıkları, iki ya da üç çiftedir. Hepsisi de hemen hemen birbirinin aynısıdır. Kimileri yelkenlidir. Ancak, bunların fırtınalı havalarda devrilme tehlikeleri vardır.

Türk kadınları, hangi sınıfa mensup olursa olsunlar, Boğaziçi’ndeki sandal gezintilerini (ki Türkler bu gezintilere “sandal se-

fası” adını verirler) örtülü biçimde giyinmiş olarak yaparlar.

Koçu Arabaları

•Kadınların, sıradan –ayrıcalığa sahip olmayan– erkekler gibi kent içinde at ve eşeklere binmeleri yasaklanmış olduğundan, İstanbul ve öteki yerleşim merkezlerinde kadınlar öteden beri arabalara binerlerdi.

Harem-i Hümayun (padişahların harem), vezirlerin ve devlet önde gelenlerinin eşleri, kızları, büyük dört tekerlekli ve üzeri her birine “Eğri” denilen birçok çemberle çevrili, örtülü, pencereleri kafesli, yaysız “Koçu” denilen özel arabalara binerlerdi. Koçu arabalarının bir yanındaki tahtalar dıştan boyanır, oymalı, yaldızlı çiçeklerle süslenirdi. İnip binmek için küçük merdivenleri vardı. Sonraları yaylı arabalar çıkınca koçular kullanılmaz oldu.

Giyim Kuşam Yasakları

Osmanlı tarihi, kadınlarla ilgili çok sayıda giyim kuşam yasağı ile doludur. İşte 1789’da III. Selim döneminden bir yasak fermanı:

•“Nis taifesinin esvak ve bazar da etvarı müstehiyye ile keştü güzarları öteden beru memnu olduğundan ve İngiliz şalisi çuka bega memnu olduğundan...” diye başlayan fermanın tamamının günümüz Türkçesi’yle anlamı şöyledir:

“Kadın kısmının sokaklarda ve pazarlarda çekici tavırlarla dolaşmaları öteden beri yasaktır. İngiliz

şalisi denilen çuha gayet ince olduğundan, o çuhadan ferace giyen kadınların, ferace altındaki esvapları görünüyor. Kadınların İngiliz şalisinden elbise kestirmeleri (diktirmeleri) evvelce şiddetle yasaklanmıştı. Kadınlar Engürü (Ankara) şalisinden ferace yaptırmaya başladılar. Fakat bu kumaş da ince ve kadınlar adeta sokağa feracesiz çıkmış gibi olacağından o da yasaklanmış idi. Aralıkta (bu arada, ayrıca) bazı hayasızların ısrarla Engürü şalisinden ferace kestirdiklerini işittik ve müşahade eyledük. Yasağımızın dikkat ve şiddetle tatbikini ve terzilerin Engürü şalisinden de ferace kesip dikmemelerinden de ferace kesip dikmemelerini tekrar emrediyorum.

“Bu yasaklarımızı dinlemeyen terzi, tutulup, aman verilmeyip dükkanının kapısının önünde asılarak idam edilecektir.”

Tarihte Ünlü Hainlerimiz

“Bir toplumda hain oranı en az yüzde 10’dur.”

Diplomat kökenli siyaset adamı Kâmrân İnan

Tarihe aynen Hain Firari Ahmed Fevzi Paşa adı ve sanıyla geçmiş bulunan 180’inci Osmanlı kaptanı deryası (şimdiki Deniz Kuvvetleri komutanına eşdeğer bir rütbe)! Bu ad, 622 yıllık Osmanlı’nın en ünlü hainleri arasında yer alır. Ahmed Paşa, aslen Girit’in Suda karyesinde dünyaya gelmiş bir Rum’dur. İs-

tanbul'a geldikten sonra gençlik yıllarında Boğaziçi'nde –şimdiki dolmuşlar gibi– kayıklarla Anadolu-Rumeli kıyıları arasında kayıkla yolcu taşıyan “Piyade dolmuşları”nda kayıkçı olarak çalıştı.

Bostancıbaşı (Osmanlı'da sarayın güvenliğini kollayıp sağlayan ve aynı zamanda padişahın bahçe ve bostanlarının bakımıyla görevli olanların reisi) Osman Paşa'nın himayesiyle devlet hizmetine girdi. Dönemin ünlü sadrazamlarından Koca Hüseyin Paşa'nın öneymasıyla önemli görevlere getirildi ve saray iç hizmetlerini yöneten “mabeyn müşiri” oldu. 1833 yılında olağanüstü elçi olarak Rusya'ya gönderildi. 10 Kasım 1836 tarihinde, II. Mahmut'un son saltanat günlerinde kaptan-ı derya olarak Osmanlı Deniz Kuvvetleri'nin başına getirildi.

Kaptan-ı Derya Ahmet Fevzi Paşa, kaptanpaşa görevine getirildikten sonra ilk iş olarak tersanede kimi düzenlemeler gerçekleştirdi. Trablusgarp ve Ege adalarına denetleme seferi düzenledi.

Ancak kendisine “hain” ve de “firari” lakaplarını yapıştıracak olan ihanet olayı, 1840 yılı Ocak ayının ilk günlerinde meydana geldi. Ünlü tarihçilerimizden İsmail Hâmi Danişmend, bu ihanet olayını aynen şu sözcüklerle dile getirmiştir:

“Bu hainin kapdanlık devri İkinci Mahmut'un son yıllarında geçtikten sonra Mehmed Ali İsyanı'na (Mısır Valisi Mehmet Ali Pa-

şa) Mısırlılar'a karşı donanma başında Akdeniz'e açıldığı sırada Sultan Mahmut'un ölümüyle (30 Haziran 1839) Sultan Mecid'in (Abdülmecid) cülusuna (tahta çıkışına) ve bilhassa hüsumetinden çekindiği Koca Hüseyin Paşa'nın sadaret (sadrızamlık) makamını kendiliğinden işgal edivermiş olmasını vesile ittihaz ederek (fırsat bilerek) donanmayı (24 gemi) ve içindeki binlerce Anadolu askerini götürüp âsi Mehmet Ali'ye teslim etmek suretiyle ihanetlerin en senisini (kötüsünü) irtikâb etmekten (işlemekten) çekinmemiş, Sultan Mecid'in cülusu üzerine tavsayan Mısır meselesinin yeniden alevlenip tekrar kan dökülmesine sebep olmuş ve nihayet mülteci (sığınmacı) bulunduğu Mısır'da câriyeleri tarafından zehirlenerek bir lekeden başka bir şey olmayan zararlı vücudu ortadan kaldırılmıştı.”

Osmanlı kaptan-ı Deryası Ahmed Fevzi Paşa, 24 parçalık donanmayı topluca İskenderiye Limanı'na götürüp Mısır'a, Kavalalı Mehmed Ali Paşa'ya teslim edince adı, bir daha hiç değişmemek üzere Hain Firari Ahmed Fevzi Paşa oldu. Paşa, Osmanlı donanması Osmanlı'ya geri verildikten sonra affı şâhaneye uğrayıp bağışlanmadı.

Hain Firari Ahmed Fevzi Paşa, Mısır'da donanmayı teslim ettiğinden itibaren ancak 4 yıl kadar yaşadı ve 1840'da câriyeleri tarafından zehirlenerek öldürüldü. •

YAKINDAN TANIDIKÇA
Yücel Aksoy

Carlo Maria Broschi “FARINELLI”

İtalyan opera sanatçısı Farinelli, 18'inci yüzyılın en ünlü kastrato sopranosuydu. Soprano sözcüğünü herkes bilir. Ancak “Castrato” sözcüğünü duymamış olanlar için hemen açıklayalım:

16'ncı yüzyıldan 20'nci yüzyıla değin süregelen bir dönemde Roma Katolik kiliseleri, küçük yaştaki yoksul, ama yetenekli çocukları topluyor, onlara mükemmel müzik eğitimi veriyorlardı. Bu yetenekli çocuklardan erkek olanları, ergenlik çağına geldiklerinde hormonlarının gelişimiyle tiz ve çocuksu sesleri bozulmasın diye, kendilerinin

ya da ailelerinin rızası alınarak küçük yaşlarda hadım ediliyordu. İşte bu hadım edilmiş yeteneklere “Castrato” deniliyordu. Bu çocuklar büyüyüp ergenlik çağına geldiklerinde sesleri de korunmuş oluyordu. Ne var ki bu işlem her çocukta başarılı olmuyor, yalnızca yüzde 1'inin sesi değişmeden kalabiliyordu.

Kiliselerin kutsal saydığı ve bu nedenle ailelerin seve seve kabul ettiği bu işlem, 20'nci yüzyıl başında çıkarılan bir yasayla yasaklandı. Ve bu sese sahip şarkıcılar zamanla yok oldu. Günümüzde, kastratoların repertuarını seslendirebilecek sanatçıları ender de olsa çıkıyor ve bu ye-

teneklere “Doğal kastrato” deniliyor. “Sopranist” de, günümüzde erkek sopranolara verilen addır.

Sahne adı Farinelli olan ve zamanla asıl adı unutulmuş Carlo Maria Broschi, 24 Ocak 1705’te, güney İtalya’da bulunan Andria kentinde doğdu. Babası Salvatore Broschi, kent katedralinin koro şefiydi. Broschi Ailesi, kentin ileri gelen saygın ailelerinden biriydi.

Aile 1711 yılında Napoli’ye taşındı. Carlo’nun kilise korosunda gösterdiği üstün başarı, çevresindekilerin dikkatini ve ilgisini çekiyordu. Babası da onun iyi bir şarkıcı olmasını istiyordu. Bu nedenle de Napoli’nin en ünlü şan

hocası Nicola Porpora’dan özel dersler aldırdı.

Salvatore Broschi’nin 1717 yılı Kasım ayında ani ölümüyle aile geçim sıkıntısına düştü. Carlo’nun da özel dersler alması tehlikeye girmişti; ama olağanüstü bir yetenek olduğundan, Porpora onu eğitmeyi ve ona destek olmayı yaşadığı sürece sürdürdü.

Carlo, olağanüstü sesiyle herkesi büyülüyordu; ama yaşı ilerleyip de ergenlik çağına gelince büyük bir olasılıkla bu yeteneğini kaybedecekti. Bir gezi sırasında attan düşüp yaralanması bahane edilerek (ağabeyinin de izniyle) hadım edildi.

1722 yılına gelindiğinde o artık Farinelli adıyla tanınan ünlü bir şarkıcıydı. Bu sahne adını ne zaman ve ne nedenle aldığı kesin bilinmiyor. Ama bilinen şu ki başarı merdivenlerini hızla tırmanıyordu. Aynı yıl Roma’da, Porpora’nın bir oyununda başkadin rolünü oynadı ve büyük beğeni kazandı. Bir başka temsilde, trompet eşliğinde seslendirdiği bir ayarda, trompetin sesiyle adeta yarıştı ve bu enstrümanı yadsınmaz biçimde alt etti. Bu olay da onun ününe ün kattı.

1724 yılında ilk kez İtalya dışına çıkıp Viyana’ya gitti ve İmparatorluk Tiyatrosu’nda konserler verdi.

1727 yılında Farinelli, kendisinden 20 yaş büyük, ünlü kastrato şarkıcı Antonio Bernacchi ile sahneye çıktı. Birlikte yaptıkları

düet sırasında Farinelli yeteneğini konuşturup sesinin tüm özelliklerini ortaya koydu. Bernacchi de, genç hasmından hiç de geri kalmadı ve üstelik yaptığı doğaçlamalarla, halen ondan üstün taraflarının olduğunu kanıtladı.

Farinelli, büyük bir olgunluk gösterip yenilgiyi kabul etti ve kendisine doğaçlamayla ilgili dersler vermesini rica etti. Bernacchi de bu alçakgönüllü ve samimi teklifi içtenlikle kabul edip bir süre onu eğitti. Farinelli artık her yönüyle mükemmel olmuştu.

O dönemin ünlü opera bestecisi Paolo Rolli, “Şimdiye dek duyduklarım sanki insan sesinin küçük bir parçasıydı; ama şimdi hepsini duydum” diyor ve ekliyordu:

“Üstelik, sanatının yanı sıra insan olarak da mükemmel, çok sevimli ve nazik...”

Farinelli gerçekten de bu övgüleri hak ediyordu. Olağanüstü bir doğaçlama yeteneğinin yanı sıra 3,5 oktavlık inanılmaz bir ses... Tek solukta 250 değişik nota çıkarabilen ve tek notayı bir dakika boyunca detone olmadan söyleyebilen bir müzik ilahı...

Farinelli 1734 yılında Londra’ya gelip sahneye çıktı. Bu kentte uzun süre kalan sanatçı, 1737 yılında İspanya’ya davet edildi. Temmuz ayında Londra’dan ayrıldı ve İspanya’ya gitmeden önce Paris’te Versaille Sarayı’nda Kral

15. Louis onuruna bir konser verdi. Farinelli’nin sesine hayran kalan kral, ona değerli armağanlar vererek onurlandırdı. 15 Temmuz’da İspanya’ya gitmek üzere Versaille’den ayrıldı.

İspanya Kraliçesi Elisabetta Farnese, eşi 5. Philip’in depresyon rahatsızlığına Farinelli’nin sesinin iyi geleceğine inanıyordu. 25 Ağustos 1737 tarihinde Farinelli, kralın özel müzisyeni ve kraliyet ailesi onursal üyesi olarak göreve atandı. Kralın yaşadığı 9 yıl boyunca yalnızca sarayda konserler verdi.

Philip’in ölümünden sonra tahta geçen oğlu 6. Ferdinand’ın döneminde Farinelli sarayda daha fazla nüfuz sahibi oldu. Kral ve kraliçe, deyim yerindeyse tam bir

müzik tutkunuydu. Kraliçe ile Farinelli düet yaparken kral da onlara klavsen çalarak eşlik ederdi.

1750 yılında kral tarafından "Şövalye" unvanıyla ödüllendirilen Farinelli, resmen soylular sınıfına girmişti.

1759 yılında Ferdinand tahtını üvey kardeşi 3. Charles'a bıraktı. Charles müzikten hoşlanmıyordu. Üstelik Farinelli'den nefret ediyordu. Çünkü 5. Philip ölünce yerine geçen oğlu, Charles'ın annesi Elisabeth Farnese'yi sürgüne göndermişti. Farinelli'nin bu olaya ilgisiz kalması Charles'ı çok kızdırmıştı.

Görevine son verilen Farinel-

li'ye yol görünmüştü. İspanya'dan ayrılıp İtalya'ya geldi ve Bologna'ya yerleşti; daha doğrusu yaşamının sonuna değin orada inzivaya çekildi. 16 Eylül 1782 tarihinde yaşama veda ettiğinde 77 yaşındaydı. Vasiyeti doğrultusunda Bologna'daki Santa Croce Manastırı'na ve şövalyelik yeleği giydirilmiş olarak defnedildi.

Mezarı, Napolyon Savaşları'nda tahrip edildi. 1810 yılında Farinelli'nin kardeşinin torunu Maria Pisanti'nin girişimleriyle, yine Bologna'daki La Certosa Mezarlığı'na defnedildi. •

YucelAksoy@butundunya.com.tr

Yabancı bir müşteri, Trabzon'da bir kahvehanede kendisinden çay getirmesini istediği garsonun kolunu tuttu ve "Gel sana bir Temel fıkrası anlatayım" dedi.

Garson, yabancı adamın yüzüne dik dik baktı:

"Bak yabancı efendi, burada biraz dikkatli olmalısın" dedi.

"Burada ben de bir Temel'im, bizim patron da bir Temel'dir, ocaktaki çaycı da Temel'dir, bu gördüğün müşterilerin çoğu da Temel'dir."

Müşteri, garsonun bu uyarısını dikkate alacağını söyledi:

"Tamam, anladım, dikkatli olurum ben de" dedi ve şöyle tamamladı sözünü:

"Hiç merak etme, hem yavaş yavaş hem de tane tane anlatırım fıkramı..." •

Teknik direktör ilk yarı sonrası soyunma odasında oyuncusuna sordu:

"Neden kendi kalene gol attın?"

Oyuncu hocasının bu sorusuna atılarak yanıt verdi:

"Ben de şaşırdım" dedi. "Karşı takımın kalesine öyle benziyordu ki, bizim kale..." •

HAYVANLARIN DÜNYASI

Erdoğan Sakman

KURT TOZLARDA YUVARLANIR

Tüm hayvanlar gibi kurt da (Canis lupus) kimi problemleri çözerek yaşamak ve soyunu sürdürmek amacındadır. Bu problemlerden önemli bir bölümü, sağlığın korunmasıyla ilgilidir. Kurt yaşamak için yüksek dağ tepelerine yakın ağaçlık ya da ormanlık yerleri seçer. Bunun nedeni, besini olan büyük hayvanların da aynı yerlerde yaşamalarıdır.

Bu hayvanlar sıcakkanlı olduklarından pire, bit ve kenelerin hedefidirler. Kurt da aynı yerlerde dolaştığından postuna bu asa-

lakların geçmeleri güçlü olasılıktır. Üzerine asalakların geçmelerini önleyemez; ama üzerindekiileri atmak da kurt için çözülmesi gerekli bir problemdir. Bu asalaklardan kene ve pire yumurtalarını toprağa bırakırlar. Bu yüzden yumurta bırakacakları zaman bulunduğu taşıyıcı hayvanı bırakır ve toprağa inerler. Bunu, kurt yaşam deneyimlerinden bilir ve tozlu topraklar üzerine yatarak iyice toza bulanır sonra kalkar ve iyice silkelenir. Kuşkusuz bunu yaparken asalakların kimilerinden de kurtularak problemin bir

bölümünü çözer.

Problemin ancak bir bölümü çözülmüş olur; çünkü bu asalaklar kimi zaman yumurtalarını postun sık tüy ve kılları arasına adeta yapıştırırlar. Tozlu toprakta yuvarlanarak hatta ara sıra sırtını sert yerlere sürterek asalak yumurtalarından kimilerini döker. Böylece, asalak problemine bir çözüm getirmiş olur.

Kurt çeşitli yöntemlerle asalaklardan kurtulmaya çalışırken bir taraftan da yenilerinin gelmelerini önleyecek önlemleri almalıdır. Üzerindeki kan ve sidik hatta dışkı bulaşıklarını temizlemelidir. İnsanların leke çıkarmak için pudra kullanmaları gibi kurt da tozların içine yatarak postuna yapışan artıkları tozlarla kaplar. Sonra kalkıp iyice silkeyerek tozlarla birlikte artıkları da dökmüş olur. Böylece, kokulardan da kurtularak hem avlarına daha kolay yaklaşır hem de kendinin izlenmesini önler.

Kurdun çözeceği problemler yalnızca bunlar değildir. Bir başka problem de sırtındaki kan dolaşımının ağır olması yüzünden sırt ağrılarının başlamasıdır. Sırt

kaslarını sıkıştırıp açarak kana hareket sağlamak için tozların içinde yuvarlanarak hem kendini incitmez hem de kaslarını açmış, kan akımını hızlandırmış olur ki, ağrıları hemen hafifler ya da geçer.

Akciğerler sırtta yapışık olduk-

larından öteki organlara baskı yaparak tam işlev yapmalarını engellerler. Bu baskıyı azaltmak için akciğer aşağıda ve öteki organlar yukarıda olmak üzere kısa bir süre de olsa organları rahatlatmak için tozlar içine yatarak “debelenip” problemi çözer.

Kurt, köpek, kedi, at, eşek gibi hayvanların yumuşak tozlu topraklar üzerinde yuvarlanmalarını “keyif” olarak yorumlayanlar, hayvanlarda bu gibi yapay insan buluşu kavramların geçersizliğini görmelidirler. Hayvanlar dünyasında zevk, keyif, üzüntü, sevgi, aşk hatta anne sevgisi gibi kavramlar uygulanabilir değildir. Her bireyin yaptığı hareket, çıkardığı ses kendi yararı içindir. Bunlar ya korunmaya ya beslenmeye ya da üremeye yardımcıdır. Başka bir deyişle “Alt Amaç” adı verilen bu üç amacı gerçekleştirirken beliren problemlerin çözümlerinde kullanılırlar. •

Bu toprakların vatan olması için canlarını seve seve veren tüm şehitlerimizi saygıyla anıyoruz.

Şehit Eşi Olmak...

YAZAN: SÜHEYLA GÖKTÜRK

Telefonda kararlaştırdığımız saatte oradaydım. Beni gazete bayii ve çiçek satışı yaptığı dükkanın önünde karşıladı. Tanıştık ve içerideki odaya geçtik. Burası dinlenme amaçlı olarak düzenlenmişti. Bir bölümü de mutfaktı. Karşılıklı divanlara oturduk. Hal hatır sorma sırasında onu izliyordum. Adı Keziban olan bu hanımın hüznü bir yüz ifadesi ve kendinden emin bir duruşu vardı. Aslında bu bir çelişkiydi. Ama tavrı, duruşu bana bu duyguyu duyumsattırdı. Tanımlanamaz bir hüznü... “O güzel yüzüne hüznü öyle bir yerleşmiş ki, hiçbir şey onu silemez” diye düşündüm. Bir tek torunlarından söz ederken gözleri ışıltıyor ve gülümsüyordu. “Canım benim” dedim içimden... “Canım benim...”

O bir şehit eşi idi. 20 Temmuz

1974’te şehit düşen bir mücahitin eşi idi. Keziban Hanım doksanbeş günlük bebeğiyle dul kalmıştı. Zaten evleneli onbir ay olmuştu. O yıllarda Kıbrıs’ta her erkek mücahitti. Eşi, kızını da çok az görebilirdi. İşte şimdi de şehit oldu haberi gelmişti. Hüseyin’i, kızının babası artık hiç gelmeyecekti. Bunları anlatırken sakın sakın konuşuyor, yüzündeki hüznü ifadesi sanki daha da derinleşiyordu. Ben çok duygulanmıştım; ama sakın olmaya çalışıyor, gözyaşlarımı erteleyerek dinliyordum. Ailesinin destek olduğunu, kızıyla avunmaya çalıştığını, torunlarının sevgisinin onu çok mutlu ettiğini anlattı. Kızı Çilem’in (neden Çilem adını verdiğini sormadım) çok iyi bir evlat olduğunu, kendisini hiç üzmediğini, her cuma sabahı erkenden, dükkanındaki en güzel çiçeklerle, çok sevdiği ve

düşlerinde tanıdığı babasının mezarını ziyaret ettiğini söyledi. Daha sonra durdu, duvarda asılı eşinin fotoğrafına bir süre baktı ve bana dönerek şöyle dedi:

"Size bir şey söylemek istiyorum. O şehit olalı otuzüç yıl geçti ve ben hâlâ onu çok seviyorum, ben hâlâ ona âşığıyım, ben ona doyamadım."

Ürperdim, içim titredi, gözlerim doldu. "Hayır ağlamamalıyım" dedim içimden...

Elini tuttum. Duygularını paylaştığını anlatmaya çalıştım; ama konuşamadım. Bir süre öylece durduktan sonra şöyle dedim:

"Size saygı duyuyorum."

20 Temmuz 1974 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri Kıbrıs Türk halkının can güvenliğini sağlamak için bir barış hareketi düzenlemiştir. Vatan topraklarını savunan birçok mücahit ve onlara yardıma koşan Mehmetçik şehit olmuştur.

Ben de şimdi 20 Temmuz sabahındayım. Saat 05:00 gibi... Keziban Hanım her yılın bugünlerinde kendisini kötü duyumsadığını ve çok etkilendiğini söylemişti. Onun duygularını daha iyi anlayabilmek ve anlatabilmek için yazıyorum.

Öteki şehit eşlerinin de, çeşitli nedenlerle tanıdığım onlarca şehit eşi, farklı yaşamları olsa da genelde duyguları aynıydı. Eşleri yoktu. Tek başlarına yaşamı göğüslemişlerdi. Kiminin ailesi, kiminin yakınları destek olmuştu; ama hiç kimse bir evdeki baba yokluğunu gideremiyordu. "Yokluk" derken, maddi anlamda desteklerle idare ediyorlardı. Ancak, manevi olarak dedeler, dayılar, amcalar, tüm akrabalar hep yanlarındaydı. Akşam olup da herkes evine gidince... "İşte o

zaman anılar gelip karşımda durur" diyordu Sevilay Teyze... O da bir şehit eşi idi. Ama eşinin bir mezarı bile yoktu.

Yıl 1958... Eşi, meyve, sebze kamyonuyla mal

getirip götürürken bir gece kayboluyor. O günden buyana yok. Sevilay Teyze o sırada üç aylık hamile... Çevresindekiler ona "Çocuğu aldı" diyorlar. "Hayır dedim" diyor. "O kocamın bir anısı."

Şirin bir kız çocuğu doğmuş. Bana duvarda asılı fotoğrafları gösteriyor. Eşiyle nikah fotoğrafları, çocuklarının ve torunlarının fotoğrafları... Büyük boy aile fotoğrafı önünde duruyoruz. Eşi, kendisi ve tüm çocukları bir arada olan fotoğrafın öyküsünü anlatıyor:

"Herkesin aile fotoğrafı vardı, bizim yok. Özenirdim. Çocuklarla gittik sol tarafımı boş bırakarak fotoğraf çekirdik. Fotoğrafçı da sol tarafa nikah resmindeki eşimi koydu. Çoğaltıp herkese dağıttım. Herkes "Kocan mı döndü?" diye soruyordu.

Dönmedi, hâlâ da dönmedi. Ama ben ne zaman kapının önünde bir öksürük sesi duysam, kalbim çarpar "Geldi mi?" derim. Yani hâlâ beklerim. Bu kez gözyaşlarımı tutamadım, ona sarıldım, sınıksı sarıldım. Bu kadar yıldır hâlâ eşini sevmek ve gelmeyeceğini bile bile beklemek... Ne büyük aşk bu...

Yıllar geçmiş; ama büyük aşklar hiç bitmemişti. Şehit eşleri genelde evlenmemişler. Eşlerinin anısına sadık kalmışlardı. Hemen hepsinin yüzlerinde yaşadıkları hüznün derin izleri var. Çoğunun yaşları ilerlemiş olmasına karşın yaşama duruşları değişmemişti. Birbirlerine kader arkadaşlığı yapmışlardı. Yılların getirdiği alışkanlıkla dışarıda gezmekten daha çok evlerinde olmak onları mutlu ediyordu. Çocuklarıyla gurur duyuyorlardı. Onların yüzünü güldüren asıl torunları hakkında konuşmaktı. O zaman yüzlerinde güller açıyordu.

Saçları bembeyaz olmuş bir başka şehit eşi özlemlerini şöyle ifade etmişti:

"Su yan komşum her akşam

eşiyle yürüyüşe gider. Arkalarından öyle bakarım."

Hiçbir şey söyleyememiş ellerini tutup sarılmıştım.

Haklıydılar. Koskoca bir ömür geçiyordu ve yalnızlardı. Çocuklar binbir emekle, binbir zorlukla büyütülmüş okula gönderilmiş, mezuniyetlerine gidilmiş, evlendirilmiş. Hep tek başına... Elbette ki dedeler, nineler, tüm akrabalar destek olmuşlar; ama babaları yoktu bu çocukların... Anneleri bu çocuklara hem anne hem de baba olmaya çalışmıştı. O anneler ki yaşamlarını evlatlarına adanmışlardı. Onları üzensen, hep şehit analarından ve yaşadıkları üzüntüden söz edilmesi idi. Haklılar, elbette ki çok zordur şehit anası olmak, binbir emekle büyüttüğün canını kaybetmek... Şehit analarından söz ederken, aynı zamanda şehit eşlerinden de söz edilse, çünkü şehit eşleri de birçok sıkıntılar yaşamaktadırlar.

Hani bir söz vardır "Ağlarsa anam ağlar", ancak açıkça görülmektedir ki eşler de ağlamaktadırlar. Hem de üzerinden uzun yıllar geçmiş olsa da büyük aşklarına içten bağlılıkla sarılarak... Günümüzde böyle gerçek aşkların olması ve yaşatılması ne güzel... Ama ayrılıklar olmadan...

Bu toprakların vatan olması için canlarını seve seve veren tüm şehitleri saygıyla anıyorum. •

İNSANLAR YAŞADIKÇA
Mehmet Ünver

Gece yolcuları

Geç saatlerde sıcacık evimde uykuya dalmak üzereyken uzaklardan gelen bir tren ya da vapur düdüğü, yükseklerden geçen bir uçağın kulakları dolduran homurtusu bana gece yolcularını ve nedense de hep yalnız yolculuk yapanları anımsatır. Gündüz yolcularınıysa sevdikleriyle birlikte yola çıkmış ve gittikleri yerlerde kesinlikle bir bekleyenleri bulunan şanslı insanlar olarak düşünürüm. İlginç bir biçimde kendimi hep böyle olduğuna inanmaya koşullandırmışımdır. Sabah yola çıkan otobüs saatlerce süren yolculuğun ardından bir ikinci vakti küçük bir kasabada duracak, inen yolcu taş duvarlı bir evin kapısını çalacak ve pencereden uzanan yüz, onu gördüğünde, sevinçle aydınlanacaktır. Nedenini tam olarak bilemesem de gece yolcularının bu denli şanslı olmadıklarını düşünürüm. Duygularım hep yalnız olduklarını söyler. Geride bıraktıkları kimseleri yoktur ve ne yazık ki gidecekleri yerde de bir karşılayanları bulunmayacaktır. Bu acı gerçeği bildikleri için yolculuk boyunca oturdukları koltukta öylesine büzülmüş, sıkkin, buruk yüz ifadeleriyle gözlerini bir noktaya dikip kalmışlardır. Gerçekte öyle olmasa bile ben onları kafamda böyle canlandırır, hep hüznülere, yalnızlıklara yakıştırırım nedense... Belki de bitmek bilmeyen karanlık, huzursuz gecelerin insan ruhunda yarattığı karamsar duygular yüzündendir bu düşüncem... Geçmiş yolculuklarımda yalnız başlarına yola çıkmış gece yolcularının çoğunlukla cam kenarı koltukları seçip yanındaki yolcuyla hiç konuşmadan sürekli dışarıya baktıklarını gözlemlemiştim. Bence içlerinde bulundukları karamsar ruh durumunu kimseyle paylaşmak istemediklerinden kaynaklanıyordu bu davranışları...

Sanki bir sıkıntıları, akıllarına taktıkları bir dertleri vardı da, saatler boyunca gözlerini karanlığa dikip dalıp gittiklerinde onu unutacaklardı. Belki de kendilerini bu biçimde oyalıyorlardı.

Ortak özellikleri, hangi taşta olurlarsa olsunlar dış dünyayla hiç ilgilenmeyen, içlerine dönük, dokunsanız ağlayacak gibi bir şeylere küsmüş durumlarıydı. Aslına bakarsanız tüm gece yolcularının ruh durumunun böylesine karamsar olduğuna ilişkin duygu bu gözlemlerim sonucunda yerleşmiştir içime...

Yıllar önce atandığımız bir taşra kasabasında şehirlerarası otobüslerin geçtiği yola bakan bir evde oturmuştuk. Yol o kadar dardı ki, önümüzden geçip giden otobüslerin evin dışı doğru çıkıntı yapmış olan cumbasına sürtüneceklerini sanırdık. Hatta gecenin bir yarısı uykumuzun en tatlı anında geçen o koca araçların yarattığı sarsıntı yataklarımızdan fırlamamıza neden olurdu.

O sıralar ondört yaşındaydım. Kafam bir tuhaf olmaya başlamıştı. İnsanların yüzleri, o yüzlerdeki ifadeler, ne getireceğini bilemediğim gelecek, bir süre sonra arkadaşlarımdan ayrılmak zorunda kalacağım gerçeği, bir sokak ötedeki sinemadan yayılan içli müzikler, gün batımları ve soğuk geceler önceleri hiç yaşamadığım garip titreşimler yara-

tıyordu yüreğimde... Kimi yaşıt-larım okuldan kimi kızlara âşık olduklarını söyleyerek gece geç saatlerde bir yerlerde toplanıp gizlice sigara içiyorlardı. Ben herhalde kimseye âşık değildim o sıralar... Çünkü onlar gibi sigara içmiyordum. Buna karşın gece yarısından sonra uyanıp pencere kenarındaki divanımda başımı cama dayayarak o saatte evimizin hemen önünden sürtünecekmiş gibi geçen şehirlerarası otobüs yolcularının yüzlerini görmeye çabalıyordum.

Evde herkes uyuyor olurdu o saatlerde... Sessizce kalkıp gözlerimi dışarıdaki karanlığa dikip beklerdim. Bir süre sonra cadde önce güçlü bir far ışığıyla aydınlanır, ardından otobüs görünürdü. Şoför kimi geceler belki de uykuda olan kasabalıları düşünerek hızını azaltır, araç evimizin önünden yavaşça geçirdi.

Otobüsün kısık iç ışıklarında kimisi soğuk cama yaslanmış, kimisi geriye doğru kaykılmış durumda uyuyanların yanı sıra, yüzlerinde donuk bir hüznün ifadesiyle dışarıya doğru bakmakta olan yolcular görürdüm. Benim merak ettiklerim işte bunlardı. Ötekiler uyurken onlar gözlerini dışarı dikmişler, zihinlerinden kimbilir hangi düşünceler geçmekteydi. O yalnız gece yolcuları için kafamda türlü türlü senaryolar yazardım. Bun-

lardan bugün bile anımsadığım bir tanesi şöyle geliyordu:

Otobüs gece karanlığında bir dağ yoluna tırmanmaya başlar ve içersi bir anda soğur. Uyumakta olanlar bir ürpertiyle toparlanıp ceketlerini hatta paltolarını üzerlerine alırlar. Uykusuz yalnızlarsa o sırada varacakları yerde kendilerini neyin beklediğini düşünmektedirler. Onlardan biri olan genç adam şafaktan önce yorgun ve uykusuz bir durumda büyük bir kentin varoşlarında otobüs-ten iner. Elinde ağır bavuluyla epeyce yürüdükten sonra briket ve kırık tuğlalardan yapılmış bir gecekondunun önünde durduğunda o erken sa-

atte kapıyı çalıp çalmama konusunda bir süre kararsız kalır. Küçük evde köyden bir hemşerisi, çocukları, hanımı, anası ve babasıyla birlikte yaşamaktadır. Onca insan iki göz evde üst üste barınırken ona da yatacak bir yer bulunabilecek midir? Bu yüzden kararsızdır kapıyı çalmaya... Zaten gelişinden haberdar etmemiştir onları... Ya yenge surat yaparsa? Oysa saatlerdir yoldadır. Daracık otobüs koltukları arasında ayakları uyuş-

muş gibidir. Sert de olsa sırtını koyacağı bir döşeğe, iki kaşık sıcak çorbaya nasıl da gereksinimi vardır. Yine de cesaret edemez. Kapıyı çalmadan geri döner ve bir sabahçı kahvesi bulmak için yürümeye başlar. Gece yolcumuzun bundan sonra ne yapmış olabileceğini düşünürken ilginç bir içgüdüyle o saatte bile için için yanmakta olan sobamızdan odaya yayılan ısınin verdiği rehavetle yorganının altına büzülür, uykuya dalarken ona acı-maktan kendimi alamazdım.

Ailemin memuriyet atanmaları nedeniyle Anadolu'nun başka kasabalarında da kaldık. Bu kasabaların birinden tren yolu geçiyordu. Evimizin önünde bir dere, onun hemen yanında da bu tren

yolu uzanıyordu. Sonbaharın ortalarından başlayarak havanın iyice soğuyup aralık başlarında karakışın yakın tepelere iniverdiği bir yerdin bu kasaba... Uzun kış gecelerinde sobamız yaz sonunda aldığımız odunlarla hiç durmadan yanardı. Ve her gece o uzun tren katarı elli metre ötemizden homurtularla geçirdi. Onu gündüz gözüyle hiç görmediğimiz için kaç vagonu olduğuna da hiç bilemedik. Trenin ka-

sabaya girdiğinde yavaşladığını lokomotifin sesinden anlardık.

Makinenin gürültüsü geceyi bölerek yaklaşıyor, yaklaşıyor bizleri o tatlı uykumuzun içinde yakalardı. Aynı odada uyuyan dört kardeş, yataklarımızda şöyle bir kıpırdanır, sonra tekrar tatlı uykularımıza dönerdik. Özellikle ilk karın her yeri örttüğü gecelerde o trenin makinistlerini düşünürdüm. Yük katarının yolcuları olmasa da makinistleri vardı elbette... Kimi geceler yüzümü cama yaslayıp lokomotifin ve ardındaki yardımcı vagonun solgun ışıklarını seyreder, birbirine bağlı onca vagonu gecenin o saatinde Anadolu'nun bir ucundan öteki ucuna götüren görevlileri düşünürdüm. Raylar boyunca ömürleri nasıl geçiyordu? Bir ayın kaç günü evlerinde çocuklarıyla kalabiliyorlardı? O soğuk kış gecelerinde trenin içi sıcak mıydı? Üç güne yakın süren yolculuk boyunca nöbetleşe mi uyuyorlardı? Kimi yük vagonlarında koyun keçisi gibi canlı hayvanların taşındığını biliyordum. Dolayısıyla o hayvanların sahipleri ve bakıcıları da trende olmalıydılar. Onlar da görevliler gibi lokomotifin arkasındaki yardımcı vagonlarda mı kalıyorlardı? Yoksa bitmek bilmez geceler boyunca hayvanlarıyla birlikte yük vagonlarında mı yatıyorlardı? Eğer öyleyse bu vagonlar buz gibi soğuk olmazlar mıydı? O yük treni her gece langır lungur gürültüleriyle gecenin sessizliğini alt üst ederek evimizin biraz ötesinden geçerken ben başka işim yokmuş gibi bunları düşünürdüm. Belki de o insanlar Edirne'den, Kars'a değin geceler boyunca battaniyelere, kepeneklere sarınıp raylardan gelen tangır tungur seslere kulak vererek soğuk yük vagonlarının bir köşesinde uyumaya çalışıyorlardı. Tren geçip gittikten saatler sonra bile yatağımın sağa sola dönerken o an kim bilir hangi uykulu kasabaya doğru ilerlemekte olan gece yolcularını düşünürdüm.

Evimiz Boğaz'a baktığı için bugün bile uzak denizlerden gelip yağmur, kar, fırtına, soğuk hatta sis dinlemeden kimi zaman sessizce, kimi zamansa boğuk düdük sesleriyle önümüzden geçen gemilerin yolcu ve görevlilerini de düşünürüm.

Gece yarısından epey sonra Karadeniz'e doğru yol alan şilebin personelinin kimileri kamalarında uykuda, kimileriye makine dairesi ve köprü üstünde nöbettedirler. Boğaz'da karayel bu denli güçlüyse bir süre sonra açılacakları Karadeniz'de kim bilir ne denli sarsıcı olacaktır. Kaptan bunu düşünmektedir. Uzun süredir uykusuzdur. Hemen ortasından geçtikleri

koca kentte milyonlarca insan bu saatte uykudadır.

Kimi eşine, kimi sevdiği ne sarılmış, kimiyse yapayalnız... Binaların ışıkları sönmüştür. Kıyıdaki yalılarda antika mobilyalarla döşenmiş yatak odalarında uyuyanlar olduğu gibi Boğaz'ın tepelerindeki gecekondularda çocuk tek göz odada bir yığın insanın hep birlikte yer yataklarında uyuduğunu da bilmektedir kaptanımız... Ahh... Rotayı çevirmek olanaklı olsaydı da gecenin bu saatinde hırçın dalgalarıyla daha şimdiden gözünü korkutan Karadeniz yerine evinin bulunduğu güneşli Akdeniz limanına, ailesine dönebilseydi. Ne yazık ki bu olanaksızdır. Boğaz çıkışına doğru deniz iyice sertleşecek, Karadeniz'e geçildiğinde giderek yükselen dalgalar geminin bordasına vururken şiddetli rüzgar köprü üstünde uğuldayacaktır. Evine dönmeye haftalar vardır. Kaptan hüzünlenir. Koca

kent İstanbul'un iki yakasında birbirinin üstüne yığılmış gibi duran binlerce binada uyumakta olan insanların tatlı uykularını kıskanır. Hiç gerek yokken, sanki uyansınlar diye inadına geminin düdüğüne asılır. Esen şiddetli karayelin yataklarımıza değin getirdiği boğuk düdük sesi bir anlığına uykumuzu böler. Dünyanın bir başka ucundan gelen bir geminin görevlileri, yolcuları ve yüküyle az ötemizden geçip gitmekte olduğunun ayırdına varırız. Gün boyunca geçen yüzlercesinden yalnızca biridir. Düdük sesinin dağıttığı uykumuzun sersemliğiyle yataklarımızda biraz kıpırdanıp düşlerimize dönecekken bu kez alandan yeni kalkmış bir gece uçağının motor homurtuları kulağımıza dolar. Bir saniyelğine de olsa o an denizlerde, raylarda, yollarda, göklerde olan gece yolcularını düşünür sonra tekrar sıcak yataklarımıza ve uykumuza gömülüp gideriz. •

yazar.unver@gmail.com

“Sudoku”nun Yanıtları

6	5	2	7	4	8	3	1	9
8	4	3	6	9	1	5	7	2
7	9	1	2	3	5	6	8	4
3	2	8	1	6	9	7	4	5
1	7	9	5	2	4	8	6	3
4	6	5	8	7	3	2	9	1
9	3	6	4	5	7	1	2	8
2	1	4	3	8	6	9	5	7
5	8	7	9	1	2	4	3	6

Sudokuyu Yapamayanlar İçin

6	9	8	5	3	2	4	1	7
2	4	5	1	9	7	6	3	8
3	7	1	4	8	6	2	9	5
7	1	4	8	2	3	9	5	6
9	8	3	6	5	1	7	4	2
5	6	2	9	7	4	3	8	1
4	5	6	2	1	9	8	7	3
1	3	9	7	6	8	5	2	4
8	2	7	3	4	5	1	6	9

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

YAZAR DEDE VE TORUNLARI
Muzaffer İzgü

Kırmızı Işık

Üçüncü sınıftayım. Sabahçıyım. Sabahları okuluma gidiyorum. Öğleden sonra da çalışıyorum...

Öğleyin okuldan çıkınca otobüs durağına koşuyorum. Otobüse biniyorum, tam o kavşağı geçince durakta iniyorum. Koşa koşa kavşağa gidiyorum. Ve benim işim başlıyor.

İşim mi? Çantamda bir şişe su var, iki tane de bez var. Annem onları çantama koyuyor. Bezin birini azıcık suyla ıslatıyorum. Bir elimde

ıslak bez, bir elimde kuru bez, işime koyuluyorum. Kavşakta duran arabaların camlarını siliyorum.

Çantam mı? Onu oradaki ağaca asıyorum. Arada bir çantama bakıyorum. Bazen rüzgarda sallanıyor, bana “Korkma Mahmut, ben buradayım. Ödevlerini yazdığın defter içimde, kitapların içimde, kalemlerin içimde” diyor.

Biz dört kardeşiz. Evin en bü-

yüğü benim... Öteki kardeşlerim okula gitmiyorlar. Kız kardeşimin biri gelecek yıl okula başlayacak. Şimdi evin en büyük çocuğu ben olunca, çalışmam gerekliymiş. Babam öyle diyor. “Sen erkeksin, eve ekmek getireceksin” diyor.

Benim Safiye Öğretmen'im erkek değil. Eve ekmek götürmüyor mu? Bilmem ki...

Babam öyle diyor işte... İş olmadığı günler evde hep yatıyor. Yapılarda çalışıyor. Öyle her gün işi yok. Bazen bir hafta hiç işe gitmeden evde oturuyor. Bazen de kahveye çıkıyor. Orada arkadaşlarıyla oyun oynuyor.

Ben oyun oynamıyorum. Zaten çok yoruluyorum. Nasıl oyun oynarım ki? Öğleye dek okul, okuldan sonra bu kavşak, yani işim, buradan eve gidince ödevlerim var. Zaten ödevlerimi yaparken yorgunluktan gözlerim kapanıyor. Ondan sonra hop yatağa... Sabah annemin sesini duyuyorum:

“Haydi Mahmut, okul zamanı geldi.”

Ah niye geldi? Uyku öyle güzel ki... Düş öyle güzel ki... Düşümde kuş arkadaşlarımla uçuyordum. Düş işte, kuşlarla arkadaş olmuşum. Benimle konuşuyorlar. Kanatlarırm varmış. Birlikte uçuyoruz, arada bir şarkı söylüyoruz. Bir yolun üzerinden geçiyoruz, aşağıda araçlar var. Kuş arkadaşlarıma, “Ben şimdi size yetişirim” diyorum. Uçarak aşağıya

iniyorum. Araba hızlı gidiyor; ama ben uçarak arabaya yetişiyorum. Arabanın önüne konuyorum, cebimdeki bezi çıkarıyorum, arabanın camını siliyorum. Salt ön camını siliyorum. Bir bakıyorum ki, kuş arkadaşlarım da inmişler, arabanın çevresinde uçuyorlar. Her birinin gagasında birer bez, arabanın öteki camlarını siliyorlar. Bir dakikanın içinde arabayı pırl pırl ediyorlar. Arabayı kullanan teyze bize öpücükler atıyor, sonra bir paket kuru pasta veriyor. Araba gidiyor, kuş arkadaşlarımla yeşilliklere konuyoruz, kuru pastayı afiyetle yemeye başlıyoruz. İşte tam o sırada annemin sesini duyuyorum, düş gidiyor, kuşlar gidiyor, kuru pasta gidiyor. Kuru pastanın tadı öyle güzeldi ki...

Kavşağa yakın bir yer var. Orada kuru pasta da satıyorlar. Acaba bugün oradan iki tane kuru pasta alıp da yesem mi? Yoksa köfte mi? Yooo, babam çok kızar, bana “Mahmut, topladığın paranın kuruşunu bile harcamayacaksın, bana getireceksin. Ben sana harçlık vereceğim” diyor.

Veriyor. Bir simit parası... Yani benim günlüğüm bir simit... Annem çantama çökelek, ekmek koyuyor. Bazen de onların arasına bir domates katıyor. Benim öğle yemeğim o...

Tastamam üçüncü kavşağım...

Daha önce başka kavşaktaydım. Polis amcalar beni arabalarına bindirdiler, evimize getirdiler. Babamı kahveden çağırdılar. “Yaşak, bir daha bu çocuğu orada görmeyeceğiz. Görürsek karışmazız...” dediler.

Babam kafasını salladı. Polis amcalar gittiler. Ben içimden öyle bir “Ooooh!” çektim ki... Artık oyun oynayacağım, ödevlerimi yorulmadan yapacağım.

Kaç gün sürdü bu oyunlu günlerim? Bilmem ki, unuttum. Babam hangi gündü bilmem, beni okulun önünde bekliyormuş, bir dolmuşa bindik, o kavşağın orada indik.

“Mahmut” dedi babam...

“Buyur baba...”

“İşte yeni kavşağın oğlum... Biliyorsun evin büyüğü sensin. Hiç evin büyüğü sokaklarda oynar mı? Eve ekmek getireceksin. Bak ben sana ne getirdim?”

Babam iki bezi uzattı, suyu uzattı, bir şey daha uzattı.

Uf, uf, ufl.. Umh, umh, umh!..

Döner dürüm yaptırmış, sarmış naylonun içine...

“İşte yemeğin, ye yemeğini, kolları sıva...”

Kolları sıvadım. O güzel döner dürümden sonra nasıl kolları sıvamam ki... Babam az ileriye gitti, oradan beni gözetliyor.

“Bakalım Mahmut nasıl çalışıyor?”

Mahmut çok iyi çalışıyor. Bir

otomobil durdu muydu koşuyor, hemen camı silmeye başlıyor. Kimi cama dokunmama izin vermiyor. Babam “Sen onları dinlemeyor. Babam “Sen onları dinlemeyor. Mahmut, sil...” diyor.

Siliyorum, kıvrıgecin başında oturan amca bana ters ters bakıyor, ne arabanın camını açıyor ne de para veriyor.

Babam, “Olur öyle” diyor. “Hepsi para verecek değil ya...”

Vermeseler ya, hiçbiri vermeseler ya... Ben de eve hiç para götürmemsem. “Böyleyken böyle, baba” desem...

Çok kızar babam... Önce bana bağırır, sonra anneme bağırır. Daha sonra kardeşlerime bağırır.

O kavşakta da bir gün polis arabası durdu. İçinden bir polis çıktı. Yanıma yaklaşıyor. İçimde kuşlar uçuyor. Güleceğim, sevinçten bağıracağım, avazım çıktığı denli, “Kurtuldum, kurtuldum!” diyeceğim.

İıh, bağırıyorum. Polis amcaya bakıyorum. Polis amca adımı soruyor.

“Mahmut...”

Bana kaçınıcı sınıfta olduğumu soruyor.

“Üçüncü sınıf...”

Arabaya bindiriyor beni... Aralarında konuşuyorlar.

“O çocuk mu, değil mi?”

Ben yüzlerine bakıyorum. Dışım gülmüyor, içim gülüyor. Oh, akşama daha çok var. Çıkarım soakağa doya doya koştururum, İrfan’la top oynarım. Köşe başındaki dut ağacına çıkar, dut yerim.

Kardeşlerime de dut toplarım.

“İşte buradan... İşte bizim ev...”

Babam yok. Annem var. Polis amcalar beni anneme veriyorlar. Çok sıkı uyarıyorlar.

“Kocan eve gelir gelmez karakola gelsin.”

Gerisini hiç dinlemiyorum. Dut ağacı kocaman gözlerini açmış bana bakıyor, bağırıyor:

“Gel Mahmut gel, çık Mahmut çık! Dutlar şekerlendi, ballandı!..”

Uçup gidiyorum dut ağacına... Amanın bu yılın dutları ne iri, ne kokulu... Umh, Umh, Umh... Ağzım tatlanıyor,

içim tatlanıyor, dut ağacında şarkı söylenir mi? Niçin söylenmesin, dut yemeğe gelen serçeler şarkı söylemiyor mu? Söylüyorlar. Ben de söylerim.

Babam yine çok kızıyor. İçimden “Ah, başka kavşak bulmasa...” diyorum.

Daha başka şeyler düşlüyorum. Bütün kavşaklardaki kırmızı, yeşil ışıklar kaldırılrsa, Mahmut kavşakta araba beklemekten, arabaya camı silmekten kurtulsa... Öyle ya, kavşaktan hızla geçen arabaların önüne kendimi atamam ki, camlarını silemem ki...

O zaman ne yaparım, okuldan gelirim, önce sokakta oyunumu oynarım, sonra ödevlerimi yaparım. Ödevlerimi yaptık-

tan sonra kitap okurum. Kitap okumayı çok seviyorum. Ama okuyamıyorum ki... Kaç kez denedim. Yeşil ışık yanınca kitaptan kaldığım yeri açıyorum, okumaya başlıyorum, ühüüü dalmışım, kırmızı yanmış, arabalar durmuş, ben kitap okuyorum. Uf öyle korkuyorum ki... Hemen kitabı kapatıp uzaklara bakıyorum. Ya babam oradaysa, ya beni izliyorsa...

Bazı çocuklar bana gülüyorlar. Öyle hoşuma gidiyor ki... Arabanın arkasında oturan çocukla göz

göze geliyorum, bana gülüyor. Yeşil ışık yanınca da bana el sallıyor. Ben de ona el sallıyorum.

Bu kavşaktan da polis arabaları geçiyor. Daha geçen gün beni görsünler diye bir trafik arabasının camını silmek istedim. Polis bana salt, “Çocuk yapma, çiğnenirsin” dedi.

Yeşil ışık yanınca da gitti. Beni arabaya bindirselerdi ya, evimize götürselerdi ya, yine babamı karakola çağırırlardı ya...

Çağırırlar. Babam başka kavşak bulur.

Bu kavşaktan çok araba geçmiyor. Eve az para götürüyo-

rum. Babama uzatıyorum, “Az oldu baba” diyorum.

“Biliyorum” diyor.

Bana hiç kızmıyor.

Kavşağın biraz ilerisinde bir amca köfte yapıyor, böyle gezgin arabasında... Kokusu kavşağa dek geliyor. Canım köfte yemek istiyor. Ama bu kavşaktaki para çok az... O paralarla köfte yesem, babam parayı görünce kızacak. Ama canım çok istiyor. Parayı çıkarıyorum cebimden, sayıyorum. Hı yesem mi? Acaba ağzım köfte kokar mı? Babam işe gitmemişse, evdeyse kokudan anlar mı?

“Sen parayı köfteye verdin ha...”

Yıkırım ağzımı... İyice yıkırım.

Yesem mi, yemesem mi? Yesem mi, yemesem mi? Ah şuracıkta bir papatya olsaydı, yapraklarını bir bir koparsaydım.

“Ye Mahmut, yeme Mahmut, ye Mahmut, yeme Mahmut...”

Ye çıkarsa yeseydim, yeme çıkarsa yemeseydim. Ama canım çok istediği için mutlaka “Ye” çıkardı.

Yiyeyim mi?

Yiyeceğim. Köfteci amca beni görünce, “Bugün erken mi gideceksin eve?” diye sordu.

“Yooo, köfte yiyeceğim” dedim.

“Ooo işler iyi gidiyor galiba cam silici küçük” dedi.

Bana bir köfte de fazla koydu. Kavşağıma koştum. Ama bir ısırk köfte, bir koşu, bir ısırk köfte, bir koşu... Haydi bakalım gelsin şimdi arabalar... Mahmut hazır... O köfte ekmek yemiş ki, öyle güçlü ki, yüz arabanın, iki yüz arabanın camını siler. Gelin amcalar, teyzeler gelin...

“Güle güle amca, yolun açık olsun.”

“Güle güle teyze, yolun açık olsun.” •

Papaz ölmek üzere olan adamın üzerine eğildi ve belki de son öğüdünü yaptı:

“Ölmeden önce şeytanı ve onun kötülüklerini lanetle” dedi.

Adamdan ses çıkmadı. Papaz isteğini bir kez daha yineledi, ama hasta sessizliğini yine sürdürdü.

Sonunda papaz kızdı:

“Son nefesini vermek üzere olduğunu kendin de biliyorsun” dedi. “Neden şeytanı ve kötülüklerini lanetlemiyorsun?”

Hasta, güçlükle yanıtlayabildi papazı:

“Bana kızacağınıza hak versenize, papaz efendi” dedi.

“Nereye gideceğim belli olmadan kimsenin aleyhinde konuşmak istemiyorum.” •

BİLGİNİZİ DENETLEYİN

Özüm Larçın

1 10 Ocak 1920’de kurulan örgüt aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Birleşmiş Milletler
- b) Uluslararası Para Fonu
- c) Cemiyet-i Akvam
- ç) Avrupa Parlamentosu

2 İslam tarihindeki ilk iç savaş aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Cemil Savaşı
- b) Cemal Savaşı
- c) Camel Savaşı
- ç) Cemel Savaşı

3 İstanbul’da Cerrahpaşa Cami’nin bulunduğu semt aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Aksaray
- b) Kadıköy
- c) Sarıyer
- ç) Beykoz

4 Porselen ve kaolinin özel pişirilmesiyle elde edilen madde aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Reçine
- b) Çini
- c) Boya
- ç) Badana

5 Gelyana Gölü’nün bulunduğu ilimiz aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Gümüşhane
- b) Hatay
- c-) Hakkari
- ç) Isparta

6 Daha çok cami resimleriyle tanınan ünlü ressamımız kimdir?

- a) Şevket Rado
- b) Şevket Yılmaz
- c) Hacı Arif Bey
- ç) Şevket Dağ

7 Uzunluğu 50 km. ve en dar yeri 3 m. olan Hayber Geçidi hangi ülkeler arasındadır?

- a) Pakistan / Hindistan
- b) Pakistan / Afganistan
- c) Hindistan / Birmanya
- ç) Birmanya / Tayland

8 İlk konçerto bestecileri aşağıdakilerden hangileridir?

- a) Bach / Beethoven / Brahms / Chopin
- b) Çaykovski / Dvorak / Grieg / Handel
- c) Torelli / Corelli / Vivaldi / Tartini
- ç) Haydn / Liszt / Mendelssohn / Mozart

9 Hem karada hem suda yaşayabilen hayvan ve bitkilerin adı aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Ametist
- b) Amfibi
- c) Ametabol
- ç) Ametal

10 Dinsel törenlerden sonra Kuran’dan 10 ayeti yüksek sesle oku-

ma aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Aşinaga
- b) Aşiren
- c) Aşır
- ç) Aşıya

11 Yeteneği ve saygınlığıyla ünlü kadın opera sanatçısına ne ad verilir?

- a) Diva
- b) Divali
- c) Divalia
- ç) Diton

12 Tiyatro ve sinema oyuncusu, yönetmen Haldun Dormen aşağıda yer alan kurumların hangilerinden mezun oldu?

- a) Kabataş Lisesi / Oxford Üniversitesi
- b) Robert Kolej / Yale Üniversitesi
- c) Galatasaray Lisesi / Sorbon Üniversitesi
- ç) Mersin Lisesi / İstanbul Üniversitesi

13 Topun yere çarpıp havalanacağı sırada yapılan vuruş aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Vole
- b) Falso
- c) Dömvole
- ç) Pas

14 Fırın veya potayı derece derece artırarak ısıtmak aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Atrampaj

b) Atraksiyon

- c) Atreş
- ç) Atrezi

15 Osmanlı padişahlarının av kuşlarını yetiştirmek ve bakmakla görevli sınıfı aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Doğancı
- b) Kuşçu
- c) Kafesçi
- ç) Kaftanlı

16 MGK tarafından ilk YÖK Başkanlığına getirilen Prof. Dr. İhsan Doğramacı nerede doğdu?

- a) Bağdat
- b) Şam
- c) Kerkük
- ç) Musul

17 Hangi devlet hüküm sürenler başlangıçta köle olduğu o anlama gelen sözcükle adlandırıldı?

- a) Etiler
- b) Abbasiler
- c) Memluklar
- ç) Gazneliler

18 Büyük ve Küçük Antil Adaları arasındaki deniz aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Grönland Denizi
- b) Karayip Denizi
- c) Beaufort Denizi
- ç) Tasman Denizi

Yanıtlar 118'inci sayfamızdadır.

FIRÇALAYARAK
Serdar Günbilen

19'uncu yüzyılda, İsviçre'nin ortasındaki Luzern kentine yakın Pilatus Dağı'na bakarken Eduard Locher de bir düş kurdu. İsviçre'de birçok tren yolu ve köprü yapmış bu mühendis, o güne değin dağın 2132 metredeki zirvesine yürüyerek, atlarla, eşeklerle ya da güçlü kuvvetli iki adamın omuzlarında taşıdığı tahta arabalarla gidenleri zirveye trenle taşımak istedi. 48 derece eğimli, dik bir dağ yamacında zirveye ilerleyebilecek bir tren düşledi, belki de düşlerken çocukluğunda okuduğu, olumlu bakış açısını kaybetmeden her türlü zorluğun üstesinden gelen küçük trenin masalını anımsadı.

GEZDİKÇE GÖRDÜKÇE
İzlen Şen

Bir düşün gerçekleştiği dağ:

Pilatus

Düşler gerçekleşir mi? Bir insan bir dağın zirvesine adım atabilir mi? Bu iki sorunun yanıtı aynı... Kimi zaman evet, kimi zaman hayır... Bir dağın zirvesine çıkmayı düşleyerek adım atanların kimi son adımını zirveye basmak üzere atıyor, kimi de yanlış atılan bir adım yüzünden yaşamını kaybediyor dağlarda... Kimilerinin zirveye ulaşma düşü gerçekleşirken, kimilerinininki yalnızca bir düş olarak kalıyor.

Dağların zirveleri, cildi jilet gibi kesen, gözbebeklerini acıtan soğuğa karşın bizi çağırıyor sanki... Bulutların içinde, kimi zaman üzerinde olmak, belki de öteki dağların zirvelerini ve aşağıda kalan gölleri, ovaları, kentleri adeta bir kuşmuşcasına tepeden izleyebilmek düşü dağlara çekiyor bizi...

19'uncu yüzyılda, İsviçre'nin ortasındaki Luzern kentine yakın Pilatus Dağı'na bakarken Eduard Locher de bir düş kurdu. İsviçre'de birçok tren yolu ve köprü yapmış bu mühendis, o güne değin dağın 2132 metredeki zirvesine yürüyerek, atlarla, eşeklerle ya da güçlü kuvvetli iki adamın omuzlarında taşıdığı tahta arabalarla gidenleri zirveye trenle taşımak istedi. 48 derece eğimli, dik bir dağ yamacında zirveye ilerleyebilecek bir tren düşledi, belki de düşlerken çocukluğunda okuduğu, olumlu bakış açısını kaybetmeden her türlü zorluğun üstesinden gelen küçük trenin masalını anımsadı.

"Locher Dişli Çark Tren Yolu" adı verilen sistem-

le, birbirine geçen küçük dişlilerin emeğiyle, büyük bir düş gerçekteşti, küçük adımların birleşmesiyle büyük bir adım atıldı.

Locher'in 20 mühendis ve teknisyenden oluşan ekibi ve 600'ü İtalyan 800 işçiyle çalışarak yaptırdığı tren yolunda, 27 Ağustos 1888'de ilk seferini gazetecilerle yapan vagonlar ilerledikçe Eduard Locher'in deli olduğunu düşünenler düş kırıklığına uğradı. 4 Haziran 1889'da düzenli seferine başlayan Pilatus treni o tarihten itibaren meraklılarla dolup taşı. Toplam 4618 metre uzunluğundaki rayların üzerinde ilerleyen 32 kişilik buharlı vagonlar, artan istek nedeniyle 1937'den başlayarak 40'ar yolcu alan 10 adet elektrikli vagona dönüştürülünce yolculuk süresi de 70-80 dakikadan

30-40 dakikaya geriledi. Bu tren yolu, o gün olduğu gibi bugünde, en dik yerindeki 48 derece ve ortalamadaki 38 derece eğimiyle hâlâ dünyadaki en dik tren yolu...

Dağın eteğindeki Alpnachstad Tren İstasyonu'ndaki merdivenlerden Pilatus treninin vagonlarından birine binerken buranın yapımındaki emeği düşünüyorum. Raylardaki eğim nedeniyle yolcuların rahat etmesi düşünülerek vagonun içindeki koltuklar da bir merdivene dizilmiş gibi eğimli yerleştirilmiş. Mayıs başından ekim sonuna değin yolcularını taşıyan bu tren, kışın kar ve buzlar altındaki raylarını özlüyor. Baharda vagonlar raylarla buluşmadan önce Pilatus Trenyolu çalışanları zorlu bir çalışma yaparak raylarda ve tren yolunda biriken metrelerce kar ve buzı zor koşullarda temizliyorlar. Tren yolu

Fotoğraflar: Erhan Tokar

üzerindeki 5 tünelli kapatan 5'er metre yükseklikteki kar duvarlarını elleriyle açıyorlar, yapımdaki emek bugün de sürüyor.

Vagonun içinde, arkam dağa, önüm biz yükselerek uzaklaşıırken giderek küçülen Luzern Gölü'ne dönük biçimde otururken dağın zirvesine doğru çekildiğimizi duyumsuyorum sanki... Yan yana duran disklerdeki dişlilerin birbirine geçişi sayesinde aşağıdaki tren istasyonundan ve gölden yavaş yavaş yükselişimiz, yemyeşil sık ağaçların yerini sarp gri kayalıklara bırakışı, güneşin sıcaklığını dağın soğuşuna teslim edişi, dağlarda yürüyen ineklerin boyunlarındaki çanların sesi derken duruyor vagon... Aşağıdaki 20-25 derecelik sıcaklık 5-10 derecelere düştüğü için önce serin bir "Hoşgeldin" diyor Pilatus Dağı... Farklı yürüyüş

parkurlarına yürüdükçe de farklı manzaralar karşılıyor bizi...

Avrupa'nın en yüksek Noel pazarının kurulduğu bu dağın zirvesinde 5 ayrı yürüyüş parkuru var. 10'ar dakikalık kısa parkurlar 500 metre uzunluğundaki Ejderha Yolu ve 2106 metrelik Oberhaupt Zirvesi'nden oluşuyor. Ejderha Yolu'nda kayaların arasındaki tünellerden geçerken doğal pencerelerden gördüğümüz tek yönlü manzara, Oberhaupt Zirvesi'nde 360 derecelik bir manzara biçimine bürünüyor. Buradan Alpler'in Eiger, Mönch, Jungfrau ve Zimmerbei Zirveleriyle, Kara Orman, Santis Bölgesi ve 6 farklı göl görünüyor. "Biraz daha zorlu bir yürüyüş isterim" diyenlerdenseniz Chriesloch, Esel (2118 mt.) ve Tom-

yor beni... Alp güllerinin, kantaron çiçeklerinin ve buraya özgü 900 türü içeren bitki örtüsünün zenginliğinin bir bölümünü zirvede bile görmek olanaklı.

Geçmişte Alman opera bestecisi Richard Wagner'in, buraya at sırtında çıkmış İngiltere Kraliçesi Victoria'nın ve Antarktika'yı keşfeden Lincoln Ellsworth'ın yürüdüğü yollardan yürüyerek Alp Dağları'nın 73 zirvesini, sayısız gölü ve kenti keşfediyorum ben de...

Pilatus Dağı'nın tepesinde yürüyüş parkurlarına ek olarak biri 1890'da, ötekisi 1960'da yapılmış iki otel var, burada kalıp bu bölgedeki yedi farklı restoranda Alp makarnası, baharatlı peynirli fondü gibi yerel yemekler tatmanız da olanaklı. Konaklamak istemezseniz yalnızca yürüyüş, yemek, piknik, kızak, halat parkı gibi günübirlik aktiviteleri de yeğleyebilirsiniz.

Pilatus Bölgesi'ne çıkmak için farklı seçenekler var, en iyisi bir "Golden Roundtrip" bileti almak. "Golden Roundtrip" broşüründe yolculuğun süresini bile dakika dakika belirtmiş İsviçreliler... Luzern kentindeki gölden buharlı nostaljik bir gemiyle (90 dk.) ya da trenle Alpnachstad'a (10 dk.) gelebilir, oradan dişli çarklı trenle Pilatus Dağı'na çıkabilir (30 dk.), dağın zirvesinden teleferikle Frakmuntegg'e inebilir (5 dk.),

oradan da panorama gondolas adlı teleferiklerle Krienseregg'e gelebilir (15 dk.) ve son olarak da 15 dakikalık otobüs yolculuğuyla Luzern'e geri dönebilirsiniz. Bu sayede Pilatus'un olağanüstü manzarasını izleme şansının yanı sıra, Frakmuntegg'deki İsviçre'nin en uzun yaz kızağı yolculuğunu yapabilmek (1350 metrelik bir parkur), kütükler ve ağaçlar üzerinde belinize bağlı iplerle ilerleyebileceğiniz Halat Parkı'nda eğlenebilmek, Alpler'in mis kokulu çayırlarında piknik yapabilmek olanağını da yakalamış olursunuz.

Hangi aktivite için Pilatus'a giderseniz gidin, mutlaka sarp kayaların üzerinde bir tırtıl gibi zirveye ilerleyen tren vagonlarından birine binin. İnanmak ve emek vermekle bir düşün gerçek olabileceğini deneyimlemek için... Vagon dik yamaçta saatte 9-12 km. hızla ilerlerken küçük adımlarla büyük bir düşün gerçekleşmesinin olanaklı olduğunu duyumsayabilmek için... Sürekli "Yapabileceğimi düşünüyorum" diyerek, büyük lokomotiflerin bile korktuğu kocaman bir dağı aşmayı başaran küçük trenin öyküsünü anımsayarak gerçekleştirmek istediğiniz kendi düşününüzü kurmanız için...•

İzlenSen@butundunya.com.tr

lishorn (2132 mt.) zirvelerine de yürüyebilirsiniz.

Ejderha Yolu parkuruna doğru yürürken, vücudum havanın soğuşuna alışmaya çalışıyor. Güneş kimi zaman kendini gösterse de, genellikle duman duygusu veren bir bulutun içindeyiz. Simsiyah kargalar uçuyor başımızın üzerinde, ziyaretçilerin kimileri onlara ekmek atıyorlar, kırmızı montlu bir adam başındaki kargayı eliyle uzattığı ekmekle besliyor. Dağın içindeki bir tüneli andıran Ejderha Yolu parkurunun duvarlarında, 1909'da Luzern'de doğan ve aynı kentte büyüyen İsviçre'nin önemli sanatçılarından Hans Erni'nin yorumladığı efsaneler sergileniyor. Ortaçağ'da dağdaki soğuk, kasvetli ve rüzgara açık çatlakların ejderha

ve ruhların uğrak yeri olduğuna inanılıyormuş. Romalı yönetici Pontius Pilate'nin hayaletinin buraya yerleşmiş olduğu da söylenmelerden biri...

Pilatus'un zirvesinde yürürken farklı manzaralar beliriyor önümde, aşağıdaki bir tepe üzerine özenle yerleştirilmiş küçük bir oyuncak gibi duran beyaz bir kilise, kıvrılarak dağın eteklerine doğru inen bir yol, yeşilin tonlarında yamalı bir yorgan gibi duran ovalar, yorganın üzerindeki minik su birikintileri göller, etrafımızı çevreleyen öteki dağlar...

Kimi zaman dağın üzerinde, kimi zaman yanındaki merdivenlerde yürürken ne kadar yüksekte olduğumuz duygusu hiç yalnız bırakmıyor beni... Bu yükseklikte ve bu soğukta bile çevremde ince, narin, beyaz, mavimsi, mor çiçekleri görmek şaşırtıcı

Bu belgeyle resmi olarak yetişkinlikten istifa ettiğimi bildiririm. Tekrar 8-10 yaşın tüm sorumluluklarını kabul etmeye hazırım.

•Yağmur sonrası çamurlu sulara tahta parçası yüzdürmek, kayalarda yürümek istiyorum. •Çikolatanın paradan daha iyi olduğunu, çünkü daha tatlı ve yenilebilir olduğunu düşünmek istiyorum. •Sıcak bir yaz gününde bir meşe ağacının gölgesinde oturup arkadaşlarımla limonata satmak istiyorum. •Dünyanın adil olduğunu, herkesin iyi ve dürüst olduğunu düşünmek istiyorum. •Herşeyin olanaklı olduğuna inanmak istiyorum. •Yaşamın karmaşıklığını unutup yeniden küçük şeylerden fazlasıyla heyecanlanmak, zevk almak istiyorum. •Tekrar basit yaşamak istiyorum. Gü-nümün, bilgisayar arızaları, kağıt yığınları, üzücü haberler, bankada para olmadan ay sonunu getir-

YETİŞKİNLİKTE İSTİFA EDİYORUM

GÖNDERİ: HALİL CAN

me kaygıları, doktor faturaları, dedikodu, hastalık ve sevdiklerin kaybedilmesinden ibaret olmasını istemiyorum. •Yaşamın daha basit olduğu zamana dönmek istiyorum. Tüm bildiğimiz, renkler, çarpım tablosu ve ninniler, ama bu denli az bilmek bizi rahatsız etmiyor, çünkü ne bilmediğimizi bilmiyoruz ve umurumuzda da değil. Bildiğimiz tek şey mutlu olmak, çünkü bizi üzecek ya da kızdıracak şeylerden tümüyle habersiziz. •Gülümseme, kucaklaşma, tatlı bir söz, doğruluk, adalet, barış, rüyalar, hayaller ve kardanadam yapmanın gücüne inanmak istiyorum.

İşte çek defterim ve arabamın anahtarları, kredi kartlarımdan ekstreleri, gelir belgelerim... Resmi olarak yetişkinlikten istifa ediyorum. Eğer bu konuda benimle daha fazla konuşmak istiyorsanız, önce beni yakalamanız gerekli. Çünkü, ebe elim sende! Artık çıkıp "puf puf" oynama ve misket ütme zamanım geldi. Sonra görüşürüz. •

**ÇOCUK BÜYÜKLER,
BÜYÜK ÇOCUKLAR İÇİN**
Ali Murat Erkorkmaz

Paylaşmak...

Gecenlerde evden çıktım, arabamla Bağdat Caddesi'ne doğru gidiyordum. Kızıltoprak'ta her taraftan herkesin aynı anda yolun aynı yerine gitme endişeleriyle üst üste tırmanıp gerildiği noktada iğrenç görünümüne bir minibüsün bana ait olması gereken yolu kesip önüne geçmeye çalıştığını fark ettim. İçindeki sürücünün öfke ve telaş dolu yüzü de bir o kadar iğrençti. Benle savaşa girmek üzereydi sanki... Ama ben ne yaptım? Mahvettim o iğrenç yüz-lü sürücüyü...

Hemen yavaşlayıp gülümseyen bir suratla "Siz buyrun efendim" yapıverdim. Minibüs zıkkadanak durdu, şaşırıldı. Meğer o iğrenç surat, tatlı tombalak bir adama aitmiş. Minibüs de evcilleşiverdi. "Aaa, olmaz, lütfen siz buyrun" işareti yaptı. Ben de "Ölümü görün olmaz" yaptım. Adam utana sıkıla geçerken "Çok teşekkür ederim" sinyali açtı. Ben de "Bir şey değil, zaten bu yaptığımın çok mutlu oldum" lambamı yakarak yoluma devam ettim. Savaş barışa,

düşmanlık dostluğa dönüşüverdi. O sırada benim başım bir derde girse emin olun o adam bana omuz vereceklerin başında gelirdi. Oysa biz sadece o "yol"u paylaşmıştık. Paylaşabiliştik.

İçime çok hoş bir duygu gelmişti. Kavga etsem, arabamı zorla onun minibüsüne sıyirttırmayı geçmeye çalışsam ne olacaktı? Öfke, tansiyon ve sağlığını tehdit ede-

cek bilmem neler de neler... İşte savaşı kazanmıştım. O da kazanmıştı. Sadece yolu paylaşmıştık.

Pekala, dünya neyi paylaşamıyor? Neden paylaşamıyor? Yanıtını biliyoruz; ama söylemiyoruz.

Bu olaydan birkaç ay evvel de yine benzer bir noktada, kırmızı ışıkta durmuş, hasretle yeşil ışığın yanmasını bekliyordum. Uzun bir süre sonra zahmet edip yandı; ama

benim yolumu kesen diğer yolun kendilerine kırmızı yanan sakinleri durmamakta direniyorlardı.

Yaklaşık yarım dakika sabırla bekledim, sonunda bir aralık bulup geçmeye kalktım. Ama o da ne? Şöförü renkkörü olan bir minibüs taa uzaklardan kopmuş gelmiyor mu? Gayri ihtiyari frene bastım. Renkkörü şöför, önümden geçip on metre ötede gördüğü ördeğin yanında duruver-

Çizimler: Ali Murat Erkorkmaz

di. Ben de fırladım geldim minibüsün önünü kesip durdum. Öfkeyle fırlayıp renk körü şöföre bağırdım: “Yahu ne yapıyorsun? Hepimizin hayatıyla oynuyorsun!”

Adam camı açıp bağırdı:

“Sana ne?”

Açtım kapıyı, içerdekilere seslendim:

“Bir şeyler söylesenize, görmüyor musunuz? Sizin hayatınızla oynuyor.”

Hepsi bir ağızdan bağırdılar:

“Sana ne!..”

İşte bu bir hayat dersiydi. Bunlar da renkkörü şoförün duygularını paylaşıyorlardı. Hepsi o anda o şoför olmuşlardı. Bu da paylaşmanın bencil türlüsüydü.

Eski bir romandır “Robinson Crusoe”. Daniel Defoe isimli İngiliz yazar onu 1719 gibi, insana tarih öncesinden kalmış gibi gelen bir zaman diliminde yazmış. Muhtemelen okumuşsunuzdur. Adam ıssız bir adada tek başına kalır, 15 yıl oraya gelen bir yamyam ekibinin elinden esiri kurtarıp güya kendine köle yapar; ama tek başına hayat tatsız olduğundan adama İngilizce öğretilip onu Hristiyan yapıp bildiği herşeyi öğretir ve böylece kendine bir arkadaş edinir. Adını “Cuma” koyduğu bu insanla sadece adayı değil, yaşamını paylaşır. Sonunu merak eden de bu romanı alıp okur.

Beni en çok etkileyen romanlardan biridir “Robinson Crusoe”. Adam İngiltere’de eğitim görmüş bir genç. Batan geminin malları ile o ıssız adayı bir malikaneye çevirir. Toprağı işleyip hayvanları ehlileştirir falan... İnanılmaz bir serüven... Ama gelin görün ki bir yamyamla bile olsa bütün o yaptıklarını paylaşmadıkça mutlu olamaz.

Ressamlar ne yaparlar? Resim... Niye? Hayal etmeleri yetmiyor mu? Hayır. O hayallerinin üzerine bir teknik uygulayıp ruhlarında gördüklerini maddeye, yani bir bez parçasına aktarmak isterler. Sonra da onu alıp başka

insanlarla paylaşmaya kalkarlar. “Bakin ben ne yaptım” diye ortaya çıkarlar. İnsanlar da ona “Aferin, bizim ruhumuza da bir şeyler kattın” dedikçe de keyif alırlar, kendi ruhları mutlu olur. Hayallerini paylaşırlar.

Müzisyenler de öyle, şairler de, romancılar da... Tabii bütün bunlar sayesinde para kazanıp yaşamaya devam etmek de isterler; ama onlara sanat denilen olguyu yaptıran dürtünün içindeki en yoğun katmanlardan biri bu paylaşma denilen zımbırtıdır.

Paylaşmak, her insanın içinde olan bir duygudur. Annem, yediği bir şeyi bizle paylaşmasa boğazından geçmediğini söylerdi. Şükür, duyduğu bir fıkrayı cümle alemle paylaşmasa tadını çıkartamazdı.

Paylaşmanın azaldığı yerde bencilliğin arttığı varsayımından yola çıkarak bencil insanların yaşamda neler kaybettiğini düşünmekten kendimi alamıyorum. Tadabilecekleri yoğun duyguları kısır bir “sahip olma” zevkine kurban etmeleri onların en ciddi kayıplarından biridir diye düşünürüm.

Pekala, bütün bunlar bilinirken nedir insanlığın paylaşmadığı? Toprak mı? Ün mü? Zenginlik mi? Hepsi mi? Herşey mi? Deiyor mu bari?

Bir zamanlar televizyonun siyah beyaz ve griler olduğu dönemde “Alacakaranlık Kuşağı” di-

ye bir dizi vardı. Kadının biri bahçede çiçek dikerken torağın altında gömülü küçük bir kutu buluyordu. İçinden çıkan kolyeyi boyuna takıyordu. Kolye tılsımlıydı ve kadın “Dur” diye bağıncı kendi hariç tüm dünya duruyordu. “Devam” deyince de devam ediyordu. Bunu öğrenen kadın evde ne zaman patırtı gürültü olsa “Dur” deyip herşeyi durduruyor, işini bitirince de “Devam” diyordu. Markete gidip “Dur” deyip alışve-

rişini yapıyor, kuyruğa girmeden marketten çıkıp “Devam” diyordu. Herşey güllük gülistanlıktı, ta ki ABD ile Rusya arasında çıkan hızlı bir anlaşmazlık sonucu Rusya’nın ABD’ye, ABD’nin de Rusya’ya birer nükleer füze fırlatana kadar... Füzelere hedeflerini vurmadan birkaç saniye önce kadın “Dur” deyip füzeler dahil herşeyi donduruyordu; ama “Devam” diyemeyeceği için de hareket eden tek şey kendi kalıyordu. Bütün

sevdikleri heykel gibi kalıyorlardı. Tüm dünya kendisine aitti; ama paylaşacak kimsesi kalmamıştı.

Bu film hâlâ rüyalarımın girer. Gerçekten insanın yalnız kalması ve yaşadığı güzellikleri paylaşamaması ne kadar acı olmalı.

Yaşamım boyunca dünyanın dört bir köşesine (sanki dünya köşeli imişcesine) gidip muhteşem güzellikler yaşadım. Her bir

köşesi özenle işlenmiş çok lüks otellerde kalıp çok lezzetli yemekler yedim. Bütün bunları sevdiklerimle paylaşmak istedim. Yoksa, en süper manzara bile, yanınızda paylaşacak bir sevdiğiniz yoksa bir gün sonra sıkıcı bir tabloya dönüşür. Çok lezzetli bir yemeği nasıl anlatırsınız ki? Oysa salak bir sandviçi abuk sabuk bir atmosferde çok sevdiğiniz biri ile paylaşırken öylesine mutlu olabilirsiniz ki...

Pekala, dünya neden paylaşa-

mıyor? Neyi paylaşamıyor?

İnsan çocukken dünya büyüktür, geniştir ve zaman sonsuzdur. Büyüdükçe dünya küçülür, daralır ve zaman çok hızlı akarak bitme sinyalleri vermeye başlar. Her ocak ayında, baharda papatyaların açmalarını görüp göremeyeceğinizi düşünmeye başlarsınız. Hele 60 yaşına gelmişseniz, papatyaların açılmalarını görseniz bile bunun kalan yaşamınızda en çok 10-15 defa olacağını düşünüp geri saymaya başlarsınız. O zaman bu basit olayın ne kadar değerli olduğunu fark edersiniz. Oysa çocukken üstüne basıp geçersiniz papatyaların... Gençlerle bu duygunuzu paylaşmak istersiniz; ancak onlar bunun için hazır değildirler. Sizi en çok yaşadıklarınız anırlarlar.

Benzer bir sorunu da çocuklar yaşarlar. Oyuncaklarını kapıp size gelirler. Siz gazetenizi okurken veya televizyonda haberleri izlerken nasıl olup da oyuncakla oynama keyfini almak istemediğinize hayret ederler. Nesiller arası “anlaşılamama” sorunu gerçekte “paylaşamama” olgusundan kaynaklanmaktadır.

Farklı zevkler ve farklı gereksinimler, farklı talepleri doğurur. Ortak talebe arz, paylaşmayı mümkün kılar. Acaba bu nedenle mi dünya bir türlü paylaşamıyor?

Spor karşılaşmalarında da durum benzerdir. Sporcular ortak bir heyecanı paylaşırlar. 11 kişi-

lik bir futbol takımında golü atan hücumu uğrar. Diğer oyuncular onu mıcıklayıp taşan duygularını açığa çıkartırlar. Oysa aynı futbol tek kişilik takımlarda oynansa paylaşılan heyecan böylesine kocaman olabilir mi?

Seyirciler için de durum aynı... Onlar da ortak bir duyguyu paylaşıyorlar. Takımlarının renklerinde giysiler edinip şarkılar söyleyerek maça gidiyorlar. Bir çoğu bu paylaşmayı fanatizm boyutuna çıkarıp döner bıçaklarına sarılıyorlar. İşte böylesine yoğun bir duygu bu paylaşma duygusu...

Müzik, paylaşma duygusunun en temel öğelerinden biri... Bırakın konser salonlarındaki yoğun atmosferleri, bir rakı sofrasında söylenilen “Biz Heybelide Her Gece Mehtaba Çıkardık” şarkısı, herkese hem mehtabı hem de Heybeliada’yı anında paylaştırmayıverebiliyor. Münir Nurettin “Bir Tatlı Huzur Almaya Geldim Kalamış’tan” derken milyonlara insanla o huzuru, o duyguyu paylaşmıyor mu?

İstiklal Marşı’mız gibi diğer ulusların milli marşları da aynı görevi görmezler mi? Ulusal duyguların paylaşılması için ortam oluşturmaz mı? En milliyetçi olmayan adam bile Olimpiyat Oyunları’nda birincilik kürsüsüne çıkan vatandaşı madalya alırken ulusunun milli marşını mı-

rıldandığında onu paylaşmadan durabilir mi?

Beatles döneminde dünya gençliği neyi paylaşıyordu? Müziği mi, kâküllü gençleri mi yoksa ortak bir duyguyu mu? Onlar paylaşmayı paylaşıyorlardı.

“68 kuşağı” diye konuşulan 1948 ve civarı doğumlu insanların en büyük ideali dünyayı paylaşabilmektir. Savaşlar yerine çiçekleri ve sevişmeyi seçen bu neslin yarattığı paylaşma fırtınası,

ş, insanlık tarihinde Fransız İhtilali’nden bile etkili olmuştur.

İş yaşamlarında insanlar her ne kadar ekip çalışmalarına girseler de paylaşma ögesi maddi çıkarların ardında kalacağından bu duygudan nasiplerini tam anlamıyla alamazlar. Oysa okullarda çocuklara ekip çalışması yaptırmak paylaşma duygusunu pekiştirecektir. Ortak projelerde ortak duyguları birlikte yaşamak ufak beyinlere paylaşma tohumu-

ları ekecektir. Bunu fark eden Batılı birçok okul hemen hemen her dersin içine ekip çalışmaları yerleştirmiştir. Çocuklar paylaşmanın getirdiği heyecan, keyif ve sorumluluk ile ders ile oyunu harmanlayıp hem daha verimli

olmakta hem de eğlenmekteler.

Dünya paylaşmak içindir. İsteyene Jüpiter'i bedava veriyorum. Güle güle kullansın. Paylaşmadıktan sonra neye yarar?•

AliMuratErkorkmaz@butundunya.com.tr

Genç ve güzel bir kadın, her katında dört dairenin bulunduğu bir apartmanda oturuyordu. Katındaki üç dairedeki komşuları ise, yeni evli bir çift, zaman zaman birlikte olan genç bir çift ve gözleri görmeyen bir kişiydi.

Genç ve güzel kadın bir gün banyoda duş yaparken kapı zili'nin çaldığını duydu. Kurulanmaya zaman bulamadan vücudunu bir havluyla sardı ve kapıyı açtı. Karşısında, komşularından yeni evli çift vardı.

"Bizi kutlayabilirsin" diye bağırdı sevinçle yeni evli çift... "Şimdi doktordan geliyoruz. Bir çocuğumuz olacak."

Genç ve güzel kadın yeni evli çifti kutladıktan sonra banyoya döndü ve duş yapmayı sürdürdü. Fakat aradan çok geçmeden, kapının zili yine çaldı. Genç ve güzel kadın yine kurulanmaya zaman bulamadan vücudunu havluyla sardı ve kapıyı açtı. Karşısında bu kez, sevgili olan çift vardı.

"Bizi kutlayabilirsin" dedi onlar da... "Bugün karar verdik, evleniyoruz."

Genç ve güzel kadın onları da içtenlikle kutladıktan sonra kapıyı kapattı ve yine banyoya gelerek duş yapmayı sürdürdü. Fakat birkaç dakika sonra kapısının zili yine çaldı.

Genç ve güzel kadın, kapısını kişinin bu kez gözleri görmeyen komşusu olduğundan emindi. O nedenle banyodan çıkınca vücudunu havluyla sarma gereği duymadı.

Kapıyı açtığında ise, yanılmadığını anlamıştı. Karşısında gerçekten de gözleri görmeyen komşusu vardı.

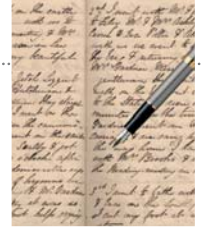
O da büyük bir sevinç içindeydi.

Gözleri görmeyen komşusu önce, "Harika, harika, harika" diye bağırdı, sonra da heyecan ve sevinçle yerinde zıplamaya başladı:

"Beni kutlayabilirsin" dedi. "Şimdi doktordan geliyorum. Artık görüyorum."•

UNUTAMADIĞIM ANIM

Kayhan Mete

Okul müdürüm

Yaşamımızı etkileyen anılar ya da insanlar zaman zaman sislerin arasından ansızın çıkar, gelirler.

E şime, "Yine hafızamda bir paketin fiyonkları çözüldü" diye heyecanla seslendim. Sanki sihirli bir el zaman zaman bu paketlerin iplerini, fiyonklarını çözüyor. Benim bile şaşkınlıkla, heyecanla izlediğim anılar, olaylar dizisi hafızamın ekranına geliyor.

Olay, Sivas'ta ilkokulda geçti. Öğretmen okulunu Sivas'ta okudum. Öğretmen okulundan mezun olurken staj olanağını okuduğum ilkokulda müzik dersinden, Atamızın gençlik marşı olan "Dağ Başını Duman Almış" marşıyla vermiştim. Bu güzel bir rastlantıydı.

Kışa sormuşlar, "Nerelisin?" demişler, "Erzurumlu'yum; ama Sivas'ta konaklarım" demiş. Kışın konakladığı günlerden biriydi o gün yine, Sivas'ta... Okul bahçesi, yer yer çamur ve kar sularıyla doluydu. Öğrenciler bu çukurların çevresinde halka olmuşlar, oynuyor, şakalaşıyorlardı.

Ansızın bir öğrenci beni arkamdan itti, olduğum gibi çamura uzandım.

Zil çaldı, herkes sınıflara koştu. Birinci sınıfta öğrenciydim. Öğretmenim bayandı. Beni dinledi; fakat bir çare bulamadı. Çantamı elime verdi. Evime gitmemi söyledi.

Okulun çıkış yolu müdürün odasına bakıyordu. Bu yol üzerinde, kitabeler yazılı tarihi bir kapıdan geçiliyor, yola çıkılıyordu. Morarmış ellerim, elimde çantam, ıslak okul kıyafetimle, çıkış kapısına doğru yürüyordum.

Aniden, sert bir biçimde defalarca pencere camı vuruldu. Bir el beni çağırıyordu.

O el beni koridorda karşıladı, elimden tuttu ve odasına aldı. Okul müdürümüzü aldı o el...

Müdür büyük bir ciddiyetle beni dinledi ve "Beni izle" dedi.

Sınıfları dolaştık. Sonunda beşinci sınıfta bir dershaneyle girdik.

Bayan öğretmen ve öğrenciler ayağa kalktılar. Arka sırada oturan bir öğrenciyi tanıdım. "İşte bu" dedim. "Beni iten bu..."

Müdür dört beş adım yürüdü ve o öğrenciye bir tokat attı. Si-

nıfta bir sessizlik oldu. Eğitime gelen bir davranıştı bu... Müdür, bu olayı odasında öğrenci, sınıf öğretmeni ve benimle eğitim kuralları içinde çözebilirdi.

O da bir öğretmendi. Eğitim psikolojisi ve eğitim kurallarını elbette biliyordu. Yaşamımızda, duygusallık ve önyargılarla davrandığımız anlar olmuştur. İşte böyle bir andı o an... Okulun ikinci katı, büyük camlı bir pencere ve o pencerenin arkasında kısa boylu, mavi elbiseli dinamik ve ağırbaşlı bir öğretmen...

Başöğretmenimin adını bilmiyorum, onu bir daha da gördüğümü anımsamıyorum.

Saçlarıma ak düştü, yüzümde yılların izi var; fakat onu unutmadım, bundan sonra da unutaçağımı sanmıyorum.

Yaşamım boyunca bana, olaylara seyirci kalmamam gerektiğini öğretti, adalet kavramının yüceliğini öğretti, adil olmayı öğretti ve... Adil olurken neyi yapmam gerektiği yanısıra, neyi ve üstelik nasıl yapmamam gerektiğini de öğretti. •

İki arkadaş bir gün sinemaya gittiler. Filmde bir at yarışı sahnesi vardı ve iki arkadaştan biri, ötekine “Var mısın iddiaya, ben birinci at kazanır diyorum” dedi. Arkadaşı bunun eğlenceli olabileceğini düşündü ve hemen bu öneriyi kabul etti. Kendi de ikinci atın kazanacağını söyledi. Sonunda iddiayı, ikinci ata oynayan arkadaş kazandı ve parasını aldı.

Ertesi gün, kaybeden, arkadaşını telefonla aradı ve şunları söyledi:

“Dünkü film vardı ya... İşte ben onu daba önce seyretmiştim. İçim rabat etmedi, bunu söylemek için aradım” dedi. Fakat arkadaşının aklı karışmıştı:

“Peki madem daba önce seyretmiştin de neden birinci ata oynadın?” diye sordu.

Bu soruya karşılık arkadaşının verdiği yanıt bayli ilginçti:

“Eeee, sürpriz ata oynadım!” •

“Bilginizi Denetleyin”in Yanıtları...

- 1) Cemiyet-i Akvam • 2) Cemal Savaşı • 3) Aksaray • 4) Çini
- 5) Hakkâri • 6) Şevket Dağ • 7) Pakistan / Afganistan • 8) Torelli / Corelli / Vivaldi / Tartini • 9) Amfibi • 10) Aşîr • 11) Di-va • 12) Robert Kolej / Yale Üniversitesi • 13) Dömirole • 14) At-rampaj • 15) Doğancı • 16) Kerkük • 17) Memluklar
- 18) Karayip Denizi •

MEMLEKET ÖZLEMİ

İlyas Halil

Çeşme Çayı

Gün, elimde köpüklü kahve fincanı, kokusu ile kanat bulurum, renkleri ile sevinirim. İçtiğimi bilince mutlu, günü kahve kokusu sanmak güzel... Bir içimlik olduğunu bilmek zor olmuyordu.

Düşlerim hep fukara dü-şü... Fincanımdan bir nefes koku... Nerede olduğumu bilir, güneşin geleceği yolu bilir, karşılamaya çıkardım.

Gözümü açınca her sabah bir kadın sesi... Bir aşk-ı meşk mırıldanır. “Gel” der. “Seni bekliyorum. Gel dostum ol. Arkadaşım. Çırlıçıplak yaşayacağım günü seninle sevincimden... Kahve kokusuym, elinde tuttuğun güneş köpüklü fincandan...”

İnanmasam, gözümü açsam, biliyorum kömür tozu bir karanlık bulacağım.

Yaz başı... Vakit, öğleye yakın... Montreal’in göbeğinde, Bankalar Caddesi... Ay başına çok var. Bu ülkede göçmen isen ay başından kuyruğuna kadar hep ay sonu... Hep cep boş, paran bitmiş.

Penceremin altı Place D’armes Meydanı, mezar sessiz... Günün bu saatinde gürültüden ge-çilmez olmalıydı.

Bu an, köpüklü kahve fincanı olmalıydı gün... Oysa dışarısı şimdi, 1930 yılından bir yaprak... Büyük depresyon başlamış. Korku ve umutsuzluk... Kara öcüler fakirin yüreğinde... Yer altı karanlıkları mağaralardan fışkırıyor. Yara-dan sızan kan gibi sokaklarda, insan yüzünde... Karanlık, midede açlık, yürekte korku...

1930 yılı penceremin altı... İşsizler elinde çorba tası sıraya girmiş. Notre Dame Katedrali’nin kapısında bekler. Kara giyinmiş yaşlı kadınlar, sakalı uzamış keçi işçiler... Kilisenin ön kapısından giriyor, karanlığa dalıyor, ilahi bir karanlıkta kayboluyorlar.

Yarım saatir açları, yoksulları seyrediyorum. Ağır yürüyor korku yüklü insanlar, kilisenin kutsal karanlığında yok oluyorlar. Katedralin arka kapısına baktım, kiliseden çıkan yok. Oysa 1930 depresyonu çoktan bitmişti. Ve iktisatçılara göre 1930 geri gelmeyecekti.

Bugün takvimde yeni bir tarih... 2008 Ekim ayı... Bu uzak geleceğe nasıl atladım. Anlayamadım.

Oysa 24 saat önce 1971 resesyonunu yaşıyordum. İstatistikler işsizliğin Kanada'da yüzde yediye çıktığını gösteriyordu. Mahallemizde çocukların üstü başı eski... Komşum Joe, küçük kızına okul için yeni urba almak istiyordu. Mısırlı komşum oğluna "Babuuj" arıyordu. Ayların uzayıp paranın güneşte kar eridiği yıldız, o alçak 1971...

O sabah bankada meslektaşım Harvey'e "Bugün öğle yemeğine" dedim, "Osman'ın Çayevi'ne gidelim. Birer dolara çıkarız."

Osman'ın yeri Place D'armes Meydanı'na yakındı. Bizi asık bir suratla karşıladı.

"Yine çay ve zeytinli sandviç mi?" dedi.

"Evet" dedim.

"Borsa kötü gidiyor" dedi. "Ne dersiniz düzelecek mi?"

"Deve bu" dedim. "Neresini nasıl düzelterek bilen yok. Sabırlı olmak gerek. Sen nasılsın?"

"Pek iyi değilim" dedi. "Karga sessizliğinin meydanı doldurduğu gün sıkıntılarım çoğalır. Dünya ağzımda kinin, zehir durur.

"Sabah uyandım 'Yine o günlerden biri' dedim. 'Çayevi boş, işler kesat... Bankacıların suratı asık... Ne gelen var ne giden...' Kargalarımından kurtulmak için kavga edecek birini arıyorum,

pencerem karanlık... Birini dövmek için bahane arıyorum. İki gözümün ikisi şaşı... Notre Dame Katedrali'nin kapıları yamuk... Kapıyı düzeltmek istedim, kilisenin kuleleri yana eğildi, yapının üstüne devrilecek. Yapının yerini değiştirmek istedim, rüzgar esti, kuleyi fıskiyeli havuza devirdi. Yardıma koşmak istedim, ayağımın biri kısalmış, topallıyorum.

"Kurtuluş yok. 'Osman' dedim. 'Yaşamının yasak olduğu gün bu. Biri 'Çeşmen kurudu' diyor. 'Bu diyardan çek git' diyor."

"Ağlasam, gözlerim Arabistan çölü, kum kuru... Dünyaya küfretmek istedim. Sövülecek can bulamadım. O anda çayevine pejmurde kılıklı bir adam girdi.

"Bu çayevinin sahibi kim?" dedi.

"Hoş geldin. Ne istedin?"

"Garip bir yolcuyum" dedi. "İyonya'dan geldim. Uzun yoldu. Fakirim... Adım Isus... Açım,

parasızım... Lütfen beni dilenci sanma. Karnımı doyuracağın ekmeğin karşılığında sana Cysus'ten getirdiğim çayı vereceğim. Bu çay seni akşama kadar sevindirecek. Katıla katıla güler gibi sevineceksin. "Bu çayı nasıl daha önce içmedim?" diyeceksin. İnan bey, bu akşam mutlu uyuyacaksın. Karşılığında kuru ekmek istiyorum. Bundan böyle ezilmiş insan olduğuna inanacaksın. "Var olmayı becerdim" diyeceksin. Çay seni

şaşırtacak, seni düşündürecek, seni güzel bir yalana inandıracak. Kandırılmanın kötü olmadığına sevineceksin. Karşılığında vereceğin hepsi bir kuru dilim ekmek... Seni aldattığım için nasıl sevindiyim göreceksin, sen de aldatıldığını memnun olacaksın. Sana tanımadığın bir kızın mendil salladığını düşleyeceksin."

Osman'ın yabancı yolcuya ne diyeceğini merak ettim. Ağır 1971 resesyonunun içindeydik. İşsizlik artıyordu. Bankalar kredi musluklarını kısmış, tüketim düşüyordu.

Isus adlı bir gariban Cysus'ten getirdiği çay karşılığında karnını doyurmak istiyordu.

Cysus, Batı Anadolu'da bir

kaza... Montreal'i kasıp kavuran resesyon ile ne ilgisi vardı. O anda Cysus kaosta bir mahalle olmalıydı. Cysus Çayı'nın resesyona ne faydası olabilirdi. Düşündüğümü anlamış gibi "Faydası var" dedi Isus... "Anadolu'da bin yıl arpayı buğday niyetine yedik. Bin yıl yalanı gerdik, çektik kendimize gerçek yaptık. Susuz topraktı toprağımız... Nehirlerimizde akan topraktan bigane akardı, bağ, bahçe sulamazdı. Anadolu'da çi-

çek bazen kokar, bazen de kokmayı unuttur, çiçek olduğunu bilmeden dökülür giderdi.

"Yöremizde yanan tüten bir güzellik vardı. El ile dokunabiliyordum. Her yerdeydi, herşeydi. Nisanda güldü, hazıranda yabani ot kokusu, ağustosta gecelerin sesi... Çıplak kadındı. Bir dardak su olurdu pınardan, susuzken... Yeni yıkanmış bir salkım kara üzüm, güneş batımı karanlığında...

"Güzelliği görmek gerek. Tedir-

gin etmeliydi bizi... Tedirginlik güzelliğin uyardıran dili... Elde bir fincan sıcak çay... Bunu getirdim sana Osman Emmi..."

Isus lafını bitirince Osman'ın gözlerinin içine baktı:

"Ne dersin Osman Emmi, ne dersin?" de-

di. Karnımı doyuracak mısın?"

Bir anda Osman'ın yüzü aydınlandı:

"Tanrı konuğu Isus ocağıma hoş geldin" dedi. "Kara gününe ışık verdin. Beni teskin edecek bir yalan arıyordum. Yalnız Cysus neresidir bilmiyorum. Cysus Çayı'nı duymamıştım."

"İyonya'dan geliyorum" dedi Isus... Kapı kapı İyonyalı arıyorum. Hayatlarına mutluluk katma-

"Güzelliğin kapı komşumuz olduğunun farkında değil. Güzellik burnumuzun dibinde, bizimle nefes alıyor. Kuşlarla ötüyor. Çiçeklerle açıyor. Yağmurla toprağımızı ıslatıyor. Bir dakikalık sükunet için var olduğumuza seviniyoruz. İşte çay bize bu dakikayı verecek."

ya geldim. Cysus yani Çeşme Çayı sana küçük gerçeklerin acısını, karanlığını gösterecek. Hayatını acı görecek, üzüleceksin. Ama bununla büyük gerçeği aramayı becereceksin. Büyük gerçeğin herşeyde var olan küçük güzellikler olduğunu anlayacaksın.”

“Dediğinden bir anlam çıkaramadım” dedi Osman...

“Küçük güzelliklerden, büyük gerçekten söz ediyorum” dedi Isus... “Güzelliğin kapı komşumuz olduğunun farkında değiliz. Güzellik burnumuzun dibinde, bizimle nefes alıyor. Kuşlarla ötüyor. Çiçeklerle açıyor. Yağmurla toprağımızı ıslatıyor. Bir dakikalık sükunet için var olduğumuza seviyoruz. İşte çay bize bu daki-

kayı verecek. Seni kandırmıyorum Osman Emmi... Sen kendine kan, kendine ‘Osman bu çaya inan’ diyeceksin. Yalansız bir güzellik bulacaksın. Büyük gerçeği, küçük güzellikte bulacaksın. Atalarının yaşadığı asude Cysus’un mutlu günlerine kavuşacaksın.”

“Cysus mutluluğu nedir?” dedi Osman...

“Büyük güzellik zincirinin bir halkası olduğunu anlayacaksın.”

“Anlamadım” dedi Osman... Çayın ne katkısı olacak?”

“Hiçbir katkısı olmayacak. Bir ayı gibi, bir arı gibi yaşam zincirinin halkası olduğunu duyacaksın. Adını tevekkül koyacaksın.”•

halililyas@yahoo.ca

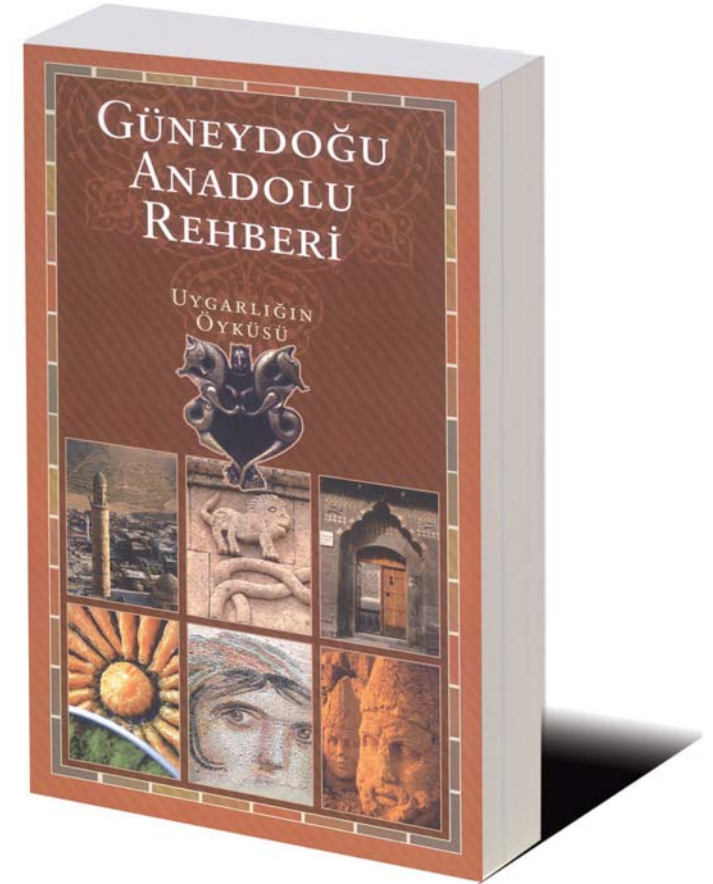
Sol gözü takma olan bir adam sıcak bir havada, çok kalabalık bir otobüste yolculuk yapıyordu. Bir süre sonra sıcaktan bunalan ve yolculuktan sıkılan adam, takma gözünü çıkardı ve gözüyle adeta bir oyuncak gibi oynamaya, onu havaya atıp tutmaya başladı.

Biraz sonra durumun ayırdına varan yolcular debşetle irkildiler ve hep bir ağızdan “Ne oluyor böyle, ne yapıyorsunuz?” diye sordular. Adam gayet sakin bir biçimde gözünü havaya atıp tutmaya devam ederek yanıt verdi:

“Hiiiç, burada canım sıkıldı da ön taraflarda yer var mı diye bakıyordum!..”•

İstanbul'dan Gaziantep'e uçakla ilk kez gidecek olan bir yolcu, havayolları danışma bürosundaki görevliye, uçağın İstanbul'dan Gaziantep'e ne kadar sürede gideceğini sordu. Danışma görevlisi önündeki çizelgeye bakmadan önce “Bir dakika, efendim” deyince, adam önce teşekkür etti, sonra da kendi kendine söylenerek gitti:

“Bu uçak dedikleri araç amma da hızlıymış meğer...”•

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

FÖTR ŞAPKALI ADAM

YAZAN: BEKİR ÖZGEN

Alnı açık, başı örtük bir adamdı benim babam... Ben beni bildim bileli, dışarılık takım giysisi üstünde ve lacivert fötr şapkası başında gezerdi. Silindirik lacivert şapkasını, boyun eğdiklerine değil, selama durduklarına çıkarırdı.

Her akşam eve dönüşünde, mahallenin çocukları onun yolunu gözler, cebinden şeker eksik etmeyen şeker amcalarını beklerlerdi. İçlerinden bir tek Devrim, tatlı ve renkli armağanını alınca, ötekiler gibi onun yanından ayrılmaz, kendisini kucağına alması için her türlü numarayı yapardı. Dileği yerine gelince de, Şeker Amca'sının fötr şapkasını başından alıp kendisininine geçirir,

ardından da, gülerek seslenirdi: "Ben Cumhuriyet oldum!"

Bir gün kasabaya cumhurbaşkanının geldiği duyuldu. O gün, fötr şapkalı babamı görmeye alışık olmadığımız bir heyecan sardı. Evden çıkmak istemiyor, bir ayağı ileri giderken öteki geri geliyordu. Başı açık dışarı çıkmayı, kendine yediremiyor olmalı ki, kapağının arkasında Atatürk'ün imzası olan cep saatini sık sık çıkarıp bakıyor, zaman kazanmaya çalışıyordu. Sonuçta, "Önce cumhuriyet!" deyip dış kapıdan sokağa attı kendini... Gittiği her yeri, şapkası başında değil, elinde adımlarken, onun bu garip görüntüsüne ilk şaşırın kasabamızın delisi Veli oldu. Yanında oynamakta olan çocuklara dönüp, "Şu

hale bakın! Şeker Amca'nızın şapkası elinde kalmış. Cumhuriyetin aslı gelince, vekiline gerek kalmamış" deyiverdi.

Veli'den beklenmeyen bu sözcüklerle çarpılmış dönen babam, afallayıp kalmıştı. O gün nereye gitse, usunda bir cumhuriyet, bir de delilikle velilik arasında gidip gelen o söz vardı.

Emekli olduğunun ikinci yılıydı babamın... Bir sabah, öğretmenlik yaptığım okula geldi. Şapkası başında, yekeleli takım elbisesi üstündeydi; ama duruşunda, hareketlerinde bir tuhaflık vardı. Beni bir köşeye çekip "Oğlum" dedi gözleri yerde... "Annemi de yanıma alıp hacca gitmek istiyorum. Fikrini sorup, helalliyini almaya geldim."

Şaşırmıştım. Bir evladın, baba üzerinde ne hakkı olabilirdi ki! Yüzümün kızarıklığını saklayarak, "Babacığım" diye söze girdim. "Bugüne değin, senin kişiliğin ve yaptıklarınla gurur duydum. Herkesin inancı kendine özgüdür. Sizin ve annemin kararlarına da saygı duyarım. Ancak değil mi ki benim düşüncemi soruyorsunuz, söyleyeyim. Bu kutsal gezi için ayırdığınız parayla iki üç yoksul öğrenci okutsanız, daha iyi olmaz mı? Hem paramız ülkemizde kalır, hem de..." deyip sustum.

Babam düşünceli ve tedirgin

bir sessizliğe gömüldü. Ağzından iki çift sözcük olsun çıkmadı. Tüm güzellikler sizlerin, kendi doğrularım benim olsun dercesine arkasına bakmadan geldiği gibi yanımdan uzaklaştı.

Bu konuşmanın üzerinden iki ay ya geçmiş ya geçmemişti. Annem ve babamı kasabanın hacı adaylarıyla birlikte, uzunca bir arab konvoyu eşliğinde, kırk elli kilometre uzaklara değin yolcu etmek tüm kasabalılar gibi biz yakınlarına da düştü. Dönüşlerinde de, aynı yerde karşıladık onları... Kâbe yolcuları, kadınlı erkekli, düz sade kasabalılar olarak uğurlanmışlar; yüzleri nurlanmış, gözleri ışıltanmış; itibarları zirveye çıkmış hacılar olarak karşılanmışlardı.

O günün akşamında, kasabamızın bilgeatası, bir punduna getirip "Görüyorsunuz değil mi öğretmenim?" diye kulağıma seslendi. "Babanız, bugüne dek yoksulları kolladı, on onbeş yıl boyunca üç dört yoksul öğrenciyi birlikte okuttu da ne oldu? Arkasından yürüyen, önünden karşılayan mı çıktı? Ama hacı olunca, durum birdenbire nasıl da değişiverdi. Sanasınız kasabalıların sevgisine zam yağdı, saygınlıklarına bereket indi."

Oracıkta mıhlanıp kaldım. İçim burkulmuş, yorum yapamaz olmuştum. Neydi gerçekten onları böylesine el üstünde tutturun güç? Kendi kendime, "Öğretme-

nim” dedim. “Öğrendiğin bu gerçekler, ne yazık ki okuduğun kitaplarda yok.”

Bu düşünceler kafamı kurcalayıp dururken, babamın hac yolculuğuna katılan arkadaşlarından biri yanıma yaklaştı. “Kara yeğenim” dedi. “Babanız, fötr şapkasını sınıra varıncaya değin başında taşıdı. Arabistan topraklarında takkesiyle birlikte hacı oldu. Yurduna döner dönmez de, cumhuriyetçi kimliğine dönerek, fötr şapkasını tekrar başına geçirdi.”

Yıllar sonra, babamı kaybettiğimiz gün, kasabamızın gazetesi “Halkın Sesi” şunları yazdı:

“Yitiriyoruz, neyiz mi varsa güzelden yana derken, Atatürk’ün devrim sev-

dalısı fötr şapkalı güzel adamı da bizlere el salladı. Acı çekmeyenlere acıyormuşçasına sessiz, sedasız aramızdan ayrıldı. Kasabamızın illeri gelenleri olsun, geride kalanları olsun; çoluğu çocuğuyla herkes, dik duruşlu, alçak gönüllü Ömer Bey’in ardından gözyaşı döktü. İnsanlar sel olup arkasından aktı. Onca sevenlerinin gözü önünde onu yudular yıkadılar; çarşı camisine götürüp arkasından dua ettiler. Kasaba gömütlüğüne varıncaya

dek lacivert fötr şapkasını tabutunun yanında taşıdılar. En sonunda da, o yarı solgun şapkayı başucundaki mezar taşının üstüne diktiler. Hacılığı, bilgeliği, erdemleri, yaptıkları yapamadıkları nesi varsa hepsi toprağın altında, bir tek o cumhuriyet simgesi şapka toprağın üstünde kaldı.”

Yaşam yorgunu bizler de, o fötr şapkalı adamın, babamın, ölüm yaşına yaklaştığımızda, kasabamızın yerel yönetiminden bir çağrı aldık. Dünle bugün, devrimle evrimin buluşması adına baba ocağımıza çağırılıyorduk. İçimi tuhaf bir heyecan kaplamıştı. Geçen zaman çok şeyin değişimine tanıklık edip cumhuriyet köprüsünün altından nice sular akıtırken, birbirlerinden çok uzaklara düşmüş

olan biz kasabalı okumuşları bağrına basmaya hazır mıydı? O günü ipe çektim. Düşle gerçeği yerli yerine koyamadan, iki gün önceden yollara düştüm. Dağın dağa kavuşmasını beklemeden, varıp ulaştım ilk göz ağrım, ana kucagım kasabama...

Toplantı yerimiz olan Atatürk heykelinin önüne geldiğimde, gördüklerime inanmadım. Özlemeyi iyi bilen, ama kavuşmakta hep acemi kalan ne kadar eski

dost varsa, ülkenin dört bir köşesinden, hatta dışarılardan, erinmemiş yorulmamış kalkıp gelmişlerdi. Hiçbir şeyin eskisine benzermediği bir zaman ve mekanda, kısa bir süre için de olsa, birbirimize kavuşabiliştik.

Sarılp öpüşmelerden, ayaküstü hoşbeşlerden sonra, çarşının orta yerindeki eski bronz Atatürk’ü arkamıza alıp, ortak bir geçmişin insanları olarak, topluca bir anı fotoğrafı çekirmek üzere yan yana dizildik. Kocalarını kocatan eşlerimizin yokluğunda, onları çatlatırcasına neşeli pozlar vermeye hazır sayılırdık.

Çocukluk arkadaşımız Foto Hasan, fotoğraf makinesini alıp karşımıza geçtiğinde, babamı tanıyan, seven çok kişi vardı aramızda... Foto Hasan, güler yüzle poz vermeye hazır olan bizlere, bir kamerasının arkasından baktı; onu bırakıp elini siper ederek, bir de iki çıplak gözle süzdü hepimizi bir bir... Bekliyor, eli deklanşöre gitmiyordu bir türlü... Olmayan, eksik bulduğu neydi ki?.. “Devrim!” desek, o aramızdan ayrılmak çok olmuştur. Dayanamayıp sordum:

Bu Yazının Yazarı Bekir Özgen’le Tanışın

Bekir Özgen, 1936’da Kayseri, İncesu’da doğdu. 1960 yılında Dil, Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Filolojisi’ni bitirdi. 1963’te Kayseri Lisesi’ne İngilizce öğretmeni olarak atandı. Kazandığı sınavlar sonucu, önce Fulbright Bursu’yla 1967’de ABD’de, ardından Avrupa Konseyi Bursu ile 1968-1969’da İngiltere’de yüksek lisans öğrenimi gördü. 1970 yılında atandığı Bornova Anadolu Lisesi’nden 1985’te emekli oldu. Yazarın altısı İngilizce, yirmiki yapıtı bulunmaktadır. Bunlardan yedisini, büyük ödül (birincilik) almış eğitim ve sosyal-bilim araştırmalarıdır. Bekir Özgen’in değişik dergi ve gazetelerde makaleleri yayımlanmaktadır.

YAŞAMDAN YANSIMALAR
Nuray Bartoschek

SEVGİMİZ HIÇ TÜKENMESİN

Dünya başına yıkılmıştı sanki... Daha üç gün önce mutluluktan havalara uçan “Sonunda tüm yaşantım boyunca karşılaşacağım en doğru insanı buldum” diye ıslıl ıslıl gülümseyen gözlerden şimdi inci taneleri dökülüyordu. “Yalanmış” dedi. İsyanı yüreğine sığmıyordu.

“Söylediği tüm sevgi sözleri yalanmış, nasıl da inandım böyle... Hâlâ aklım almıyor, bir insan nasıl iki günde bu denli değişebilir” dedi. “Bir insanın bunu yapabilmesi için ya hasta ruhlu ya da çok kötü kalpli olması gerekir.”

Oysa bu denli sarsılmaması, tüketim toplumunda sevgilerin de acımasızca ne denli büyük bir hızla tüketildiğini, gerçek sevgiyle günümüzde çok kolay karşılaşmayacağını bilmesi gerekirdi. Ama belli ki, hazırlıksız yakalanmıştı bu kez...

Onun sesiyle uzaklaştım düşüncelerimden... “Yorgunum” dedi.

“Yorgunum... Hem de çok... Bir daha asla güvenemem kimseye...”

Elimi omzuna koydum, “Vazgeçme, insana ve yaşama olan umudunu yitirme n’olur.” dedim.

“Ben inanıyorum ki, yüreğinde sevgi çiçeğini soldurmamış insanlar da var. Onlar böyle kolayca harcamıyorlar sevgilerini... Onlar, hâlâ umutla yüreğinde gerçek sevgiye yer olan insanlarla yollarının kesişmesini bekliyorlar. Sen yeter ki insana olan umudunu taze tut, bir gün doğru zamanda ve doğru yerde karşılaşacaksın doğru kişiyle.”

Ne yazık ki giderek daha sık karşılaşır olduk bu isyanlarla... Tüketim toplumunda yaşamının bedelini ödüyoruz hep birlikte... Önce dostluklar bir pula satıldı, kahvelerin hatırı kırk yıldan kırk dakikaya indi. Yalan, dolan, üçkağıt, hile derken savaşlar bile kanıksandı yavaş yavaş...

Televizyonlarda canlı savaş yayını görüntüleriyle, kopan kol-

lar, bacaklar havada uçuşurken akşam yemeklerini yemeye devam etti insanlar duyarsızca... Sevgisizlik sardı yavaş yavaş dört bir yanımızı... Kopan kolların bacakların yerini kopan yürekler aldı giderek... Her köşe başında sevgiye susamış yaralı bir yürekle karşılaştık.

Yaşam sözlüğündeki en önemli sözcük olan “Sevgi” özensizce, bol keseden kullanılmaya, “Seni seviyorum” tümcesi, “Çikolatayı çok seviyorum” dercesine söylenmeye başlandı.

Bu nedenle “Seni çok seviyorum” diyen kişi ertesi günü gönül rahatlığı ile “Benim karnım doydum, daha fazla çikolata yemek istemiyorum” diyerek arkasında yaralı bir yürek bıraktığını umursamadan yoluna devam ediyor. Hatta kimi zaman çikolatayı bile suçluyor “Zaten çok tatlıydı, mideme ağır geldi” diyor uzaklaşırken...

Oysa yaşam sözlüğündeki en özenle kullanmamız gereken sözcüktür “Sevgi”. Ağızdan çıkmadan önce yürekte duyumsanmalıdır dolu dolu... “Seni seviyorum” dediği zaman insan, damarlarında dolaştığını duyumsayabilmelidir sevginin...

Dün size sevgi masalları anlatan insan, en küçük bir sorun karşısında arkasını dönüp uzaklaşıyor, sorumluluk almaktan korkuyorsa, ağlamayın o insanın arkasından lütfen... Çünkü o gerçek sevgi değildir ve gözyaşlarını hak etmiyordur.

Ve sizi yaralı bir yürekle ardına bakmadan bırakıp giden de yaşamı boyunca gerçek mutluluk ve huzuru asla bulamayacak, yalan sevgi kırıntılarıyla avunarak ödeyecektir sevgisizliğin bedelini...

Gerçek sevgi sorumluluk duygusudur, korkmamaktır, gerekirse tüm dünyaya meydan okuyabilecek denli güçlü olmaktır. Gerçek sevgide saçma sapan intikam ya da gurur hesaplaşmaları yoktur. Seven insan, sevdiğini yitirmek uğruna özür dilemesini de bilir gerekirse... Susmaz. Söylediklerinden çok söyleyemedikleriyle gecikmiş olmaktan korkar.

Anlamını yitirmeyecek denli eskitmeden, ama sık sık dile getirir sevgisini... İster ki, karşısındaki gerçekten duyumsasın damarlarında ne denli yoğun bir sevginin dolaşmakta olduğunu...

Şubat ayı, sevgi ayı olarak kutlanıyor dünyanın pek çok ülkesinde... İnsanlar deli gibi alışveriş yapıyor, sevgilerini pahalı armağanlar sunarak kanıtlamaya çalışıyorlar. Oysa gerçek sevgi maddesel kanıt istemez. Dokunursun, duyumsarsın, davranışların ve sözcüklerinle duyumsatırsın ne denli yürekten sevdiğini... Gerçekten seven insan bunu yapmak için yılın yalnızca bir gününü, bir ayını

beklemez, her dakika, her gün, her ay, yaşamının her anında duyumsar ve duyumsatır sevgisini... İşte siz de bu sevgililer gününde yaralı bir yürekle, ne denli yalnız olduğunuzu duyumsuyorsanız, hemen toparlanın lütfen... İlk iş olarak kendi yaralarınızı kendiniz sarmanızı öğrenin.

Kendinizi kucaklayın ve gerçek sevgiyi ne denli hak ettiğinizi fısıldayın kulağınıza...

Sonra hiç korkmadan, içeriden sınırsız kapattığınız yüreğinizi aralayın. Ardına dek açmanıza gerek yok, gerçek sevgi bir kapı aralığında da süzülüp geçer yüreğinize ve başköşeye

oturur. Ve en önemlisi umutlarınızı taze tutun. İnsana ve yaşama olan umutlarınızı...

Yaşamda her şeyin bir anlamda zamanlamaya bağlı olduğunu unutmayın. Kimi zaman bir saniye ile uçağı kaçırarak ya da doğru zamanda, doğru yerde olduğunuz için bir kazadan kurtulmanız gibi, doğru insanla da, doğru zamanda ve doğru yerde karşılaşacağınıza olan inancınızı yitirmeyin yeter ki... Yüreklerimizde sevgilerimiz hiç tükenmesin, sevgi dolu bir ay değil, sevgi dolu bir yaşam dileğiyle...•

NurayBartoschek@butundunya.com.tr

Orta yaşlardaki bir çift dağ başında oturuyordu. Adamın tek zevki her gün gazete okumaktı. Fakat adam çok tembeldi ve gazete almak için dağın eteklerindeki bakkala gitmez, eşini gönderirdi. Fakat bu durumdan eşi çok rahatsızdı.

Bir gün bu duruma son vermek için bakkaldan 7 tane gazete aldı ve evde bir yere sakladı. Hafta boyunca da aynı günün gazetesini, sanki yeni almış gibi verdi.

Hafta sonunda akşama doğru, adam okuduğu gazeteden başını kaldırdı ve eşine şöyle seslendi:

“Karıcığım, görüyor musun dünyada ne abmak insanlar var. 7 gündür aynı adam, aynı yerdeki ağaca arabasını çarpıyor!”•

Bir akıl hastası bulunduğunda kaldırımdan karşıya geçti ve rastladığı ilk görevliye sordu:

“Affedersiniz, karşı kaldırım nerede acaba?”

Görevli şaşırıp ama yine de yanıtladı:

“İşte burada...”

Aklın hastası bu yanıttan boşlanmadı:

“Lütfen biraz ciddi olur musunuz?” dedi. “Aynı soruyu biraz önce orada sordum, burayı gösterdiler!”•

Mimar Sinan'dan Zeka Pırıltıları

YAZAN: ERAY DİNÇER

Türk yapı sanatının “dahi” unvanlı büyük ustası Mimar Sinan’dan günümüze, dehasının kanıtı başta camiler, medreseler, köprüler ve şifahaneler gibi birçok yapıtlar yanı sıra, zekâsının pırıltısını yansıtan birçok olaylar, anılar da kalmıştır.

1489 yılında Kayseri’nin Ağırnas Köyü’nde dünyaya gelen bu büyük usta, 48 yaşında atandığı imparatorluk başmimarlığı görevinde 50 yıl bulunduktan sonra, 1588 yılında İstanbul’da öldü. Mimar Sinan, 99 yıllık yaşamından sonra İstanbul’da, Süleymaniye Camisi’nin arka bölümünde kendisi için yaptırdığı çok sade, açık kemerli türbesinde şimdi sonsuzluk uykusunu sürdürmektedir.

Süleymaniye Camisi

Yaşam öyküsünü önceki sayılarımızda ayrıntılarıyla açıkladığımız Mimar Sinan’ın, aşağıdaki yazımızda ise, zekâsının bugüne değin canlılığını koruyan pırıltılarını göreceksiniz.

“Birkaç yıl önce, Süleymaniye Camisi’nin tüm yükünü sırtlayan taşıyıcı kemerlerin ortalarındaki kilit taşlarının zamanla aşındığı saptanmıştı.

“Eğer çözüm bulunamazsa, koca caminin kısa bir süre sonra yıkılması kaçınılmazdı. ‘Elde yazılı bir proje olmadığı için’ bu taşların nasıl değiştirileceği bilinmiyordu.

“Türkiye’nin en yetkin mühendis ve mimarlarından bir kurul oluşturuldu, onların görüşlerine başvuruldu; fakat bir sonuç

alınamadı. Tartışmalar sürerken, mimar ve mühendisler kemerleri inceliyordu.

“Bu arada bulunan bir kağıt parçası, Mimar Sinan’ın imzasını taşıyan mektuptu. Mektup günümüz Türkçesi’ne çevrilince, ortaya şöyle bir metin çıktı:

““Bu notu bulduğunuza göre, kemerlerden birinin kilit taşı aşındı ve nasıl değiştirileceğini bilmiyorsunuz.’

“Bu notta Mimar Sinan, kademe kademe, kilit taşının nasıl değiştirileceğini anlatıyordu.

“Bu oyuk içinde yer alan bir şişe içindeki notta şöyle yazıyordu:

“Her kim bu taş eskidiğinde yenisiyle değiştirmek isterse, eski taşın yerine takılacak yeni kilit taşını iki tarafından yağlı iple taşısın, bir taraftan sokup öteki taraftan çeksın ve sonra ipin dı-

şarıda kalan kısımlarını kessin.'

"Heyet, Sinan'ın söylediklerini aynen yaptı.

"Süleymaniye Camisi böylelikle kurtarıldı.

"Bu mektup şu an Topkapı Sarayı'nda saklanıyor."

"1950-1960 arası bir tarihte inşaat mühendisi, mimar ve jeofizikçilerden oluşan bir Japon heyeti Türkiye'ye geldi. Heyet İmar ve İskan Bakanlığı'ndan izin alarak, ülkemizdeki tarihi yapıları incelemeye başladı. Ayasofya'yı, Yerabatan Sarıncı'nı gezdikten sonra, sıra Sinan'ın kalfalık yapıtı Süleymaniye Camisi ile Sinan'ın öğrencisi mimar Davut Ağa'nın yapıtı Sultanhmet Camisi'ne geldi. Ja-

ponlar bu camiler üzerinde günlerce inceleme yaptılar. Her geçen gün şaşkınlıkları daha da arttı. Çünkü Japonlar daha ilk incelemede, camilerin gevşek bir zemin üzerine inşa edildiğini anladılar. Ama bunca yıl, bu camilerde bir çatlak bile olmasına akıl sır erdiremediler.

"Bunun üzerine Türkiye programının gerisini tümüyle iptal edip bu iki cami üzerine yoğunlaştılar. Araştırmalarının sonucunda herhangi bir sarsıntı sırasında bu iki caminin sabitlenmediğini, aksine yerinde oynayarak yıkılmaktan kurtulabildikleri ortaya çıktı.

"Minareleri incelediklerinde ise şaşkınlıkları daha da arttı. Minarelerin çok daha gelişmiş bir raylı sistem mekanizması üzerine oturduğunu ve her yöne yaklaşık 5

derece yatabildiğini gördüler.

"Daha derin araştırma yapmak için Edirne'ye, Sinan'ın ustalık yapıtı Selimiye Camisi'ne gittiler. Oradaki olağanüstü sistemleri görünce, şaşkınlıkları iyice arttı. Aylarca uğraşarak Selimiye'nin tüm gizlerini çözdüler.

"Japonya'ya döndüklerinde Sinan'ın gizlerini uygulamaya sokarak, kentlerini Sinan'ın kullandığı sistemlerle kurup muazzam gökdelenler diktiler. Gelişmiş ülkelerin gökdelen yapımında kullandıkları çoğu sistem, yüzyıllar önce Sinan'ın geliştirdiği mekanizmalardır."

"Bir gün Selimiye Camisi'ne girenler, kubbenin altında bir Japon'un ayaklarını kibleye doğru uzatmış, sırtüstü yattığını gördüler. Hemen Japon'u, 'Burası kutsal bir yer. Bu biçimde yatmak bizim inançlarımıza göre saygısızlıktır. Lütfen oturun ya da ayakta durun' diyerek uyardılar. Ancak, Japon trans vaziyetindeydi, gözlerini ayırmadan, şöyle sayılıyordu:

"Bu olanaksız. Ben yılların mühendisiyim, bu kubbe var olamaz. Düş görüyorum. Bu kubbenin orada o biçimde durması fizik ve matematik kurallarına aykırı...

"Bu olanaksız, orada hiçbir şey yok, orada hiçbir şey yok..."

"Selimiye Camisi'nin zemini gevşek topraktı. Bu nedenle minarelerinin yakın zamanda yıkılacağına ayırdına varıldı. Uluslararası bir grup bilim adamı toplandılar. 'Nasıl kurtarırsınız bu minareleri?' diye kafa kafaya verdiler. Sonuçta en son teknoloji olan metal kelepçelerle minarelerin temellerini sabitlemenin en iyi çözüm olduğuna karar verdiler.

"Minarelerin temellerini açınca, koymayı düşündükleri kelepçelerin aynısıyla karşılaştılar. Mimar Sinan'ın, yüzyıllar öncesinden aynı şeyi düşündüğü böylelikle ortaya çıktı."

"Mimar Sinan'ın, Selimiye Camisi'nin kubbesini o genişliğe oturtmak için 13 bilinmeyenli bir denklemi, matematiğin bilinen 4 ana işleminden farklı, beşinci bir işlem yaratarak çözdüğü söylenir.

"Ayrıca minarelerin şerefelerine çıkanların merdivenlerden çıkarken ve inerken birbirlerini görmemeleri ise, büyük bir dehânın ürünüdür. Almanlar aynı sistemi meclislerinin önündeki dev kürede kullandılar. Mimar Sinan bu sistemi 2 metre çapındaki minarelere yüzyıllar önce monte edebilecek bir dehâdır. Almanlar'ın dehâsı ise, o çirkin metal yığınının Selimiye'den fazla turist çekebildiklerindedir."•

GÖZLEMLER, İZLENİMLER

Engin Ünsal

Brüksel'in yolları taştan...

Geçen yıl üç kez Brüksel'e gittim. Tümü soğuk ve karanlık günlere rastladı ve Brüksel'den hiç zevk alamadım. Son gidişim de ötekiler gibi sendikacılık konularıyla ilgiliydi; ama sonuncusu çok önemliydi. Uluslararası bir sendika Türk sendikaları ve bu alanda yapılması gereken değişiklikler konusunda AB'nin Genişlemeden Sorumlu Bakanı Oli Rehn'e bilgi vermek üzere 17 Kasım'da beni Brüksel'e davet etmişti. Belirlenen günde çok

sıkı korunan AB merkezine bir dizi güvenlik taramasından sonra girebildik. Uluslararası sendikanın Belçikalı yöneticileri bana eşlik ediyordu. Bizi bir Finli kız karşıladı ve şifreli kapılardan geçirerek Oli Rehn ile buluşacağımız toplantı salonuna götürdü. Az sonra Sayın Rehn yanında bir

Finli, bir Yunanlı yardımcısı ve Finli sekreterleriyle geldi. Sayın Rehn, Finli olduğu için yardımcılarının da çoğunlukla Finli yurtaşlarından oluşması beni şaşırtmadı. Siyasette kural her liderin, her bakanın kendi takımı ile görev gelmesidir. Demek AB'de de aynı kural işliyordu. Sayın Rehn'e yarım saatlik bir sunum yaptım. Yardımcısı ve öteki Finli sekreter kızlar her dediğimi not ettiler. Sonrasında Sayın Rehn isteği ile fotoğraflar çekirdik ve binayı terk ettik.

Brüksel'de o öğleden sonra tek başıma gezindim ve kent merkezindeki binaların görkeminden çok etkilendim. Birçok sütunlu binanın üzerinde anlatılamayacak güzellikte heykeller vardı. O heykeller ve kabartmalar o yüksekliğe nasıl yapılmış ve o canlı gibi duruşları nasıl işlenmişti. Her binanın önünde

uzun uzun durarak o görkemi büyük bir zevkle seyrettim. Daha sonra Belçika'nın tarihi ve geçen yüzyıl boyunca sürdürdüğü sömürgeci politikaları aklıma gelince duyduğum bu hayranlıktan utandım. O görkemli yapıların temelinde Afrika'nın, Asya'nın ezilmiş insanların alın teri ve kanı vardı. Örneğin Kongo'da Belçika'nın sömürgeciliğine karşı çıkan, ulusuna özgürlük isteyen siyasetçi Lumumba, Belçikalı askerler tarafından hunharca öldürülmüştü. O güzel görüntülerin altına insan emeğinin ve başka ülkelerin değerlerinin sömürülmesinin yattığı düşüncesi, o binaları gözümde iskambil den şatolar gibi yıktı.

Brüksel göçmenlerin, göçmen işçilerin çoğunlukta olduğu bir kent görünümünde... Kara derili Afrikalılar'ın, sarı benizli insanların sokakları doldurması beni şaşırttı. Sanki Belçika yurtaşları kenti terk etmiş gibiydi. Türkler'e de sıkça rastladım. Çoğunlukla döner dükkanları vardı ve hangisinin önünden geçsem hepsi doluydu.

Havaalanına giderken Türk Mahallesi'nden geçtim. Brüksel'in en bakımsız bölümüydü. Helal Kasap, Helal Market, Bereket Fırınlarnının çokluğunu yadırgadım. Beni şaşırtan başka bir şey Brüksel'in ana caddele-

Yazarımız Engin Ünsal AB'nin Genişlemeden Sorumlu Bakanı Oli Rehn'le

rindeki dilenci bolluğuydu. Dilenenleri inceledim. Bunlar Tunuslu, Cezayirli, Kongolu ve Belçikalıydı. Belçika sosyal devleti kuramamış diye aklımdan geçirdim.

Dönüşüm THY ile oldu. Bir ara yanımdaki koltuğa THY'de dispeçir olarak çalışan Sevda Tantan adında çok girişken, çok aydınlık düşünceleri olan bir bayan oturdu ve bana havacılık iş kolunda kadın girişimleri ve kadın pilotlar konusunda çok güzel bilgiler aktardı. Kadınların hava taşımacılığında nasıl etkili olmaya, sorumluluk taşımaya hazırlandığını anlattı.

Gece yarısına doğru Yeşilköy'e indik. Türkiyem gene yalnız, ama güzeldi. •

enginunsal34@smileads1.com

1001 Güzel Söz

Derleyen: Halil Can

İNSANIN yapabileceği en büyük kötülük kendisine olan güvenini kaybetmesidir.

Lytton

FELAKET, dost sayısını bir anda sıfıra indirir.

W. Shakespeare

HİÇBİR şey silahla kazanılan utku denli geçici değildir.

Chateaubriand

NE kadar geriye bakarsanız, o kadar ilerisini görebilirsiniz.

W. Churchill

SADELİK, iyilik ve doğruluk olmayan yerde büyüklük yoktur.

Tolstoy

İYİ bir başlangıç başarının yarısıdır.

André Gide

GÜLMESİNİ bilmeyen bir insan yalnız ihanet etmekle kalmaz, kendi yaşamını bile bir ihanete dönüştürür.

Carlyle

KİTAPLAR hiç solmayan güllerdir.

Herrik

MUTLULUĞU engelleyen şeylerden biri, yaşamdan çok fazla mutluluk beklemektir.

Fontenelle

GÜLEN insan, güneşe benzer. Girdiği yer aydınlanır.

George Sand

EĞER doğru yolda olsan bile orada oturup kalırsan, ezilirsin.

Will Rogers

ÇALIŞMAK bizi üç büyük beladan kurtarır: Can sıkıntısı, kötü alışkanlıklar ve yoksulluk...

Voltaire

İNSANIN kalbindeki mutluluğa olan susuzluk hiçbir zaman söndürülememiştir.

Jean Jacques Rousseau

YAŞAMDA yapılacak o denli çok yanlış vardır ki, aynı yanlış yapmakta ısrar etmenin anlamı yoktur.

Sartre

ŞUNU unutmayın: Herşeyin yok olduğunu düşündüğünüz anda, gelecek hâlâ yerindedir.

Bob Goddard

GÖZLE GÖNÜL ARASI

Dr. Mehmet Uhri

Herkes biraz yabancıdır

Gökova koylarını içeren mavi yolculukta tanıştık Ferit Kaptan'ı ve "Yabancı" adlı teknesini... Az konuşması ve ciddi görüntüsü nedeniyle başlangıçta kendinden pek haz etmemiştik. Gün boyu teknenin dümeninde oturup ara sıra motorla ilgileniyordu. Çevresindekilerle ilgilenmiyor gibiydi. Keyifli ve uzun bir yolculuk sonrası Akbük'e demirlemiştik. Karaya çıkmaya hazırlanıyorduk ki, kaptan birkaç saat sonra yağmur ve rüzgar yiyebileceğimizi körfezin karşı kıyısına hareket etmemiz gerektiğini söyleyince önce itiraz ettik; ama dinlemedi. Akbük'ün o koyu mavi berber sularında ve el değmemiş plajında gözümüz kalarak daha sığ ve kuytu koyları olan İngiliz Limanı'na vardığımızda rüzgar şiddetlenmiş tekneyi sallamaya başlamıştı. Az sonra başlayan yağmurla birlikte tadımız kaçmıştı. Öteki yatların sakinleriyle kıyıdaki derme çatma yapılara sığınmak zorunda kalmıştık. Yağmur şiddetini giderek artırıyor, uzun süre yağacak gibi görünüyordu.

Ferit Kaptan teknesinden ayrılmamış, o yağmurda yelkenleri ve pala-

marları tekrar tekrar denetliyor, çapanın halatını gerginleştiriyordu.

Yanına gidip “İyi ki Akbük’te tutulmadık bu yağmura, hayli hırpalanacaktık” dedim. Kafasını kaldırıp baktı yanıt vermeden pruva yelkeninin bağlarını sıkılaştırdı. Sonra yanıma gelip eliyle kuzeydeki koyu bulutları gösterdi:

“Zamanında ayrılmışız Akbük’ten... Bu havaya açıkta yakalansaydık içiniz dışınıza çıkardı. Haziran sonu hep böyledir. Ortalık birden ısınır yaz gelir; ama hava henüz ikna olmamıştır. Bahardan kopmamak için direnir. Olan denizin üstündekilere olur.”

“Bir süre daha burada kalaçağız anlaşılan.”

“Hayırlısı bakalım. Şimdilik kıyıdaız. Tadını çıkarın.”

Güverteadaki eşyaları yerleştirip sabitlemesine yardım ettim. Hayli ıslanmıştı. Kurulanırken 8 yıldır teknesiyle Ege’de yolculuk yaptırdığını, ondan önce de büyük gemilerde açık deniz kaptanlığı yaptığından söz etti.

“Açık deniz kaptanlığı bildiğim kadarıyla hayli prestijli ve kazançlı bir iş. Neden bıraktınız?”

Limana yanaşan yelkenlinin üzerimize doğru geldiğini görüp atik davrandı, pruvadan uzattığı uzun sopa ile gelen tekneye yön verdi. Teknenin kaptanıyla göz göze geldiler. Bizim-

ki kaşlarını çatı, hiç sesini çıkarmadı, teknedekiler de elle-riyle özür dileyip demirlediler.

“Pusulayı şaşırmak derler ya? Benim ki de öyle bir şey. Hem söyler misin? Prestijli olmanın neresi güzel?”

“Yani pişman değilsin öyle mi?”

“Değilim elbet. Kıyıda bir kahve içelim biraz ısınalım orada anlatayım. Burası giderek kalabalıklaşıyor. Havayı gören tekne sığınmak için buraya gelir. Oturacak yer kalmayabilir.”

Kıyıda kahvelerimizi yudumlarken yine o suskun donuk haline dönmüştü, Ferit Kaptan...

Gözü sürekli limana gelen giden teknelerdeydi. Gerçekten de koya demirleyen yatların sayısı hızla artıyordu.

Sormamız üzerine bulunduğumuz koya Birinci Dünya Savaşı’nda Alman savaş gemilerinden kaçan İngiliz gemilerinin girip gizlendiği için İngiliz Limanı dendiğini Ege’nin mavi sularının aksine suyun burada koyu turkuvaz renkte olduğunu anlattı. Teknesi Yabancı’yı sorunca yüzü aydınlandı:

“Açık deniz kaptanlığında biriktirdiğim parayla aldım bizim Yabancı’yı... O olmazsa aç kalırım.”

“Dönmez misin kaptanlığa?”

“Dönemem artık. Dedim ya, bir kere pusulayı şaşırdık.”

Daha sonra doğma büyüme İstanbul Heybeliadalı olduğunu

babasının da denizcilikle uğraştığını denize düşkünlüğünün çocukluktan başladığını anlattı. Denizden söz ederken o soğuk, suskun adam gitmiş deniz sevdalısı konuşkan sıcak biri gelmişti:

“Denizi hep sevdim. On yıldan fazla dünyanın tüm denizlerini dolaştım. Açık denizlerde aylarca kıyıya çıkmadan yolculuk ederdik. İşte orada günün birinde pusulayı şaşıyor insan...”

“Nasıl yani?”

“Bir gün Tiren Denizi’nde Cagliari açıklarında önümüzde duran “Freedom” (“Özgürlük”) adlı yelkenliye takıldı gözüm... Teknedekiler güle oynaya eğleniyor, denize girip güneşleniyor müzik dinliyordu. ‘Ben niye orada değilim? Niye buradayım?’ diye sordum kendime... Geminin pusulası gideceğimiz yolu gösteriyordu; ama içimdeki pusula başka yöne gitmem gerektiğini fısıldadı bana... Yol ayrımındaydım sanki... Özgürlük orada önümde duruyordu. O gün bıraktım açık denizi...”

“İyi, ama denizin özgürlüğü çağırıştırdığı, denizcilerin özgürlüklerine düşkün oldukları bilinir hep... Burada çelişki yok mu?”

Fincanında kalan kahvenin telvesine baktı bir süre...

“Doğrudur. Denizci özgürlüğe düşkündür. Ama iki tip denizci

vardır. O söylediğin denizciler gerçekten özgür olmak için açık denizleri seçer. Zor adamlardır. Onların geride bağlantısı yoktur. Hep ileriye ve hep pusulaya bakarlar. Benim gibilerse geride bıraktıklarından kaçıp kurtulmak için açılır denizlere... Kendinden kaçtığı için de hiçbir zaman özgür olamaz. Karaya da dönemezler. Günün birinde gerçeği kabullenip kıyıya yakın durmayı seçer, ayağa yere bassın isterler. Denizden gelen özgürlüğün kokusunu içine çekerler, bu da onlara yeter.”

Bir süre sustu. Gelen yeni yatları gösterip teknesinin yanında olması gerektiği bahanesiyle kahve için teşekkür edip ayağa kalktı. Masadakilerden biri “Peki, ama teknenin adı neden Yabancı ben olsam Özgürlük adını koyardım” diye üsteledi. Ferit Kaptan eliyle denizi ve teknesini gösterdi:

“Özgürlük orada, denizde... Teknemin adıyla Yabancı. Benzeriz birbirimize... Bilirsiniz, herkes biraz yabancıdır, kendine” diye yanıt verip teknesine doğru yürüdü.

Yağmurun hafiflemesiyle güneş az da olsa yüzünü göstermiş, denizin üstünde beliren gökkuşağı içimizi ısıtmıştı. Ormanın ve kıynın kokusu yağmurun bıraktığı nemle daha yoğun duyumsanıyor, rüzgar yağmuru çağırıyordu. •

MehmetUhri@butundunya.com.tr

HEM NALINA HEM MIHINA
Metin Atamer

Topal Osman

Topal Osman'ın ayağı çocukluğundan buyana sakat olduğu için arkadaşları okulda kendisine bu adı takmışlardı. Osman'ın adının önüne takılan "Topal" sözcüğünden hoşlanmadığı belliydi. "Topal" sözcüğünü kullananları da sevmezdi.

Daha çocukluğunda kalça çıkığı olduğunu anne ve babası ayırdına varamadıklarından topallayarak yürümesine bir şey yapmamışlardı. Çocukluğu yoksullukla geçtiğinden ilkokula geç başlamıştı. Ayağıyla alay edenlerle birarada olmak istemediğinden okulu da pek sevmezdi. Bu nedenle ilkokul dönemini zor tamamladı. Bu arada pazarlarda patates ve soğan satan babasına çocuk haliyle yardım ederdi. Genç yaşta pazar esnafı tarafından benimsenmişti; ama o insanlar da "Topal Osman" demekteydiler.

Genç yaşta kaybettiği babasının yerine pazara gitmeye ve babasının yerine patates, soğan satmaya başladı. Okumak, Osman için önemi değildi, zaten ortaokula da gitse okul arkadaşları kendisine yine lakabını söyleyeceklerdi.

Annesine akşamları pazarda kazandığı parayı getirirdi ve annesi gereksinimlerinin fazlasını bir kenara koyardı. Genelde pazar esnafının birikmiş pek parası olmazdı; fakat Dildar Anne çok tutumluydu. Mahallede dostları Dildar Anne'yi, eşini kaybettikten sonra yalnız bırakmamışlardı. Mahalleden bir başka mahalleye taşınmak istemesine dostları karşı çıkmış ve kendisini sahiplenmişlerdi.

Akşamları Osman eve yorgun geliyordu, tüm gün tek ayak üstünde durmak kendisini yormaktaydı.

Osman'ın genç yaşta ev geçindirme telaşı kendisini çok yıpratmıştı. Evlenmeye kalksa, "Kim beğenir bir topalı?" diye düşünmüştü. Bu nedenle bir amacı olmadan günlerini geçirmekteydi. Her sabah erkenden hale gider, satabileceği kadar patates ve soğan alır, bir arabaya yüklerdi. Bir önceki iş günü için aldığı patates ve soğanın parasını öder, doğrucu o günün semt pazarının yolunu tutardı. Her semt pazarında kendisinin, babasından kalma yeri vardı ve hep o yerde malını satardı. Çok değişik müşterileri vardı, kimi zaman bu müşterilerle ayaküstü sohbet etmeyi çok sevdi. Her pazar yumurtacı da yanında yer alır, aralarındaki tatlı sohbetlere müşteriler de karışırdı.

Kentin uzak bir köşesinde bir alışveriş merkezi açıldı. Pazar esnafı bu gelişmeye kuşkuyla bakmaya başladı. Kendi aralarında "Ne yapmamız gerekiyor?" diye düşündüler. Çünkü zaman içinde müşterilerde azalma olduğunu gördüler. Osman zaten bu işi de pek sevmeyerek yaptığını düşündü. Günlük harcamalarına yetecek denli para kazanamadığını anladı. Pazar için aldığı on çuval mal, altı çuvala düştüğü için bu konuda değişiklik yapma zamanının geldi-

ğini anladı. Zaten sağlam ayağı pazarda vücudunu tam olarak taşımakta güçlük çekmekteydi.

O gün kendine izin vererek soğan ve patates satmak için pazara gitmedi. Bir parkın içine gidip çay bahçesine oturdu. Bu yaşına dek geçirdiği günleri düşündü. Yaşamının hiç farklı bir tarafı olmadığını anladı. Bir süre geçirdikten sonra çay bahçesinden eve gitmek için ayağa kalktı. Yolun bir tarafından öteki tarafına geçmeye çalışan bir kadın gözüne takıldı. Kadının her iki elinde de torbalar vardı. Hani bir olayın olacağını duyumsarsınız ya, işte öyle bir duyguyla yolun öteki ucuna baktı. Hızla yaklaşan bir aracın varlığından kadının haberi olmadığını düşündü. Bir karar vermesi gerekiyordu. Yerinden fırlayıp uçarcasına sekerek, kadını yolun öteki kaldırımına atmak için hamle yaptı. Amacına ulaşmıştı. Kadını karşı kaldırıma fırlatmış; fakat kendisini kurtaramamıştı. Bir anda gözleri karardı, uzun bir frenden sonra acı veren çarpma sesini duydu.

Gözleri karardı. Ne kadar zaman geçtiğini anımsamıyordu; fakat kulağına sesler gelmekteydi. Yavaş yavaş gözlerini açtı, hastanede olduğunu hemen anladı. Çevresinde tanımadığı insanlar vardı. Durumu kavramaya çalıştı. Daha sonra vücudunun çeşitli bölümlerini denetledi. Elleri ve parmaklarının çalıştığını anladı, göz-

lerinin her ikisinin de gördüğünün ayırdına vardı. Ayağının birine ve parmaklarına hükmettiğini duyumsadı. Ötekini yoklamaya çalıştı; fakat bunda başarılı olmadı. Çaresizliğini anladı. Zaten çocukluğundan buyana çaresizdi.

Osman'ın başında tanımadığı bir kadın vardı. Yeşil gözleri, yüzünün iki yanından dökülen kumral saçları, kısılmış kaşları sanki acısını paylaşıyordu. Osman'ın gözlerini açmasına sevinen kadının gözleri ışıldamaktaydı. "Geçmiş olsun" dedi kadın. "Benim için kendinizi feda ettiniz."

Osman konuşacak durumda

değildi. Başını biraz yana döndürüp dudağının kenarıyla yaptığı hafif işaretle "Boş ver" demeye çalıştı. Zaten yaşamında patates ve soğan satmaktan başka bir iş yapmadığından bu yaptığının kendisi için fazla bir önemi olmadığına karar vermişti.

Hastanede kadın onun yanından hiç ayrılmadı. Hastanede kaldığı süreden sonra da Osman'ı hiç yalnız bırakmadı, gün oldu Dildar'ın gelini oldu. Şimdi Osman'ın bir hedefi vardı ve artık Osman'a kimse "Topal" demiyordu.●

MetinAtamer@butundunya.com.tr

Bir çift, müzeyi geziyordu. Bir Mısır mumyasının önüne geldiler ve yaşamlarında ilk kez böyle bir şey görmenin şaşkınlığı içinde, gözleri mumyanın önünde duran tabeladaki yazıya ilişti. Tabelada, "İÖ 41" yazılıydı.

Kadın, eşine dönerek, "Ne demek İÖ 41?" diye sordu:

Eşi ise gururla yanıt verdi:

"Anlaşılmayacak bir şey yok... Adama çarpıp da onu bu duruma getiren arabanın plakası."●

Hasta, "Sevgili doktorum!" dedi. "Sizin bu iyiliğinizi nasıl ödeyeceğim?"

Doktor hemen yanıt verdi:

"Vallahi beyefendi, Sümerler parayı bulduğundan buyana bu sorunuzun yanıtı çok kolaylaştı."●

Genç adam dostlarından birine telefon açtı ve "Bu akşam yemeği benimle yer misin?" diye sordu.

Arkadaşı memnuniyetle "Elbette, çok sevinirim" dedi.

Genç adam da gülümseyerek karşılık verdi:

"İyi öyleyse, bu akşam size geliyorum."●

Metrodaki kemancı

Dünyanın en iyi müzisyeni, dünyadaki en iyi müziği çalarken, önünde durup dinleyecek bir dakikamız bile yoksa, başka neleri kaçırıyoruz acaba?

DERLEYEN: HÜRRIYET GİRAY EDMONDS

Soğuk bir ocak sabahı Washington'da bir metro istasyonunda bir adam, kemanıyla Bach'ın yapıtlarını çalıyordu. Durmaksızın keman çaldığı 45 dakika içinde, çoğu işe yetişme telaşındaki yaklaşık bin kişi, kemancının önünden geçti. O çalmaya başladıktan ancak üç dakika kadar sonra ilk kez orta yaşlı bir adam, kemancının ayırdına varıp tam

onun önünden geçerken adımlarını yavaşlattı, duracakmış gibi yaptı ve birkaç saniye sonra da, adımlarını yeniden hızlandırdı, gitmek zorunda olduğu yere yetişmek üzere, yine hızla yoluna devam etti.

Kemancı ilk bir dolar bahşişini bu andan bir dakika kadar sonra aldı.

Bir kadın yürütmesine ara vermeksizin parayı kemancının önün-

deki tasa attı ve sonra da hızla yoluna gitmeyi sürdürdü.

Birkaç dakika sonra başka bir adam da kemancının önünden geçerken adımlarını yavaşlattı ve bir süre durup dinledikten sonra saatine göz attı, işe geç kalmamak için daha da hızlandırdığı adımlarıyla oradan ayrıldı.

Üç yaşlarındaki bir erkek çocuk ise, kemancının önünde en fazla duran ve onu büyük bir dikkatle dinleyen ilk kişi oldu. Annesinin çekıştirmelerine karşın kemancının önünden ayrılmak istemedi ve bir yandan onu dinlerken, bir yandan da meraklı bakışlarıyla kendisini izledi. Fakat annesinin çekıştirmesi karşısında daha fazla direnemedi, oradan ayrılmak zorunda kaldı. Kolundan tutan annesinin arkasından sürüklenircesine yürürken, başını çevirip dönüp dönüp kemancıya bakarak, çaresizce annesinin peşinden gitti. Buna benzer biçimde birkaç çocuk daha oldu ve hepsi de anne, babaları tarafından yürümeye devam için zorlanarak, uzaklaştırıldılar.

Çaldığı 45 dakika boyunca kemancının önünde yalnızca 6 kişi, çok kısa bir süre durdu. Yirmi ki-

şi yürümeye devam ederek, para verdi. Kemancı çaldığı süre içinde 32 dolar topladı.

Çalmayı bitirdiğinde ise çevreye sessizlik egemen oldu ve kimse onun durduğunun ayırdına varmadı ve alkışlamadı. Hiç kimse onun dünyanın en iyi kemancısı Joshua Bell olduğunu ve elindeki 3,5 milyon dolarlık kemanla, yazılmış en karmaşık yapıtları çaldığını anlamadı. Oysa Joshua Bell'in metrodaki bu mini konserinden iki gün önce Boston'da verdiği konser biletleri ortalama 100 dolara satılmıştı.

Bu gerçek bir öyküdür ve Joshua Bell'in öylesine bir kılıkla metroda keman çalması, "Washington Post" gazetesi tarafından algılama, keyif alma ve öncelikler üzerine yapılan bir sosyal deney gereği kurgulanmıştı. Sorgulanan, sıradan bir yerde, uygunsuz bir saatte güzelliği algılayabiliyor muyuz, durup ondan keyif alıyor muyuz, beklenmedik bir ortamda, bir yeteneği tanıyabiliyor muyuzdu.

Bu deneyden çıkarılacak kısırdan hisse ise, dünyanın en iyi müzisyeni, dünyadaki en iyi müziği çalarken, önünde durup dinleyecek bir dakikamız bile yoksa, başka neleri kaçıyoruz acaba?•

"Satranç"ın Yanıtları

Problem: 2#? 1. Vh5 Ae7 2. Kg2+ 1... Şxe6 2.Ve5+ 1... Kxg7 Vf7+ 1...

Oyun Sonu: 1. c8A+ Şe8 2. Vg6+ Şf8 3. Vf6+ Şg8 4. Ae7+ Şh7

5. Vg6+ Şh8 6. Vg8+•

Yarım gün çalıştığım işimden çıkarılmışım. Artık aile bütçesine hiçbir katkı olmuyordu. Tek gelirimiz annemin başkalarına elbise dikerek kazandığı paraydı. Sonra annem birkaç hafta hastalandı ve çalışamaz oldu. Elektrik idaresinden geldiler ve faturaları ödeyemediğimiz için elektriğimizi kestiler. Sonra havagazı şirketi geldi ve havagazımızı kestiler. Sonra da sular idaresi... Ama Sağlık Bakanlığı, halk sağlığını koruma önlemleri gerekçesiyle suyumuzu yeniden bağlattı. Dolabımızda yiyecek çok az şeyimiz kalmıştı. Arka bahçemize sebze ekmiştik, bahçede ateş yakıp pişirebildiklerimizi pişiriyor ve yiyorduk.

Birgün küçük kız kardeşim hoplaya zıplaya okuldan geldi ve "Yarın yoksullara vermek için okula bir şeyler götürmemiz gerekiyor" dedi.

ÇÖZÜMÜN BİR PARÇASI OLMAK...

DERLEYEN: ÖZÜM LARÇIN

Annem "Bizden daha yoksul olabilecek birilerini tanımıyorum" diyerek söylenmeye başladı. Bizimle yaşayan büyükannem elini annemin koluna

koyarak okşadı ve "Eva" dedi. "Eğer bu çocuğa bu yaşta yoksul olduğu fikrini kabul ettirirsen, o yaşamının geri kalanını öyle olduğunu düşünerek yaşayacaktır. Dolapta, evde yaptığımız reçellerden bir kavanoz kalmıştı. Bırak onu okula götürsün."

Büyükannem biraz kağıt ve bir parça pembe kurdele buldu. Son reçel kavanozumuzu paketledi. Kardeşim ertesi sabah gururlanarak okula "yoksullara armağanını" götürdü.

Yaşadığımız bu olaydan sonra toplumda bir sorun yaşıyorsa, kız kardeşim kendisini, doğal olarak, çözümün bir parçası olarak görmeye başladı.•

Anne ve Babalardan **Nine ve Dedelerden**

Gönderi adresi: *Bütün Dünya, MIMOZA 4/9, D: 1, Ataşehir,*
34750, İstanbul e-posta: *butundunya@butundunya.com.tr*
(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Nikita Jylzoglo, Rusya Fed.

Alper Ulusoy, Karaman

Almila Kuş, İstanbul

Ata Bozlu, Mersin

Barkan Karabulut, Kocaeli

Miraç Koçoğlu, Niğde

Cemre Cevrim, Samsun

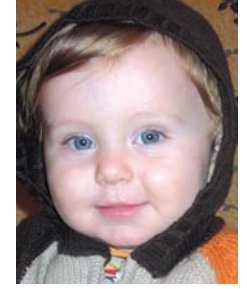
Eliz Göçmenöz, Bursa

Furkan Yaman, Ankara

Kaan Murat Doğan, İstanbul

Eren Eser, KKTC

Can Artukoğlu, Ankara

Aysu Eylül Tekin, Sivas

Oğulları, Kızları ve Torunlarından

Nineler ve Dedeler

Salih Tolga, Ayşegül Buda ve Serbülenç Yaklav, İzmir

Mankafa Poldi

"Hırsız 200 yıllık Çin vazosunu da götürmüş Poldi."

"Eh... İyi ki yeni değilmiş."

"Bay Poldi, hayvana günde bir yemek kaşığı bu ilaçtan verin."

"Ama veteriner bey, o kaşıkla değil, kovayla içiyor!"

"Bir kazadır oldu. Ben kendisine bir inek satın alırım."

"Peki... Ya bu inek ne olacak?"

"Burada güzel tuvaletler var, değil mi Poldi?"

"Bilmem, henüz gitmedim."

Mantık Bilmecesi, Bulmaca

Ocak Ayı Yanıtları, Çözümleri

Mantık Bilmecesi

Adı	Doğum yılı	Alışveriş merkezi	Sandviç çeşidi
Esin	1970	Cepa	Jambonlu
Ahmet	1971	Armada	Sosisli
Ali	1974	Ankuva	Salamlı
Gülgün	1973	Antares	Peynirli
Necla	1972	Ankamall	Rozbifli

Bulmaca

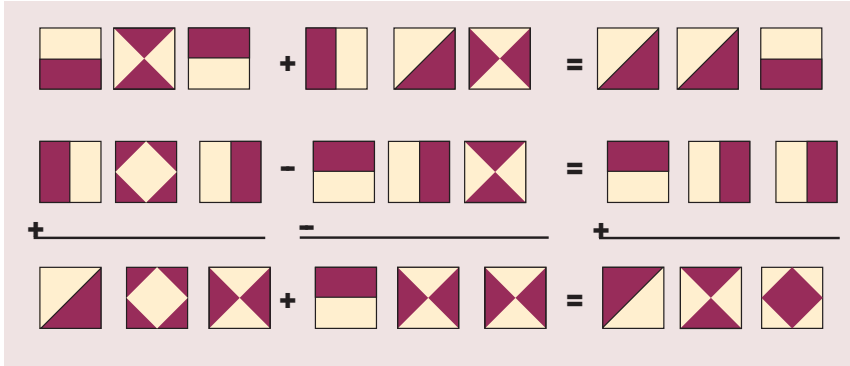
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	B	U	R	H	A	N	D	O	Ğ	A	N	Ç	A	Y	
2	Ü	S		A	R	T	E	R		K	A	İ	M		T
3	L	A	M		A	M	A	S	A		N	İ	C	E	
4	E	R	İ	M		C	E	N	Ü	B	İ		Y	A	Z
5	N	E	D	A	M	E	T		N	E		K	A	R	E
6	T		E	T	E	K		Y	A		Y	E	N	İ	K
7	O	T		E	L	E	M	E		D	E	N	E	Y	
8	R	A	H	M	E	T		T	R	A	K	E		E	K
9	T	A	R		K		İ	K	A	M	E		A		A
10	A	M	A	N		A	N	İ		A		İ	D	İ	L
11	Ç		N	İ	H	A	T		İ	K	İ	Z		R	A
12	G	İ	T		A	R	A	K	A		S	A	H	A	F
13	İ	M		E	M		K	E	D	İ		F	E	T	A
14	L	A	S	T	İ	K		K	E	N	D	İ	R		T
15		L	A	L		İ	Y	E		A	A		A	Y	
16	T	A	N	İ	N		U	M	A	Y					
17	A	T	A	K		E	N	E	Z	E					
18	L		Y		A	H	U		E	T					
19	A	B	İ	D	E		S	İ	M						
20	N	A		O	T	O		L	İ	R					

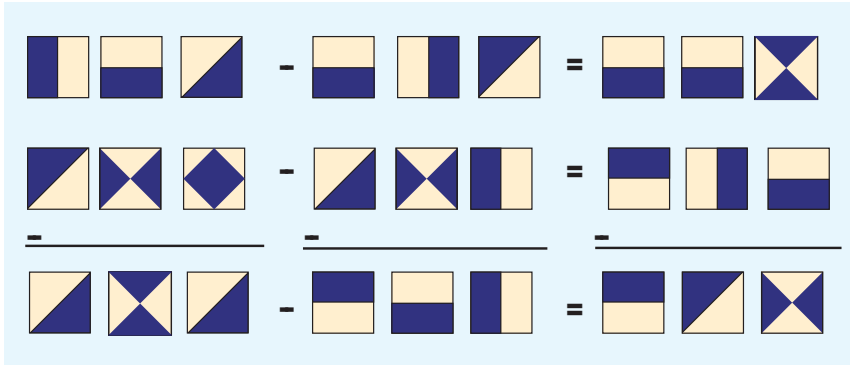

KARELER VE RAKAMLAR

Cahit Batum

Lütfen dikkat edin: 0-9 arasındaki rakamlar, her soru grubunda değişik biçimlerle simgelenmektedir.

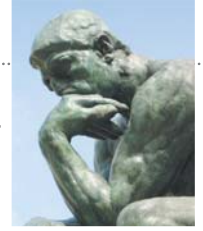

Cahit Batum'dan "Kareler ve Rakamlar"ın Ocak Ayı Çözümü:

$$\begin{array}{r} 236 + 417 = 653 \\ 544 - 203 = 341 \\ \hline 780 + 214 = 994 \end{array} \quad \begin{array}{r} 654 - 321 = 333 \\ 404 - 210 = 194 \\ \hline 250 - 111 = 139 \end{array}$$

MANTIK BİLMECESİ

Prof. Dr. Yüksel Bozer

O gün dört arkadaşım ve ben, özel bir şans oyunu oynadık. Aşağıdaki ipuçlarından oynayan kişilere çıkan birinci, ikinci, üçüncü numaraları bulunuz. Bu kişilerden birinin üç çekilişteki toplam numara sayısı 65'ti ve bu kişi bunun 10 katı kadar para kazandı. Ayrıca bu kişiyi de bulunuz.

İPUÇLARI:

- 1- Nilgün'ün üçüncü çektiği numara 40'dan azdı. İkinci çektiği numara da benimkinden azdı.
- 2- Birinci çektiği numara 6 olan arkadaşımın üçüncü numarası 40'dan fazlaydı ve bu kişi Reyhan değildi.
- 3- Birinci numarası 5 olan arkadaşımın ikinci çektiği numara, üçüncü numarası 34 olan kişinin ikinci çektiği numaradan 6 fazlaydı ve birinci çektiği numara 6 olan kişinin ikinci çektiği numaradan 6 azdı.
- 4- Birinci numarası 11 olan kişinin ikinci çektiği numara, birinci numarası 9 olanın ikinci çektiği numaradan fazlaydı ve üçüncü numarası 41 olan kişinin ikinci numarasından 3 azdı.
- 5- Ceyda'nın ikinci çektiği numara, üçüncü numarası 30 olan arkadaşımın ikinci çektiği numaradan fazlaydı; fakat birinci numarası 13 olanın ikinci çektiği numaradan azdı. Birinci numarası 13 olan ne Mustafa'ydı ne de Reyhan'dı.

	Birinci numara					İkinci numara					Üçüncü numara				
	5	6	9	11	13	14	17	20	23	29	30	34	37	41	45
Nilgün															
Mustafa															
Ben															
Reyhan															
Ceyda															
30															
34															
37															
41															
45															
14															
17															
20															
23															
29															

Adı	Birinci numara	İkinci numara	Üçüncü numara

YukselBozer@butundunya.com.tr

SATRAÇ

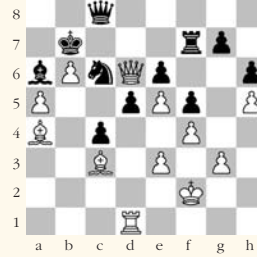
Mustafa Yıldız

38. SATRAÇ OLİMPİYATLARI'NDAN İLGİNÇ KONUMLAR (2)

Kılıç ve Söğü

Topalov-Zhigalko, 8/1

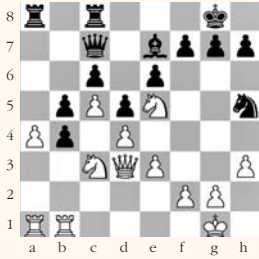
Topalov, ağırlığından dolayı topa benzetilen kaleyi kılıç gibi kullanıyor! 39. Kxd5! exd5 40. e6 Bu piyon da kılıcın süngüsü oldu. İki siyah kareden (40... Ke7 ya da f8) hangisine gitse siyah kale düşüyor. 41. Fxc6+ Vxc6 Beyaz vezir siyah kaleyi alır ve oyunu ilerlemiş piyonun gücüyle, süngü gücüyle kazanır. 1-0

İlginc Bir Değişim

Nyback-Carlsen, 6.1 D 37

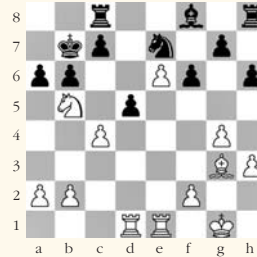
Siyahlar vezir kanadında bir yalınlaşmaya gitmek niyetinde. 19... axb4 20. axb5!! Bu bir meydan okuma! Norveçli Harika Çocuk Magnus Carlsen'in Fin rakibi, iki geçer piyona karşılık atından vazgeçiyor. Doğrusu büyük cesaret! 20... bxc3 21. Axc6 Af6 22. Vxc3 Ff8 23. Kxa8 Kxa8 24. Ka1 Ae4 25. Vb2 Ke8 26. Ae5 Axc5 27. b6 Vb7 28. Vb5 Beyazın her hamlesi yeni bir tehdit oluşturuyor. 28... Ka8 29. Kxa8 Vxa8 30. dxc5 Birkaç hamle sonra beyazlar, geçer piyonlardan birini vezir çıkararak oyunu kazandı. 1-0

2-1=2

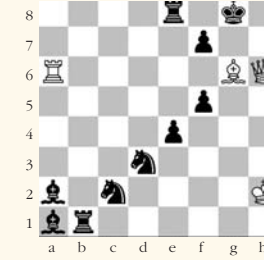
So-Ni, 10.2 C 67

Siyah, b5'teki atı a6 ile isterken beyazın c7 piyonunu patlatıp bir kale ve bir piyona karşılık iki hafif aleti vereceğini beklemiyordu; ama siyah filin ve şah kanadındaki kalenin oyun dışı olması böyle bir değişimin kazançlı olacağını gösteriyor. 23. Axc7 Kxc7 24. cxd5 Ac8 Çataldan kaçıyor. 25. Fxc7 Şxc7 26. Kc1+ Şd8 27. Kxc8+ Şxc8 28. e7 Fxe7 29. Kxe7 Bir piyon üstünlükle kale oyun sonuna giren beyazlar kolay kazandı. 1-0

TESTERE

“Uzun menzilli perdeleme aleti, zarar görmeksizin ve tempo kaybetmeksizin hareket hattında herhangi bir kareye gidebilir. Testere korunç bir yıkım nedeni olabilir.

Yukarıdaki diyagramda oyun şöyle devam etmiştir. 1. Fh7+ Şh8 2. Fxf5+ Şg8 3. Fh7+ Şh8 4. Fxe4+ Şg8 5. Fh7+ Şh8 6. Fxd3+ Şg8 7. Fh7+ Şh8 8. Fxc2 Şg8 9. Fh7+ Şh8 10. Fxb1+ Şg8 Beyazlar bu noktada gereksiz bulduğu aletini geri verir (zengin olduktan sonra yaşlılığında küçük bağışlarla hayırsever görünen tefeci gibi). 11. Kxg6 fxg6 12. Fxa2 siyahlar mat olur. Beyaz fil, b1 karesine kadar olan yolu üzerindeki herşeyi silip süpürdükten sonra hazırlık niteliğindeki kale fedasıyla a2-g8 çaprazını ele geçirmiştir.”

Yukarıdaki konum ve yazı uzun bekleyişten sonra Türkçe'ye çevrilen, satranç tarihinin en önemli yapıtlarından “Benim Sistemim” (Aron Nimzowitsch) kitabının 99'uncu sayfasında yer almaktadır. Türk satranççıları tarafından sevinçle karşılanan “Benim Sistemim” Fahri Karabay tarafından İngilizce'den çevrildi. ODTÜ Yayıncılık'tan çok güzel bir baskı ve ciltle okuyuculara sunuldu.

PROBLEM

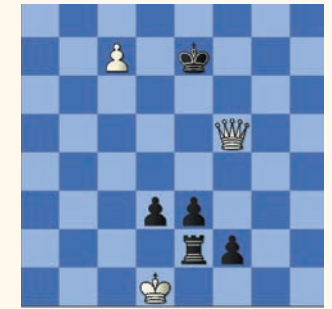
V. L. Eaton, 1952

2#?

OYUN SONU

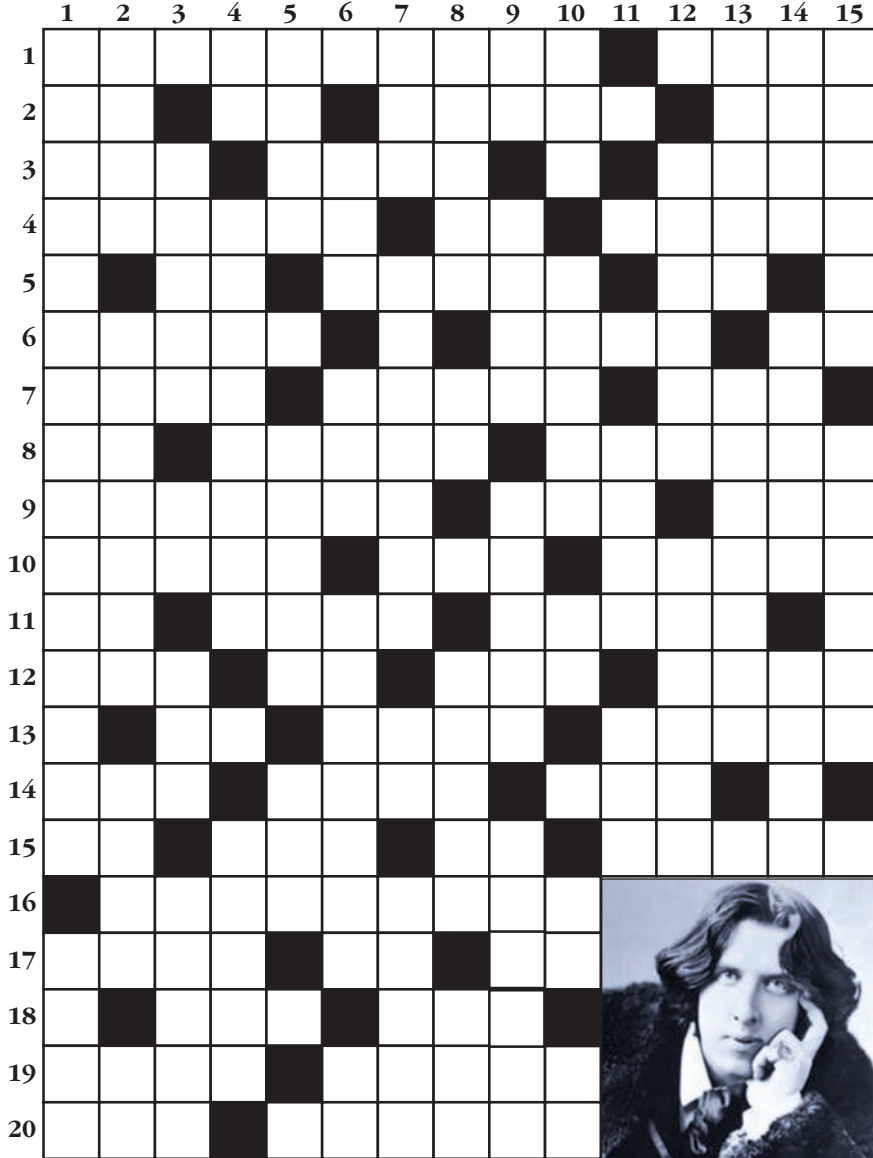
De la Bourdonnais, 1837

Beyaz kazanır

Çözümler 146'ncı sayfamızdadır.

MustafaYildiz@butundunya.com.tr

SOLDAN SAĞA: 1) Fotoğrafta görülen ünlü İrlandalı yazar ve şair. - Kızınca tüküren bir hayvan. 2) Eski Mısır'da güneş tanrısı. - İlgî eki. - Bir şeyin üzerine oturtulduğu ayaklık, duraç, ayaklık. - Şeker kamışından şeker yapılırken elde edilen öz suyun, melasla mayalandırılarak kurutulmasıyla oluşturulan alkollü sert içki. 3) Duygu. - "..... Süleymanoğlu (haltercimiz). - Yelkenleri açtırmak için verilen komut. 4) Çarşıda aynı tür işi yapan esnafın bulunduğu bölüm. - Notada durak işareti. - Değerli bir taş. 5) Sodyumun simgesi. - Bir tür otomobil yarış. - Bir haber ajansının kısa yazılışı. 6) "Gözlerin, dişlerin ve akgerdanınla / Ne komşumuzdun sen Fahriye abla." (A. M. Dranas). - Alt tabaka. - Şaşma belirten bir ünlem. 7) Bir ölünün, iyiliklerini, değerlerini, arkada bıraktıklarının acılarını ya da büyük yıkımlarının acıklı etkilerini dile getiren halk şiir türü. - Katılmış, ulanmış parça. - Ceylan. 8) Küçük mağara. - Yalı yar. - Herhangi bir konuda yeni ve kişisel görüşlerle bezenmiş bir anlatım içinde sunulan düz yazı türü. 9) Kefillik. - İntikam alma duygusu. - Bir malın fiyatını artırma. 10) Orhan Veli'nin de içinde bulunduğu bir edebiyat topluluğu. - Küçük erkek kardeş. - Adak kurbanı. 11) Safra. - "..... Douglas" (ABD'li sinema oyuncusu). - "Haydi Abbas, vakit / Akşam diyordun işte oldu akşam" (C. S. Taranacı). 12) Adale. - Bir soru sözü. - Arka, geri. - Tahillara zarar veren bir böcek. 13) Kilometrenin kısa yazılışı. - Ondört dizeden oluşan bir Batı şiiri türü. - Alışılmış, alışılan. 14) Ansızın. - Tesir. - Denizli'nin bir ilçesi. 15) Hayır anlamında bir sözcük. - Telefon sözü. - Bir nota. - İlişki. 16) Masallara başlarken söylenilen yarı anlamlı yarı anlamsız sözler. 17) Dar ve kalınca tahta.- Anadolu halklarının en eski tanrıçası.- Hile. 18) Satrançta bir sınıflandırma sistemi.- Dünyada en çok ülkemizde çıkarılan bir maden. 19) Anlam,meal.-Gövde. 20) İngiltere'de çok sevilen bir tür bira.- İstanbul'un bir semti.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1) "Bu vatan toprağın kara bağrında / Sıradağlar gibi duranlarındır, / Bir tarih boyunca onun uğrunda / Kendini tarihe verenlerindir." dizelerinin yazarı olan şair, yazar ve eğitimcimiz. - Peru'nun başkenti. 2) Başka, öteki. - Kırıkkale iline bağlı bir yerleşim birimi. - Bir müzik sesini belirtmeye yarayan işaret. - Kırmızı. 3) Halüsinasyon. - Fransiyum elementinin simgesi. - Kayak. - Döleş, son. 4) Beyaz. - "Semaver", "Sarnıç", "Lüzumsuz Adam" gibi kitapları bulunan, adına hikaye armağanı verilen öykücümüz. - Bir pamuk türü. 5) Gönül eri. - Dağların ağaç sınırının yukarısında kalan, devamlı yeşil çayyollarla kaplı bölge. - Kimi yörelerde şaşma bildirir ünlem. 6) İsviçre'de bir akarsu. - Bir bağlaç. - Eski durumuna ya da ilk biçimine getirilmiş. - Baryumun simgesi. 7) "..... Şehrin Hikayesi" (Charles Dickens'in bir yapıtı). - Vücutta gelişmiş, biçimli. - İlkel bir silah. - Etiket. 8) Mikroskop camı. - Yetmez miktar. - Japon çizgi film sanatı. - Serbest meslek adamlarının içinde toplayan resmi birlik. 9) Yabancı dilde çift anlamında kullanılan sözcük. - Avrupa'da bir ırk. - Gevenden çıkarılan bir tür zambak. - Yoksullara yiyecek dağıtan hayır kurumu. 10) Tavır, davranış. - Acele. - Satrançta bir taş. - Yabancı. - Olumsuzluk belirten bir ek. 11) Kuran'da bir sure. - Donuk renkli. 12) Avrupa'da yaşayan bir halk. - Zencefillerden, sıcak iklimlerde yetişen güzel kokulu bir bitki. 13) Hoş koku. - Ağır yenilgi. 14) Yunanistan'da bir yarımada. - Yuvanlık biçimde sarılmış iplik, yün gibi şey. - Sarhoş bağırması. 15) Bir ilimiz. - Geçici bir süre için bir yere bırakılan eşya. •

FilizOskay@butundunya.com.tr

BİZE GÖNDERİLEN KİTAPLARDAN

ABDÜLHAMİD'İN HÜKÜMDARLIĞINDA YİRMİ YIL, ANILARDA GEMİLER UFKUN ÖTESİNDE KAYBOLDULAR, HİTİTÇE ÇOK DİLLİ EL SÖZLÜĞÜ

Abdülhamid'in Hükümdarlığında Yirmi Yıl

Fausto Zonaro
Yapı Kredi Yayınları

1891 yılında İstanbul'a gelen, beş yıl sonra II. Abdülhamid tarafından saray ressamı olarak görevlendirilen "hayatın ve ışığın ressamı" Fausto Zonaro padişahın devrilmesinden sonra eski kadroların tasfiyesi sırasında yeni hükümetin verdiği kararlar unvanını yitirmedi. 1909 yılında düş kırıklığıyla ülkesine dönen Fausto Zonaro anılarının kendisiyle birlikte ölüp gitmesini istemedi. 1924 yılında kaleme aldığı anılarını, büyük bir özenle, kapağından bölümlerine, içine yerleştirilecek görsel malzemelere değin herşeyi

düzenledi. Aradan 85 yıl geçti ve kitabı dünyada ilk kez hem de Türkçe olarak yayımlanıyor. Anılar can bulduğu topraklarda yeniden yeşeriyor. Kitap bir açıdan yüz yıl öncenin renkli, siyah beyaz resimli belgeseli... Kitabın kapağı da Zonaro'nun kendi eliyle hazırladığı tasarım içinde yayımlanmış olması ise ayrı bir boyut. Birinci Dünya Savaşı'nda yaşamını yitiren oğluna adadığı kitaba yazdığı önsözde şunların altını çiziyor Zonaro:

"Kendinden söz etmek kolay değildir ve yüreklilik ister, özellikle de meslekten bir anlatıcı olmadığım için, kendimle ilgili hususlarda ve sanatım üzerine değerlendirmeler konusunda sözü eleştirmenlere bırakacağım. Ben ise kronolojik düzende ele aldığım konuları, olayları, hikayeleri ve Doğu'daki hayatım ve eserlerimle bir bütün oluşturan kendi şahsi izlenimlerime yer vermekle

yetineceğim. (...) Bu kadar hızlı bir şekilde siyasi olayların yönünün değiştiği, herşeyin altüst olduğu bir ortam ve bir halkla ilgili olarak yirmi yıl boyunca yaptığım araştırma ve çalışmalarımın bir izini bırakmak, huzurlu olarak yerine getirdiğim bir görevdir."

Anılarda Gemiler Ufkun Ötesinde Kayboldular

Oktay Sönmez
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Denizlerin yazarı denizlerin sevdalısı Oktay Sönmez özel günlerde yakın arkadaşlarına gönderdiği ön kapağında siyah beyaz eski gemilerimizin fotoğraflarının ve arka yüzünde öykülerinin yer aldığı kartpostallar göndericiden çok alıcılarda bir tutkuya yol açtı. Dört gözle yeni fotoğraflar ve öyküler beklemeye başlayan arkadaşlarımızın önerisiyle denizciliğimizin yakın tarihinden elliye aşkın geminin doğumlarından ölümüne değin yaşadıkları serüvenleri, kucak açtıkları insanların öyküleriyle birlikte anlatan bu kitap oluştu. İlk buharlı gemimiz Buğ'dan Kurtuluş Savaşı'nın kaderini etkileyen Alemdar'a, anılaşmış Bandırma'dan tezgâhlarımızda üretilen ilk yük gemisi Abidin Daver'e bizim gemilerimiz... Bu gemiler yalnızca

denizlerde yol almamışlar, onlar tarihin akışını değiştirecek işlerde yer almış ve yön vermişler. Kitapta yer alan 55 geminin öyküsü Osmanlı'dan Cumhuriyet'e giden günlerin gecelerin izlerini aktarıyor.

Hititçe Çok Dilli El Sözlüğü

Ahmet Ünal
Dr. Kovac Yayınevi

İ. Ö. 1670'lerden beri Babil çivi yazısıyla kil tabletler üzerinde yaşama savaşı veren, bugüne dek ulaşmış en eski Hint-Avrupa dili olan Hititçe konusunda bir Türk bilim adamının alanında ilk olan çalışması Almanya'da yayımlandı. Yüzyılı aşkın kesintisiz bir çalışma ile Hititçe dilinin çözülmesi ve metin içeriklerinin anlaşılmasına karşın sözlük çalışmaları yetersiz ve ağır bir biçimde sürüyor. İki cilt halinde basılan sözlük, 12 bin sözcüğü içeriyor. Ahmet Ünal sürekli en son gün ışığına çıkarılan bilgilere dayanarak hazırladığı bu yapıt için yapılan her çalışmayı yakından izleyip sözcükleri büyük bir sabırla toplamış. Sözcüklerin anlamlarını çekimleriyle birlikte veren Ünal, ender kullanılan sözcüklerin geçtikleri metin yerlerini tam olarak sunarak araştırmacılara yön veriyor. •

**BİR FOTOĞRAF
BİN SÖZCÜĞE BEDELDİR**
Gönderi: Mesude Aksungur, Ankara

Diyaliz malzemelerinde kalite güvencesi.

Vaksan, ileri tıp merkezlerinin laboratuvar cihaz ve malzeme gereksinimleri için güvenilir çözümler üretiyor.

Vaksan, böbrek sağlık merkezlerinin

- Diyaliz Sarf Malzemeleri,
- Diyaliz Koltukları,
- Mikrovasküler Laser Doppler Perfüzyon Ölçme Cihazları

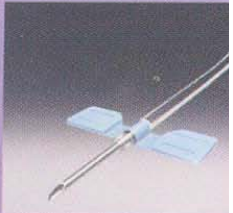
için dünyanın en iyi markalarıyla işbirliği yapmaktadır.

Vaksan, hizmet ve güvence önceliklerini Başkent Holding çatısı altında sunuyor.

Vaksan Sağlık Tesisleri

Laboratuvar ve Sağlık Malzemeleri Tic. ve San. A. Ş.
11. Sokak No: 40 / 6, 06490 Bahçelievler Ankara
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43
Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

TÜRK RESSAMLARI: EREN EYUBOĞLU

ISSN 1301-7608

9 771301 760320